

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**EESTI KUJUTAMINE SOOME *ONLINE*-MEEDIAS
SOOME KOHALIKE JA SÜNDMUSKOHAL VIIBIVATE
AJAKIRJANIKE PILGU LÄBI**

Bakalaureusetöö

Koostaja: Kärt Kelder
Juhendaja: Anu Masso, PhD

Tartu
2012

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Töö teoreetilised lähtekohad.....	6
1.1. Sotsiaalse ruumi konstruktsioon.....	7
1.2. Ruumi representatsioon.....	8
1.3. Ajakirjanikud ruumi representeerijana.....	11
2. Töö empiirilised lähtekohad.....	14
2.1. Eesti ja Soome suhete ajalugu.....	14
2.2. Meedia loodud pilt Eestist.....	19
2.3. Personaalsed kontaktid ja tajud.....	22
3. Uurimusküsimused.....	26
4. Meetod ja valim.....	28
4.1. Kontentanalüüsi meetod ja valim.....	29
4.2. Formaliseeritud küsitluse meetod ja valim.....	32
4.3. Süvaintervjuu meetod ja valim.....	35
5. Empiirilise analüüsi tulemused.....	39
5.1. Eesti kujutamine päevalehtedes HS ja AL.....	39
5.1.1. Eesti kujutamise temaatiline fookus päevalehtedes HS ja AL.....	40
5.1.2. Eesti kujutamise ruumiline fookus päevalehtedes HS ja AL.....	44
5.1.3. Kokkuvõte.....	45
5.2. Formaliseeritud küsitluste tulemused.....	47
5.2.1. Eestist kirjutamise sagedus ja olulisus.....	47
5.2.2. Personaalsed ja vahendatud kontaktid Eestiga.....	50
5.2.3. Kokkuvõte.....	56
5.3. Süvaintervjuu tulemused.....	57
5.3.1. Sündmuskohal viibivate ajakirjanike roll.....	57
5.3.2. Sündmuskohal viibivate ajakirjanike Eesti tajumine.....	60
5.3.3. Temaatilise fookuse kujunemine.....	64
5.3.4. Koostöö toimetusega.....	71
5.3.5. Kokkuvõte.....	77
6. Järeldused ja diskussioon.....	79
6.1. Järeldused.....	79
6.2. Diskussioon.....	83

6.3. Meetodikriitika ja uurimustöö edasised võimalused.....	86
Kokkuvõte.....	89
Summary.....	91
Kasutatud kirjandus.....	94
Lisad.....	96
Lisa nr 1. Kodeerimisjuhend.....	96
Lisa nr 2. Formaliseeritud küsitluse ankeet.....	99
Lisa nr 3. Süvaintervjuu kavad.....	103
Lisa nr 4. Sündmuskohal viibivate ajakirjanike, toimetajate ja toimetuste iseloomustus.....	109
Lisa nr 5. Eri tüüpi ajakirjanike loo pikkus tähemärkides.....	112
Lisa nr 6. Intervjuude transkriptsioonid.....	112

Sissejuhatus

Kuigi Eesti ja Soome on naaberriikidena küllaltki sarnased nii geograafilises kui ka kultuurilises mõistes, tuleb arvestada tõigaga, et tegemist on kahe eraldiseisva kultuuriruumiga, mille omavaheline suhtlemine on viimaste sajandite jooksul olnud muutuv ning seda eelkõige Eesti ja Soome erineva ajaloolise tausta tõttu. Nimelt, enne Eesti taasiseseisvumist polevat olnud soomlastel suuremat arusaama, missuguse riigiga täpsemalt tegu on (Rausmaa 2008). Samas oli tol ajal info kättesaadavus kahe riigi vahel üpris ebasümmeetriline. Kui Nõukogude ajal oldi Põhja-Eestis tänu Soome televisioonile üle lahe naabrite tegemistega kursis, siis soomlastele oli Eesti informatsioon üpriski kättesaamatu.

Tänapäeval, pärast Eesti taasiseseisvumist on arvatavasti soomlaste kontaktid Eestiga paranenud, mida väljendab näiteks aasta-aastalt suurenenud reiside arv Soomest Eestisse (Välisministeeriumi kodulehekülg 2012). Lisaks isiklikele kogemustele kujundavad teisest kultuurist pildi arvatavasti ka ühiskonnas levinud arusaamad, mis tuginevad eeldatavasti suures osas teabevahendite kaudu saadud informatsioonile. Seejuures on Soome teemasid tihti käsitlev kolumnist Iivi Masso (2011) kirjutanud artiklis pealkirjaga "Peeglike, peeglike lahe taga" möödunud aastal, et Soome meedia kirjutab Eestist üpris kallutatul kujul ning suhtumine Eestisse kui „väikevenda“ pole soomlastel veel täielikult kadunud.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on seega uurida, missugune pilt on loodud Eestist Soome suurimates väljaannetes, Helsingin Sanomat ja Aamulehti *online*-versioonides eri tüüpi – sündmuskohal viibivate (SVA) ning Soome kohalike ajakirjanike (SKA) poolt. Uurimustöös on fookuses eespool mainitud väljaannete eri tüüpi ajakirjanike kirjutised, mis on ilmunud Soome meedias ajavahemikul 2010. aasta oktoober - 2011. aasta oktoober. Samuti on vaatluse nii SKA kui ka SVA Eesti-lugude valmimise protsess ja nende kogemuste võrdlus antud riigiga seoses.

Uurimustöö eesmärgiks on teada saada, kas Eestis olevate ajakirjanike Eesti-pildi loomine erineb Soomes viibivate ametikaaslaste lugude valmimise protsessist. Sealjuures, kuna lood valmivad eeldatavasti teabe baasilt, on mõlemat tüüpi ajakirjanike puhul vaatluse all nende isiklikud kogemused ja muud teabeallikad, mis

võivad olla konkreetse Eestist kirjutatava loo aluseks. Käsitlemisele tulevad ka infoallikad, mille kaudu eri tüüpi ajakirjanikud end Eesti tegemistega kursis hoiavad. Veel, kuna lugejad toetuvad kogemuste puudumisel eeldatavasti pigem ajakirjaniku edastatavale infole, on antud töös minu arvates oluline ka analüüsida ning tuua välja ajakirjanike rolli olulisus ühe rahvuse ja riigi pildi representeerimisel keskkonda, kust ta ise pärineb. Saades teada, kuidas lood valmivad, pean oluliseks analüüsida ka Soome ajakirjanike edastatava Eesti-pildi vastavust Eesti meedia ja eestlaste endi arusaamadele, mis eksisteerivad riigis seespool.

Tulemuste saamiseks on uurimustöös kasutusel kolm eri meetodit – kontentanalüüs, formaliseeritud küsitlus ja süvaintervjuu. Kui kontentanalüüsi eesmärgiks on avada Eesti-pildi olemust Soome meedias, siis formaliseeritud küsitlust ja süvaintervjuud rakendatakse Eesti-pildi tekketausta lahtimõtestamiseks, tuginedes SKA ja SVA arvamustele. Teoreetilisest materjalist leiab põhjalikumalt käsitlemist antud tööle aluse loovad mõisted nagu sotsiaalse ruumi konstruktsioon, ruumi representatsioon ning personaalse ruumi konstruktsioon. Empiirilisest taustast lähtudes tuuakse välja varasemad uuringud ning dokumendid, mis markeerivad Eesti-Soome suhteid ning selle kohta läbi viidud uurimusi.

Uurimustöö jaguneb kuueks osaks. Esimeses kahes on välja toodud töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad, kus üritan välja tuua Eesti-Soome suhete iseloomulikke omadusi ning ajalugu. Kahe esimese osa põhjal olen kolmandas peatükis püstitanud uurimisküsimused, millele püüan vastuseid leida kolme erineva uurimismeetodi kombineerimisel. Uurimismeetoditest ning valimist tuleb põhjalikumalt juttu töö neljandas osas ning viiendas osa tutvustab töös rakendatud meetoditega saadud tulemusi. Viimases ehk kuuendas osas esitan tulemustest saadud järeldusi ning proovin anda ka soovitusi uurimustöö võimalikeks edasi arendamiseks. Samuti leidub töö viimases osas metodikriitika, kus proovin peegeldada käesolevas töös rakendatud meetodite puudusi ja tugevusi.

1. Töö teoreetilised lähtekohad

Antud peatüki olen jaotanud kolmeks vastavalt käesolevas töös kasutusel olevate põhimõistete kaupa. Esimesena keskendutakse antud töö kõige laiemale mõistele ehk sotsiaalsele ruumile ja selle konstrueerimisele, mille kaudu liigutakse kahe järgmise teema - ruumi representatsiooni ning ruumi representeerimine ajakirjanduses - lahti mõtestamise juurde.

1.1. Sotsiaalse ruumi konstrueerimine

Käesolevas töös kasutan ühe peamise keskse termini ehk sotsiaalse ruumi defineerimisel Henri Lefebvre'i lähenemist. Tuginedes Lefebvre'i lähenemisele (1991) võib sotsiaalset ruumi defineerida kui teatud ruumiliste praktikate kogumit, mis võivad endas kanda erinevaid tähendusi samal ajal ja samas kohas, aga ka eri indiviidide jaoks. Lefebvre'i lähenemise peamine idee, mistõttu nimetatud definitsioon sobib ka antud töösse, seisneb ruumiliste konstruktsioonide sotsiaalses päritolus. Sotsiaalne ruum on Lefebvre (1991: 25) käsitleste järgi sotsiaalne produkt, mis koosneb loodud koodidest ja nende tähendustest. Koodid jagunevad omakorda denotatiivseteks ning konnotatiivseteks. Kui denotatiivsete puhul on tegemist sõnaga tema puhtlingvistilises tähenduses, siis konnotatiivsete koodide arusaamiseks tuleb mõista ka konkreetset kultuuris eksisteerivaid ideoloogiaid. Ideoloogiad produtseerivad aga tähendusi, mille seaduspärasustele sotsiaalne ruum on mingil määral allutatud. Seega, tuginedes Lefebvrele võib öelda, et sotsiaalses ruumis eksisteerivad teatud lingvistilised ning tajutavad hierarhiad. Antud töö kontekstis võib niisiis küsida, et kuidas mõistavad sotsiaalses ruumis eksisteerivaid tähendusi ajakirjanikud, kes sellesse konkreetsetesse ruumi ei kuulu.

Selleks, et mõista ruumi sotsiaalse konstrueerimise eripärasid, aga ka sotsiaalse empiiriliseks uurimiseks, tuleks Lefebvre'i hinnangul (1991: 33) keskenduda kolmele sotsiaalse ruumi koostisosale: ruumilised praktikad (tunnetatud ruum), ruumi representatsioonid (kavandatud ruum) ja representatsioonilised ruumid (elatud ruum). Antud töö kontekstis võivad ruumilised praktikad olla näiteks ajakirjanike liikumine ühest riigist teise või Eesti teemal artiklite kirjutamine. Ruumi representatsiooni võib mõista kui organisatsioonilisi või riiklikult loodud regulatsioone ehk võimalusi või piiranguid ühest riigist teise liikumisel. Representatsioonilisi ruume võib aga antud

töö kontekstis mõista kui konkreetsetele kultuuridele või geograafilistele piirkondadele omistatud tähendusi.

Tuginedes Lefebvre'i hinnangule (1991) on need nimetatud ruumi koostisosad omavahel tihedalt seotud, mistõttu ka käesolevas töös pean oluliseks tähelepanu pööramist kõigile kolmele aspektile, kuna iga ühiskond võib ruumi representeerida erineval viisil ehk teisisõnu, nende koostisosade omavaheliste seoste avaldumine võib eri ühiskondades erineda. Teisest küljest on antud töö kontekstis oluline rõhutada Lefebvre'i ideed individuaalse ehk mikro-tasandi ning riiklike ehk makro-tasandi ruumiliste protsesside omavahelist seotust. Näiteks väidab Lefebvre oma sotsiaalse ruumi teoorias (1991: 31), et iga ühiskond konstrueerib oma unikaalset ruumi, millega on indiviidid seotud nii mikrotasandil sotsiaalselt kui ka makrotasandil ideoloogiliselt. Mikrotasandil on kõne all indiviidi isiklik seotus ühiskonnas eksisteerivate nähtustega ning makrotasandi korral on pigem tegemist tähendustega, mis on indiviidi jaoks juba „väliselt“ fikseeritud. Seega võib öelda, et iga indiviid (näiteks ajalehe lugeja või artiklit kirjutanud ajakirjanik) representeerib, taastoodab sotsiaalset ruumi ainuomasel, personaalsel viisil, seda iseenda vajadustest ja huvidest lähtuvalt, olles kohati sõltuv ka sotsiaalses ruumis eksisteerivatest praktikatest.

Kuna Lefebvre (1991) ideele toetudes võib ruumipraktikate all mõista omandatud kogemuste ning tõekspidamiste taasloomist konkreetsesse keskkonda, mille osa indiviid ise on, tähendab see, et teise keskkonda sattudes või selle nähtustest kirjutades, võivad ajakirjanikud hakata konstrueerima tähendusi lähtuvalt kas päritolu või asukoha riigi sotsiaalse ruumi kogemustest ehk ruumipraktikatest. Seega võib eeldada, et Eesti representeerimine ehk Eesti-pildi¹ loomine Soome meedias tugineb ajakirjaniku kogemustele ning hinnangutele, mis on seotud suures osas tema enda personaalselt konstrueeritud sotsiaalse ruumiga.

Mikro- ja makrotasandi sotsiaalse ruumi eristamise korral tuleb arvestada nende kahe tiheda omavahelise seotusega. Nii võib näiteks indiviid, lähtudes sotsiaalses ruumis

¹ Siinkohal pean oluliseks mainida, et käesolevas töös on välditud sageli praktilistes kommunikatsiooniuringutes kasutatud kuvandi mõistet. Selle asemel tuginetakse sõnadele representatsioon ja pilt, mida kasutatakse antud uurimuses sünonüümidenä. Veel tuleb arvesse võtta mõistete sotsiaalne ruum ja personaalne ruum erinevusi. Kui personaalse ruumi puhul on tegemist mikrotasandiliselt indiviidi isiklike kogemustega, siis sotsiaalsest ruumist saab rääkida pigem makrotasandilises kontekstis

domineerivast ideoloogiast, pidada selles valitsevaid nn "tõdesid" ainuõigeteks ning suruda neid peale ka teistele indiviididele, või kanda ühele ruumile omistatud tähendusi üle teistele sotsiaalsetele ruumidele (Lefebvre 1991: 36). Antud töö kontekstis võib näiteks oletada, et ka Eesti kui teise kultuuriruumi representeerimine võib mingil määral olla allutatud Soome ajakirjanike sotsiaalse ruumi makrotasandi praktikatele. See tähendab, et ajakirjanik võib lähtuda teise kultuuriruumi kirjeldamisel tuttavlike mõistete tõlgendustele, mis on omased pigem tema enda sotsiaalsele ruumile. Antud töös on seega oluline analüüsida, kui palju hakkavad eri tasandi praktikad tööle ajakirjanike puhul, kes viibivad Eestis kohapeal, kuidas peegeldub see nende kirjutistes ning mismoodi erinevad sündmuskohal olevate ajakirjanike artiklid Soomes kohapeal viibivate ajakirjanike omadega. Kuna ka personaalsed ruumilised kogemused mängivad oma rolli teise ruumi tajumises, on oluline arvesse võtta ka ajakirjanike kontakte ning kogemusi Eestiga seoses.

Kokkuvõtlikult eelräägitule võib öelda, et sotsiaalse ruumi konstruktsioon toimub teatud tähenduslike representatsioonide vormis ning representatsiooniliste ruumide ning praktikate kaudu. Kuna käesolevas töös keskendutakse eelkõige ajakirjanike kui indiviidide tõlgendustele ruumiliste representatsioonide loomisel, siis võib eeldada, et antud lähenemine võimaldab analüüsida ruumilise representatsiooni konstrueerimise mikrotasandilisi ehk individuaalseid tagamaid kui ka makrotasandilisi ehk konkreetse ajakirjandusväljaandega seotud organisatoorseid ja teisi regulatiivseid mehhanisme. Järgnevates peatükkides vaadatakse eraldi ruumi representatsiooni mõistet ning ajakirjanike rolli selle konstrueerimisel mingi konkreetse ruumi suhtes.

1.2. Ruumi representatsioon

Kuna sotsiaalne ruum on seotud ühiskonnas eksisteerivate tähendustega, mida indiviidid isiklikest kogemustest või laiemalt ühiskondlikest ideoloogiatest lähtuvalt tõlgendavad, on vaja käsitleda ka ruumi representeerimise mõistet. Seda põhjusel, kuna ruumi representatsioonid on seotud eelkõige just ruumi kontseptuaalsete struktuuride ja süsteemidega. Lefebvre (1991: 42) sõnul representatsioonid räägivad ehk on enamasti kvalitatiivsed, verbaalsed. Tema väidet toetab Hall (1980: 28), lisades et representatsioon on laiemas mõistes tähenduste loomine keele kaudu, kus indiviid mõtestab erinevad nähtused lahti kultuuriruumis kinnistunud sümbolite abil,

mille liige ta ise on. Nähtuste representeerimine aitab aga omakorda indiviidil mõista paremini ka kultuure, mis jäävad tema enda sotsiaalsest ruumist välja poole.

Stuart Hall (1980: 14) on tõstatanud ka küsimuse, kuidas ehitavad oma suhtluse üles erinevatest kultuuridest pärit inimesed, et mõista omavahelist kommunikatsiooni ühte moodi. Samamoodi võib küsida, et kuidas mõistavad ja mõtestavad Soome ajakirjanikud lahti Eestis toimuvat, mis on aktuaalne antud töö kontekstis. Hall'ile (1980) tuginedes võib öelda, et see on võimalik tänu keele representatiivsele süsteemile, mis võimaldab kultuuris peituvaid sümboleid, koode enesele mõistetavaks teha. Representatiivses süsteemis jagunevad sotsiaalsele ruumile omaselt koodid denotatiivseteks ja konnotatiivseteks. Kui denotatiivsete koodide puhul on tegemist sõnadega tekstuaalses mõistes, millele lähenetakse erinevate kultuuride puhul puhtlingvistiliselt, siis konnotatiivsed koodid hõlmavad juba tõlgenduslikke meetodeid, mida indiviid rakendab nähtuse paremaks mõistmiseks. Kuna aga konnotatiivsed koodid on kultuurides kohati erineva tähendusega, võetakse tõlgendajate poolt tihtilugu kasutusele relativiseerimistehnika. See tähendab, et koodide lahti mõtestamiseks lähtutakse enda kultuuriruumi praktikatest. Hall'i (1980) relativiseerimisteooria põhjal võib oletada, et Eesti kui riigi paremaks mõistmiseks, tõlgendavad Soome ajakirjanikud võõras ruumis toimuvat Soome ühiskonnas kinnistunud koodidest lähtuvalt.

Ruumi relativistlikul tõlgendamisel võib aga kaasneda oht, et teise kultuuri tõlgendamisel läheb kaduma selle algne olemus ning asendub uute tõlgendustega, mis võivad sealjuures saada eetiliste hinnangute baasiks (Bhabha 1994: 125). Nimelt, kultuur on süsteem, mis koosneb nii sümboolitest, mõistekaardist kui ka kontekstist (Bhabha 1994: 125). See tähendab, et ruumi representeerimisel pole tegemist ainult keelelise aspektiga, vaid kultuuri tõlgendamisega laiemas mõistes, kus indiviid, kes võõrasse ruumi ei kuulu, peab arvesse võtma ka seal valitsevaid kombeid, rituaale ja sõnade laiemat tähendust. Näiteks, lähtudes eespool mainitud Bhabha (1994) seisukohtadest siis, kui Soome ajakirjanik kirjutab euro kasutuselevõtmisest Eestis, tuleks tal arvesse võtta ka kujutletava ühiskonna hetkeolukorda, kus uue rahaühiku käibele võtmisesse ei pruugita suhtuda samamoodi kui Soomes omal ajal. Seetõttu ei tohiks ajakirjanikud, kui info edastajad, jääda kinni ainult tõlgenduslikesse

raamidesse, vaid olema suutelised vaatama väljapoole enda kultuuriruumi piire, et kirjeldada võimalikult ehedalt pilti teisest keskkonnast ja sealsetest nähtustest.

Mõnel juhul aitab teisest kultuuriruumist edastavat infot neutraliseerida ka võtted, mis kohati vastandavad kahte erinevat ruumi ja takistavad relativiseerimistehnika negatiivseid ilminguid. Üheks selliseks võib pidada teise kultuuriruumi märkimist sõnaga "välismaine" või "välisuudis". Nimelt, antud sõnad on kõige lihtsamini käsitletavad kui infona väljastpoolt kultuuriruumi, kus indiviid ise asub, ning kus avalduvad nähtused on juba omamoodi sotsiaalsetel viisidel konstrueeritud ja reguleeritud (Hannerz 2004: 32). Hannerz (2004) lisab sarnaselt Bhabhale, et kuna tegemist on välismaise ehk "teisega", tuleb arvesse võtta, et sealsete nähtuste algsel viisil representeerimine enda kultuuriruumis ei pruugi olla kõigile arusaadav või aktsepteeritav. Seega, kui tugineda Hannerzile ning markeerida "teine" ruum sõnaga "välismaine", siis võib see aidata indiviidil mõista, et tegemist on kohaga, kus eksisteerivad nähtused ning kombed ei pruugi sarnaneda indiviidile tuttavliku sotsiaalse ruumi omale.

Seejuures sotsioloog Roland Robertsoni (1992: 6) arvates on maailm muutumas "üheks kohaks" (*single place*). Robertsoni mõtte tähendus peitub arvatavasti selles, et kuigi kultuurid on sisuliselt erinevad, siis globaliseeruvas maailmas on nende representeerimine vähem diferentseeritud, kuna enamjaolt on paljude nähtuste olemus ühes või teises riigis sarnane. Hannerz (2004: 23) väidab seevastu aga, et isegi kui aktsepteerida Robertsoni seisukohta, peab arvesse võtma fakti, et suurel osal inimestest pole olemas isiklikke kogemusi maailma kui "ühe koha" suhtes. Seega peab arvestama tõigaga, et inimesed võivad puuduliku kontakti tõttu mingi konkreetse ruumile kanda üle valesid tunnuseid, võttes aluseks ruumid, millega neil on rohkem kokkupuuteid olnud. Autor lisab veel, et kuna inimesed toetuvad kõikjal isiklikult käimise ja nägemise asemel oma infovajaduse rahuldamiseks eelkõige meediale, on mingi riigi representatsioon saadud eelkõige vahendatul kujul. Antud töö kontekstis on seega oluline vaadata, kuidas loovad ajakirjanikud meedia kaudu Eestist pildi soomlastele, kellel ei pruugi riigiga isiklikke kokkupuuteid olla.

Võib ka eelnevatele teooriatele tuginedes öelda, et arvestades konkreetse ruumis eksisteerivate nähtuste ja mõistete koodide lingvistilist ning tähenduslikku poolt on

eeldatavasti teise kultuuri representeerimine võimalikult tõepärane. Seejuures võib eeldada, et mida kauem ajakirjanik võõras ruumis kohapeal viibib, seda enam saab ta osa uue ruumi praktikatest. Kuna antud töös on ühena eesmärkidest Soome kohalike ja sündmuskohal viibivate ajakirjanike võrdlemine, on oluline vaadelda, kuidas ja kas oskavad nad tõlgendada ruume seal eksisteerivaid mõistete tähendusi arvesse võttes. Seega on järgnevalt keskendutud ajakirjaniku kui ruumi representeerija lahti mõtestamisele.

1.3. Ajakirjanik ruumi representeerijana

Nagu eespool mainitud, siis ruumi representeerimisel on tegemist ka indiviidi isiklikust ehk personaalsest ruumist tulenevate kogemustega. Igapäevaste kogemuste kõrval põimuvad indiviidi personaalses ruumis ka ruumi ajalised ja sotsiaalsed struktuurid, sealhulgas indiviidi füüsis, mälu, kujutlused ja psüühika (Schütz 1967: 35-36). Ruumi sotsiaalse struktuuri puhul saab seejuures öelda, et mingi konkreetse ruumi representeerimisel etendavad olulist rolli ka isiklikud kontaktid, mis indiviidil selle konkreetse kultuuriruumiga on. Kontaktid baseeruvad tavaliselt inimsuhetel, kuid ka riigi külastustel, kultuuriga tutvumisel. Vahetud kogemused ja kontaktid aitavad eeldatavasti teist kultuuriruumi paremini ka lahti mõtestada. Antud töö kontekstis on seetõttu oluline vaadelda, missugune on Soome kohalike ja sündmuskohal viibivate ajakirjanike personaalsed kontaktid Eestiga seoses. Siinjuures tuleb vahetute kõrval arvesse võtta ka vahendatud kontakte, eelkõige Soome kohalike ajakirjanike puhul, kelle isiklik kokkupuude Eestiga on sündmuskohal viibivate ajakirjanikega võrreldes eeldatavasti nõrgem.

Personaalse ruumi all võib mõista laiemalt ka indiviidi elumaailma ehk elavikku, mis koosneb kognitiivsest ehk sotsiaalsest ning kogemuslikust ehk tajutavast, praktilisest maailmast (Schütz 1967: 25). Esimese puhul on tegemist teksti mõistmisega, kus põhiliseks küsimuseks on, kuidas saab indiviid aru sõnumist, mis talle edastatakse; ning teise puhul kogemustega, mille kaudu luuakse tähendusi erinevatele nähtustele. Seejuures konstrueerivad Schützi (1967: 23) sõnul konkreetsetes ruumis viibivad individid varasematele ruumipraktikatele tuginedes sellest enesele arusaadava keskkonna. Käesolevas töös on seega oluline vaadelda, kuidas konstrueerivad ajakirjanikud teisest kultuurist pilti enda elumaailmale tuginedes.

Kuna Schützile toetudes (1967) võib öelda, et kultuurilisi erinevusi representeeritakse üldjoontes kogemuste toel, siis võib eeldada, et Soome ajakirjanikud kui teises kultuuriruumis viibivad ja/või seda kirjeldavad inividid võivad seostada Eestis toimuvaid nähtuseid spontaanselt kogemustega keskkonnast, kust nad pärinevad. Probleemseks kohaks võib Schützi (1967) arvamusele tuginedes tuua välja aga seda, et väljastpoolt vaataja ei pruugi osata seletada nähtuseid, mis seespool olijale tähtsad. Ehk siis, Soome ajakirjanikud ei pruugi osata anda konkreetseid tähendusi Eesti tasandilt asjadele, mis võib tekitada probleeme töigaga, et kui reaalse pildi nad Eestist edastavad.

Hannerzi (2004: 85) arvates aga ajakirjanikud, kes viibivad ühes kohas pikka aega, võivad tulla vägagi informeerituks riigist, kuhu neid on lähetatud. "Pikemas perspektiivis jätavad nad meelde lugusid ning kuidas nad selle peale sattusid, mis lihtsustab arvatavasti järgmiste *story*'de leidmist. Samal ajal kui lühiperioodiks kajastama saadetud ajakirjanikud riskivad suletud ringi sattumisega, kujuneb pikaajalistel lõpuks laiem ja kohalik kontaktivõrgustik, mis võivad uudiste tegemisel vägagi olulist rolli mängida" (Hannerz 2004: 85). Erinevalt Hannerzist rõhutab aga Williams (2011: 101), et lühiajaliselt välislähetusel olevad ajakirjanikud presenteerivad maailma oma auditooriumi silmade läbi ehk oskavad uudist paremini kohalikele oludele vastavaks vormida, mis võib pikaajaliselt kohapeal viibival ajakirjanikul raskendatuks osutuda. Samas, Hannerz (2004: 148) jällegi mainib, et teises kultuuriruumis iseseisvalt opereerides võivad toimetajad lõpuks tõdeda, et kokkuvõttes teab sündmuskohal viibiv ajakirjanik ikkagi rohkem kui nemad. Seega, võttes arvesse kahe eespool mainitud autori arvamusi, võib öelda, et eri tüüpi ajakirjanike vaatenurkade kaudu konstrueeritav pilt Eestist on eeldatavasti mitmekülgne ning terviklik.

Mitmekülgne ning terviklikkus on ruumi reprodutseerimisel seejuures oluline. Välisuudised ehk võõra kultuuriruumi kujutamine ajakirjanike poolt võivad Hannerzi (2004: 37) sõnul kinnistada omal moel uudiseid jälgivate inimeste üldist arusaamist maailmast. Selline kinnistumine toimub autori sõnul kahes dimensioonis, individuaalses ja geograafilises. Nimelt, ühel uudiseid jälgival inividil võib kogemustepagas välisriikidega olla suurem kui mõnel teisel, mille tõttu suudab ta

sealseid nähtusi paremini mõista. Samas võivad Hannerzi (2004: 37) arvates needki kogemused olla seotud rohkem mingi konkreetse koha või piirkonnaga ega peegelda riigi olemust täielikul viisil. Seega peab ajakirjanik arvestama, et auditooriumil ei pruugi olla kogemusi teiste kultuuriruumidega.

Veel, nagu eespool mainitud, siis Schützi (1967: 34) sõnul võib võõra kultuuriruumi presenteerimises tekkida probleem, et väljastpoolt vaataja ei pruugi osata seletada nähtuseid, mis seespool olijale tähtsad. Ehk siis, Soomes viibivad ajakirjanikud ei pruugi osata seletada nähtuseid Eesti tasandilt, mistõttu võib oletada, et nad on sarnases situatsioonis Soome lugejatega. Viimast põhjusel, kuna geograafilise distantseerituse tõttu ei saa nad olla kursis kõigega, mis riigis kohapeal toimub. Seevastu sündmuskohal viibivate ajakirjanike ülesandeks on nn pidev õppimine (*studying up*), mis tähendab kohaliku uudisvooga kursis olemist, olulise eristamist vähemolulisest ning aktuaalsete teemade leidmist (Hannerz 2004: x). Pidevõpe on eelkõige vajalik, et suuta tabada ka neid sündmusi, mille kohta info Soomes viibivatel ajakirjanikel puudub, kuid mis on antud riigi kontekstis oluline. Veel, nagu ka eespool mainitud, siis kohapeal viibides on võimalik, et ajakirjanik saab selgemaks ka keele, mille tõttu on tal lihtsam end kohalike uudistega kursis hoida ning neid meediasse edastada.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et oluliseks aspektiks ajakirjanike Eesti-pildi konstrueerimises võib pidada nende kogemusi ning taju antud riigi suhtes. Ehk siis mängib olulist rolli siinkohal eluruum ehk elavik, mille kaudu tunnetatakse ümbritsevat keskkonda. Samuti aktiveerub elavikuga ülejäänud kogemused, mis pärinevad indiviidi sotsiaalsest ruumist. Lähtudes eri tüüpi ajakirjanike kogemuste võimalikest erinevusest, on minu arvates antud töös oluline vaadata, kuidas ja missuguse pildi on Eestist konstrueerinud sündmuskohal viibivad ajakirjanikud, kelle kontakt Eestiga on vahetu, ning kuidas Soomes viibivad reporterid, kelle kogemused Eestiga on eeldatavasti napimad.

2. Töö empiirilised lähtekohad

Empiirilised lähtekohad jagunevad käesolevas peatükis kolmeks. Esimeses osas on kokkuvõtlikult välja toodud Eesti-Soome suhete ajalugu. Käsitlemist leiavad eelkõige nähtused, mis avaldusid bakalaureusetööle eelnenud seminaritöö käigus analüüsitud artiklites. Seejuures olen arvamusel, et mõned Eesti-Soome suhete aspektid võivad avalduda ka käesoleva töö analüüsis. Ajaloo kirjeldamisel on olnud abiks ka Eesti välisministeeriumi ning Soome välisministeeriumi koostatud raportid Eesti ja Soome suhete kohta. Teisena on eesmärk anda ülevaade varasemate, käesoleva tööga seotud uurimustöödest. Samuti on kavas kokkuvõtlikult välja tuua bakalaureusetööle eelnenud seminaritöö põhilised järeldused ja tähelepanekud, mis tunduvad minu arvates olulised ka antud töö kontekstis. Kolmandas osas käsitlen eraldi Eesti-Soome omavahelisi personaalseid suhteid ja kuidas tajuvad indiviidid ühte või teist riiki.

2.1. Eesti ja Soome suhete ajalugu

Enne Eesti taasiseseisvumist olid Eesti ja Soome suhetele omased tihedad rahvuslikud kokkupuuted ning kooskäimine, kuid samas ka keerulised poliitilised suhted (Päivasaari & Kreem 1993: 82). Kui enne Eesti esimest iseseisvumist tegutseti üpris kokkuhoidvalt, siis pärast Esimest maailmasõda hargnesid Eesti ja Soome teed, mis pole otseselt tänapäevalgi veel ühele lahkmele jõudnud. Ajaloolase Zetterbergi (2007) arvates võis lahknevust süvendada seejuures tõik, et kuigi Eesti kuulus vanasti läände nagu Soomegi, oli ta pärast Teist maailmasõda poolsada aastat siiski osa Nõukogude Liidust, kuuludes geopoliitiliselt Ida-Euroopa koosseisu.

Rääkides Eesti ja Soome suhete algusaegadest, siis sidemed tihenesid 19. sajandi keskpaigas rahvuslikul ärkamiseajal, kus huvi kannustas tagant eelkõige rahvusliku identiteedi loomise soov, mis ärgitas sugulusrühmade otsingutele (Rausmaa 2008: 7). Ärkamisajal jäid eestlased soomlaste meelde ka laulurahvana. Soome rahvusliku liikumise juhid olevat olnud Jannseni korraldatud laulupeost nii liigutatud, et see viis omakorda esimese soome laulupeoni (Rausmaa 2008: 8). Seega võib ärkamisaja kohta öelda, et kaks ühise sihi, iseseisvuse poole püüdlevat riiki hoidsid alguses kokku.

Siinkohal on oluline välja tuua fakt, et Eesti ja Soome käsitlused omavahelisest välispoliitikast liikusid tol ajal erinevates suundades, kus Eestile oli Soome tähtsam

kui vastupidi (Päivasaari & Kreem 1993: 83). Nimelt, pärast mõlema riigi iseseisvumist (Soome 1917. aastal ja Eesti 1918. aastal) sõlmiti 1920. aastate alguses Eesti ja Soome vahel esmakordselt leping viisade ja muude reisirakenduste kaotamiseks (Lõhmus & Meijainen 2005: 6). Siiski, kui alguses oli koostöö kahe riigi vahel üpriski tihe, näiteks lepiti kokku piiriseadustes, hargnes koostöö mõne aasta möödudes. Nimelt, Soome ametlikust välispoliitikast lähtudes hakati Baltikumiga hoidma peale 1922. aastat taas distantssi ja 1930. aastail sai valitsevaks suunaks Põhjamaade ühtsuse taotlemine (Rausmaa 2008). Eestlased seejuures, eesotsas Konstantin Pätsiga, olivat sealjuures mõelnud isegi Soome-Eesti ühendriigi peale. Seejuures Soome eraldumist Eestist üheks arvatavaks põhjuseks võib pidada tõika, et Soome nägi teatud situatsioonides Eestiga suhtlemisel ohtu Venemaaga konflikti sattuda. Nimelt, 20. sajandi alguses Eestist poliitiliste rahutuste eest üle lahe põgenenute tõttu kasvas eestlaste kogukond Soomes tunduvalt, kuid ametlikud suhted olid kahe riigi vahel jahedad.

Negatiivselt mõjus Eesti-Soome suhetele ka 1939. aastal alanud Talvesõda Soome ja Nõukogude Liidu vahel. Soome julgeolekuorganitele teadaolevalt oli Eestis Talvesõja ajal sadu Nõukogude Liidu pommi- ja hävituslennukeid. Samas võib oletada, et mõningast rolli võis mängida kahe riigi omavahelistes suhetes ka Eesti tolleaegse presidendi Konstantin Pätsi poliitiliste vaadete sobimatus üle lahe naabrite omadega ning Soome radikaalne otsus saada Põhjamaaks ilma Eestita. Seejuures katkestas Eesti taasannekteerimine 1944. aastal Nõukogu Liidu poolt tihedamad suhted Eesti-Soome vahel pikaks ajaks.

Soome ametlikud kultuurisuhted ENSVLiga arenesid pärast Soome tolleaegse presidendi Urho Kekkose Eesti visiiti 1964. aastal varajasemast kiiremini ning juba 1965. aastal taastati laevaliiklus Tallinna ja Helsinki vahel (Rausmaa 2008: 29-31). Sealjuures avaldas regulaarne laevaliiklus ja turistide külastatavus mõningase positiivse mõju kõrval ka negatiivseid ilminguid. Nimelt, kehvem elatustase süvendas soomlaste üleolevamat suhtumist Eestisse. Eestis käies olivat soomlased suhtunud kohati üleolevalt Nõukogude korda ja tarbekaupade halba kvaliteeti või nende puudumisse. Võib ka öelda, et Soome laiema avalikkuse silmis muutus Eesti-pilt Nõukogude võimu aastatel üha ebamäärasemaks. Teadmised Eestist ja eestlastest olid

nõrgad ja isegi fakt eestlaste ja soomlaste sugulusest oli paljudele tundmatu (Rausmaa 2008: 26).

Eelmainitu põhjuseks võis olla ka info ebasümmeetrilisus, kus eestlased olid kursis Soomes toimuvaga, kuid soomlased Eestis toimuvaga mitte. Soome oli sel perioodil eestlastele kui aken läände ja sealt tuleva info edastaja. Näiteks, Nõukogude-Eestis turistide rühmajuhina tegutsenud üliõpilane Eva Lille soovitas soomlastel võtta eestlastele külakostiks kaasa sukkpükste ja kohvipakkide asemel raamatuid ja ajalehti (Rausmaa 2008: 35). Kõige olulisem informeerija oli aga Soome televisioon. Näiteks saadi selle kaudu 1980. aastal teada Poola sündmustest, mis tõestasid eestlastele, et vastupanu nõukogude võimule on võimalik ning mis oletatavalt pani aluse edaspidistele rahvusliikumistele (Rausmaa 2008: 39). Soome televisiooni rollist Eesti vabanemisel räägib ka 2009. aastal valminud Jüri Kimli ja Kiur Aarma film "Disko ja tuumasõda".

Samas, kui eestlased toetusid info hankimisel Soome teabevahenditele, siis info ebasümmeetrilisust võis tekitada ka soomlaste passiivsem suhtumine Eestis toimuvasse. Nimelt, Soome meedia ignoreeris Eestit peaaegu täielikult aastatel 1944–1991. Rausmaa (2008: 34) sõnul oli selle arvatavaks põhjuseks tõik, et Nõukogude Liidus jälgiti rangelt Soome ajalehtede sisu ja soomlased vaikisid asjadest, mis nende arvates oleksid võinud kahjustada Soome ja Nõukogude Liidu suhteid.

Uus ajajärk Eesti ja Soome vahel algas 1991. aastal, kui Eesti taasiseseisvus ja vabanes Nõukogude Liidu võimu alt. Oluline on antud puhul mainida, et kuigi Soomes jälgiti Eesti vabanemispüüdlusi poolehoiuga, ei elatud sellele avalikult kaasa, kartes Nõukogude võimu hukkamõistu ning kogu aktsiooni lõppemist läbikukkumisega (Rausmaa 2008). Nõukogude Liidu vastuolulisus kiiresti muutunud maailmapoliitilises olukorras mõjusid ka Soome suhtumisele ning Eestit tunnustati taasiseseisvunuks 1991. aasta augustis. Seejuures on Asso Ladva (1993) bakalaureusetöös märgitud, et soome ajakirjandusel oli oluline roll Eesti tunnustamisel. Nimelt olevat ajakirjandus suhtunud Eesti taasiseseisvumisse positiivselt ning kritiseerinud Soome valitsuse passiivsust selle tunnustamisel.

Võib öelda, et Eesti taasiseseisvumise järel on riikidevahelised suhted olnud üpris probleemivabad (Rausmaa 2008). Võttes arvesse Soome ettevaatlikku välispoliitikat Nõukogude Liiduga, tundub alles 1990ndatel toimunud muutus loogilisena. Samas, politoloogist kolumnist Iivi Masso (2008) on välja toonud, et Soomes valitseb endiselt usk, et kriitikavaba "sõprus" NSVL-iga ja tema vaenlaste vältimine aitas säilitada Põhjamaa riigi iseseisvust.

1997. aastal kadusid Eesti-Soome piiri ületamisel viisavajadus ning 2004. aastal võisid mõlema riigi kodanikud siseneda teise riiki ühise Schengeni viisaruumi kontrollvärava kaudu. See tähendas, et mälestused kilomeetriteni venivatest viisasabadest jäid seega minevikku. Kuigi Välisministeeriumi 2003. aastal koostatud raporti põhjal võib öelda, et pärast aastat 2004 on suhted Eesti ja Soome vahel muutunud aina stabiilsemaks, ei saa neid siiski täiesti pilvituks pidada.

Kuuludes kohati ühisesse geograafilisse ruumi, eelkõige rahvusvahelisel tasandil, vajas nii mõnigi nähtus Soomelt Eesti puhul harjumist (Lõhmus & Medijainen 2005: 6). Uueks tegi situatsiooni eelkõige tõik, et nii Eesti kui Soome olid nüüd mõlemad Euroopa Liidu liikmesriigid ning Eesti kuulus ka NATO-sse.

Välisministeeriumi 2003. aasta raportis "Eesti suhted välisriikidega" on ka välja toodud, et 1997. aastal kaotatud viisa taotlemise vajadus, Eesti ühinemine Euroopa Liidu ja NATO-ga ning piiride avanemine 2004. aastal pani soomlased hirmu tundma Eestist võimalike kaasnevate ohtudega. Välisministeeriumi raportis (2003) on Eesti puhul ohukolleteks märgitud näiteks kriminaalsus, prostitutsioon, odav tööjõud, "kahtlane viin" ja soome ettevõtete ahvatlemine Eestisse odavate maksude tõttu. Mittemõistmist tekitanud Eesti juures ka Põhjamaadest erinev neoliberaalne ühiskonnakorraldus.

Seejuures on NATO olnud Eesti-Soome omavahelise suhte puhul kõne all ka teistel põhjustel. Nimelt, eestlaste ühinemine NATO-ga tundus küll loogilisena, kuna taasiseseisvununa oli Eesti välispoliitika tähtsaim eesmärk iseseisvuse säilitamine, kuid soomlased olid ja tunduvad olevat siiani seisukohal, et riigil tuleb end eelkõige ise kaitsta (Zetterberg 2009: 592). Sealjuures tuuakse Eesti välisministeeriumi

kodulehel (2012) välja, et soomlastele tunduvat nagu tuleneb eestlaste julgus oma arvamust kõige (eelkõige Venemaa) suhtes avaldada, väikeriigi kunstlikult tekitatud tagalast. Seega on kohati märgata kahe riigi vahel erinevusi välispoliitikasse suhtumisel, mis on eeldatavasti seotud Eesti ja Soome eri laadi minevikuga.

Omamoodi proovikiviks tundub olevat Soome-Eesti suhetes 2007. aastal alanud majanduskriis, mis tabas mõlemat riiki üpriski valusalt. Nimelt, majanduskasv pidurdus ning langes sel ajavahemikul Soomes kuni viis protsenti, Eestis aga üle 21 protsenti. Eesti suutis siiski madalseisust välja tulla ning 2011. aastal on majanduskasvuks märgitud üle 19 protsenti, mis tähendab, et olukord on peaaegu stabiliseerinud ning jõudnud majanduskriisi eelsele tasemele (Välisministeeriumi kodulehekülg 2012).

Seega võib eelkirjutatu põhjal väita, et Eesti ja Soome suhte kulminatsiooniks on olnud rahvuslik ärkamine ja iseseisvumine, mis Eesti puhul leidis aset kaks korda. Olulist rolli on mänginud sealjuures ka Soome suhted Venemaaga ja Nõukogude aeg. Nimelt, Nõukogude ajal eksisteeris Eesti kui kultuuriruumi suletuse tõttu kahe riigi vahel ebasümmeetriline info liikuvus. Eestis teati tänu Soome televisioonile rohkem kui Soomes Eestist, kuna viimase puhul oli teabe levimine väljapoole NSVL-i üpriski piiratud. Samuti võib eeldada, et soovides hoida häid poliitilisi suhteid Venemaaga, ei hakatud Soomes Eesti kui riigi kohta eraldi informatsiooni koguma või kirjutama, vaid teda peeti osaks Nõukogude Liidust. Nüüd, kus pärast taasiseseisvumist on Eesti astunud rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ning majanduslik tase on riigis paranenud, on see suurendanud Soomel vajadust hakata hindama varasemat pilti Eestist ümber. Seda ka põhjusel, tihenened koostöö sujub paremini kui teatakse rohkem enda partneri kohta ning heidetakse kõrvale hinnangud või minevikus kinnistunud arusaamad. Siinkohal võib seega öelda, et ajakirjanikel lasub üpris suur vastutus varasemate arusaamade kohatisel rekonstrueerimisel või värskendamisel uute lugude, faktide esitamisel.

2.2. Meedia loodud pilt Eestist

Käesoleva töö eesmärk on analüüsida Eesti pilti Soome meedias kahe eri tüüpi ajakirjanike pilgu läbi. Seejuures pole Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonnas varasemalt Soome kohalike ja sündmuskohal viibivate ajakirjanike kirjutatud Eesti uudiseid omavahel võrreldud ega lugude valmimisprotsessi uuritud. Küll on aga mitmel korral analüüsitud Eesti pilti Soome suurimas ajalehes, Helsingin Sanomates, erinevate ajaperioodide lõikes.

Kõige varasem näide on Asso Ladva (1993) diplomitöö teemal "Eesti Soome ajakirjanduses". Antud töö puhul oli fookuseks Soome ajakirjanduse suhtumine Eestisse ajavahemikul 1990 - 1993. Ladva tööst tuli välja, et soomlaste arvamus Eestist ja eestlastest oli enamasti pooldav. Nimelt, kirjutati Eestist ja eestlastest peamiselt neutraalses võtmes, kus teemadena domineerisid kultuur, sisepoliitika ja majandus. Sealjuures kuulusid problemaatilisemate teemade alla eestlaste kuritegelikud "vägiteod" Soomes, uimastivedu, Eestis valitsev ebastabiilne olukord ning soomlaste-eestlaste vahelised kultuurierinevused, mida võib osaliselt seostada ka Eesti-Soome suhete ajalooga (Ladva 1993: 23). Käesoleva uurimustöös, mida sai mainitud korra ka eespool, on minu arvates Ladva töö järelduse puhul oluliseks fakt, et Soome ajakirjandus pidas Eestit, Soome ametlikule poliitikale vaatamata, juba 1991. aastal täieõiguslikuks naaberriigiks. See tähendab, et ajakirjanike isiklik ehk mikrotasandil suhtumine Eestisse tundus kaaluvat üle riigisisese ehk makrotasandil ideoloogilise suhtumise.

Teise uurimistööna võib välja tuua Katri Sipilä (2005) bakalaureusetöö "Eesti-pilt Helsingin Sanomates 1999 ja 2002", mis käsitles nagu pealkirigi ütleb Eesti pildi konstrueerimist Soome suurimas päevalehes. Uurimustöö tulemusena tõi Sipilä välja, et Eesti pilt oli Helsingin Sanomates nii negatiivse kui positiivse kallakuga, kust peegeldus tõik, et Soome ammune üleolev suhtumine Eestisse pole kuhugile kadunud. Samas oli märgata, et Soome tunnustas oma "väikevenda" aina rohkem ja seda mitte ainult armulikul viisil. Samuti ilmnes nagu ka Ladva töö puhul, et Eesti ja Soome kujutamine meedias oli suuresti seotud kahe riigi omavahelise ajalooga. Sipilä tõi välja, et suhtumine Eestisse oli leheveergudel valdavalt positiivne, kus negatiivseteks ilminguteks olid vaid problemaatilisemad teemad nagu näiteks Eesti elanikkonna

vaesus. Teema poole pealt kirjutati Helsingin Sanomates eelkõige Eestis vahavast kuritegevuse või liitumisest Euroopa Liiduga. Sealjuures oli EL-iga kajastustes pööratud rõhku Eesti odavale tööjõule, mis võib hakata Soome turgudele levima. Siiski, ka konfliktsemaid teemasid käsitleti Sipilä hinnangul objektiivselt.

Kolmanda ja siiaani viimase uurimistööna on Eesti-pilti Soome meedias uurinud Reetta Sahlman (2010). Tema bakalaureusetöö "Eesti ja eestlaste kujutamine Helsingin Sanomates aastatel 2006 ja 2009" toetub paljuski eelmainitud Katri Sipilä uuringule. Peamiseks erinevuseks on kahe töö vahel analüüsiv periood. Sahlmani uurimustöö pakub eelkõige materjali valdkonnast, kuidas on Soome ajakirjanikud suhtunud Eestisse pärast riigi liitumist Euroopa Liiduga ning majanduskriisi. Sahlman toob välja, et võrreldes teiste Baltimaadega, leiab Helsingin Sanomate veergudel enim kajastamist Eesti ning seda tihtilugu Soome tasandilt vaadatuna. See peegeldab Sahlmani arvates riikide lähedast suhet. Oluliseks võrdlusmomendiks Sipilä ja Sahlmani töös on tõik, et võrreldes aastaid 1999 ja 2002 aastatega 2006 ja 2009 on märgata temaatiliselt kuritegevuse kajastamise suurenemist, mille põhjuseks peab Sahlman majanduskriisi. Samuti on Sahlman välja toonud, et vähenema on 2009. aastal hakanud Soome üleolev suhtumine Eesti suhtes. Üheks põhjuseks on Sahlmani arvates Eesti Euroopa Liidu liikmeks olemine. Sahlman (2010: 41) tõi ka enda uurimustöös välja, et Eestit nähakse juba kui võrdset Läänemaa riiki, mille suurimaks edusammuks on eurole üleminek 2011. aastal. Kokkuvõttes peab Sahlman Eestit Soome jaoks oluliseks, mis tuleneb nii riikide geograafilisest lähedusest kui ka taaskord ajaloolisest taustast.

Kolmele tööle loob omakorda kontrasti artikkel "Peeglike, peeglike lahe taga", mis ilmus kolumnist Iivi Anna Masso sulest 2011. aasta juulis. Kui eespool oli juttu mõlema riigi välisministeeriumi kodulehel tõdetud Eesti-Soome sujuvast koostööst, siis Masso (2011) arvates vaadeldakse naeratades küll ühisesse tulevikku, kuid "meedia paneb endiselt piiritaguseid barbareid paika". Masso viitab oma artiklis eelkõige Soome suurimale väljaandele, Helsingin Sanomatele, kus tema arvates moodustuvad artiklid eestlastelt endilt valikuliselt korjatud enesepiitsutuslike märkuste põhjal, mis näitab kolumnisti arvates, et suurema venna suhtumine pole veel täielikult kadunud. Seejuures peegeldab Masso (2011) lause "Kui me ei taha, et nina

kõverpeeglist viltune paistaks, pole mõtet seda ka ise vabatahtlikult viltu lüüa" mingil määral eespool jutuks olnud "soovitud" ruumi käsitlemist.

Käsitlemist leiab antud bakalaureusetöös ka minu seminaritöö, kus analüüsisin kahe eri tüüpi ajakirjanike konstrueeritud Eesti pilti Soome meedias. Tulemused näitasid, et kokkuvõttes kirjutati Eestist, nagu teiseski bakalaureusetööst oli välja tulnud, üpris neutraalsel kujul. Veel tundus Eestist kirjutamine olevat Soome ajakirjanduses olulisel kohal, kuna iga päev ilmus meedias Eesti kohta üks kuni kaks artiklit. Küll tuli seejuures välja, et Soomes viibivad ajakirjanikud kajastasid Eestiga seonduvaid teemasid neutraalsemalt kui sündmuskohal viibivad kolleegid üle lahe. Lahknevusi leidis ka eri tüüpi ajakirjanike artiklite žanri, alateemade ning kujutatava tasandi lõikes. Seega, et saada paremat pilti Eesti kujutamise taustast ning erinevuste põhjustest, on käesoleva töö eesmärgiks uurida mõlemat tüüpi ajakirjanike isiklike eelistuste tagamaid ning analüüsida, kui palju on see seotud Eestist kirjutamisega.

Oluline on seega välja tuua ka neljas töö, millele enda uurimuses toetun. Selleks on Frank Sprenk-Dorni bakalaureusetöö "Sündmuskohal kirjutatud välisuudised Eesti Päevalehes ja Postimehes 2006. aastal". Sprenk-Dorn (2007: 75) on välja toonud, et välislähetusele saadetud ajakirjanike ülesandeks on kohalolu-efekti loomine ning selle sidumine kodumaal eksisteerivate diskursustega. See tähendab, et Soome ajakirjanik peab Eestis olles suutma edastada sealset olustikku soomlastele nii, et nad sellest ka aru saaksid. See nõuab Sprenk-Dorni (2007: 73) sõnul sündmuskohal viibivatelt ajakirjanikelt samas pidevalt ühenduses olemist toimetusega, et tagada kursisolemine kodumaal toimuvaga. Olulist rolli mängivad välismaal olles ka personaalsed kontaktid, mis seisneb ajakirjaniku isiklike kontaktide osakaalus. Seejuures mängivad toimetusest sündmuskohale saadetava ajakirjaniku valikul rolli reporteri tööalased oskused, põhjalikud teadmised piirkonnast ja teemast, kus välismaale minevad ajakirjanikud ei vali piirkondasid huupi, vaid riigid ja teemad on spetsialiseerumisest lähtuvalt jagatud (Sprenk-Dorn 2007: 73). Seega tuleb peale ajakirjanike individuaalsete eelistuste ja praktikate võtta arvesse ka toimetuse ja ajakirjaniku vahelist koostööd ning analüüsida, kuidas on see seotud Eesti-pildiga, mida Soome ajakirjanikud Eestist konstrueerivad.

2.3. Personaalsed kontaktid ja tajus

Pilt konkreetsest sotsiaalsest ruumist moodustub indiviidil, nagu juba teoorias eespool mainitud, mikro- ja makrotasandiliste kogemuste koosmõjul. Kui mikrotasandist rääkides võib kõneleda indiviidi kogemustest või kokkupuudetest konkreetse geograafilise kohaga, siis välised tegurid avalduvad enam seoses ühiskonnas kinnistunud ideoloogiliste arusaamadega. Kuna käeolevas töös on fookuseks eri tüüpi ajakirjanike Eesti pildi konstrueerimise tagamaad, siis on oluline arvesse võtta ka nende personaalseid kogemusi konkreetse sotsiaalse ruumiga seoses ning vaadelda, miks ja kuidas aktiveeruvad need praktikad reaalelus.

Eesti-Prantsuse suhteid ning meediapilti uurinud Kairi Kaasik (2011: 5) on välja toonud teoreetik Ecekrantzi (2004) uurimise mõned probleemid, mida tuleks erinevate riikide puhul lahendada või vähemalt teadvustada. Ühena probleemidest on kõne all sünkroon-diakroone vastandus: kas ajalooa saab seletada kõiki tänapäeva maailmas eksisteerivad suhteid või valitseb nende üle olevik. Sama võib küsida ka Eesti-Soome kohta, kuidas tajuvad indiviidid üle lahe asuvat naaberriiki ning kui palju on see seotud minevikusündmustega, millest oli töös ka eespool juttu.

Masso (2011: 922) on enda artiklis "*Rethinking of Social Space: Generational and Ethnic Differences in Estonia*" välja toonud, et mida tihedamad on personaalsed kontaktid olevikus erinevate maadega, seda lähedasemana neid ideoloogiliselt kui ka geograafiliselt tajutakse. Eestlased tajuvad geograafiliselt kõige lähedasemana geograafiliselt ligidal asuvaid Põhjamaid ja Baltimaid. Eraldi peetakse riikidest tähtsaimaks Soomet, järgneb Läti, neljandana Leedu ning alles kaheksandana Venemaa, mida erinevalt Põhjamaadest tajutakse ideoloogiliselt kaugena. Seejuures võib öelda juba eespool mainitud, et teise kultuuriruumide tajumisel võib etendada olulist rolli personaalsed kontaktid, mis reisimise käigus võivad tekkida ning vahetud kogemused. Rausmaa (2008: 70) on välja toonud, et pärast Eesti iseseisvumist ei leidunud peaaegu ühtegi eestlast, kellel poleks olnud kasvõi ühte soomlasest tuttavat. Samas, kuigi eestlastele on naaberriikidest Soome olulisuselt esikohal, ei pruugi soomlaste poolt Eesti tajumine olla sellele sarnane.

Eesti välisministeeriumi kodulehel (2012) on kirjas, et tänasel päeval iseloomustab Eesti ja Soome suhteid tugev ajalooline side, kus kahe riigi kontaktid on väga tihedad nii poliitika, majanduse, kultuuri kui muus vallas. Samamoodi on öeldud ka Soome välisministeeriumi raportis "Soome ja Eesti koostöö võimalused 2008", kus lisatakse, et omavahelist koostööd soodustab riikide ajalooline side ning keelte ja kultuuride sarnasus. Siinkohal võib mingil määral tõdeda, et eespool mainitud raportid väljendavad makrotasandil mõlema riigi suhtumist omavahelisse suhtesse. Nende põhjal võib öelda, et ka Soomele on Eesti oluline.

Samas, Masso (2011: 921) on toonud välja aspekti, et "tundmatu" ruum ehk antud puhul ka naaberriik võidakse muuta "omaks" majanduslikel eesmärkidel. Samu tähelepanekuid leidub ka Katri Aivare (2009) magistritöös, kus Eesti ja Läti suhetes ilmnes, et riikide omavahelises koostöös ning teineteise tajumises mängivad peale isiklike kontaktide olulist rolli majanduslikud aspektid. Näiteks on Aivare (2009: 108) välja toonud, et taasiseseisvudes hakkas Eesti end positsioneerima Põhjamaade hulka, luues lähedasi, kultuurilisi, majanduslikke ja ka poliitilisi suhteid Soome ja Rootsi, väites et Balti identiteet on pigem jäänuk Nõukogude Liidust ja tingitud geograafilisest asendist. Samas pöördus ju ka Soome 1920ndatel Baltimaadest eemale ning hakkas majanduslikult koostööd tegema Baltimaade asemel Põhjamaadega. Seega tundub, et omavahelisi suhteid ning ka suhtumist mõjutab paljuski riikide majanduslik olukord, kus kontakte luuakse parema meelega endast paremal järjel olevate riikidega.

Masso sõnul (2011: 921) jaguneb maailm indiviidil geograafilise ja ideoloogilise tajutavuse järgi ruumideks nagu "soovitud", "oma" ja "tundmatu" ning ta toob seejuures veel välja, et Eesti puhul on raskuskeskmeks tõik, et ta kipub haakuma "soovitud" ruumi külge, mistõttu võrdleb ta end paremal järjel olevate riikidega nagu Soome ja Rootsi. Selliste ruumiliste suhete ohuks olevat aga ruumi representeerimise domineerimine ruumis tegelikult toimuva ehk ruumiliste praktikate üle (Lefebvre 1991, Masso 2011: 921 kaudu). Seega võidakse konstrueerida riigist väljapoole pilt, mis on soovitud, kuid mitte reaalsusele vastav. Kuna ajakirjanikud, kes ei viibi sündmuskohal, tuginevad Eestist kirjutamisel eeldatavasti suuremas osas vahendatule infole, siis jääb küsitavaks tõik, kui sõltumatu on Eesti-pildi konstrueerimine "soovitud" kuvandist, mida eestlased ise representeerivad. Seejuures võib

representatsioonide mitte-vastavus ruumilistele praktikatele ka teatud praktikaid soodustada, mistõttu jääb küsitavaks ka tõik, et missugusena tajuvad ja missugusesse ruumi paigutavad soomlased enda jaoks Eesti.

Majanduslikust aspektist tundub Soome suhtuvat Eestisse teistmoodi kui Eesti Soomesse. Näiteks on Soome puhul pikka aega peegeldunud suutmatust vaadata Eestit võrdväärse partnerina. Endise Soome suursaadiku Jaak Jõerüüdi ja endise Soome Panga presidendi Esko Ollila 2003. aastal koostatud raportis "Eesti ja Soome Euroopa Liidus" (Jõerüüt & Ollila 2003: 16) toob Jõerüüt välja, et soomlased suhtuvad eestlastesse siamaani kui „väikevenda“, keda tuleb aidata ning mõnikord on selles suhtumises ka üleolekut: "Nõukogude ajal tunti "vennakese" vastu tihti üleolekuga segunenud kaastunnet. Nüüd on kahjutunde asemele tekkinud umbusk ja isegi teatav mure selle üle, kuhu väike, aga väle ELi liikmekandidaat Eesti veel jõuda võib. /.../ Sageli taandatakse Eesti ja Soome võrdlus banaalsele rahakottide võrdlusele ning valelt aluselt tehakse valejäreldotsi." Mõned aastad hiljem koostatud raportis "Soome ja Eesti koostöö võimalused 2008" tunduvad tendentsid jätkuvat, kus osutatakse samuti palgataseme ning majanduse olukorra erinevustele. Raporti koostajate, Eestis viibinud Soome endise suursaadiku Jaakko Blombergi ja Põhjamaade Investeeringispanga asedirektori Gunnar Okki (2008: 53) arvates ei saa riikide integreerumisest rääkida enne kui mainitud faktorid on tasakaalustunud ning jõudnud ühele tasemele.

Samas, Eesti suutis Soome kõrval 2007. aastal alanud ülemaailmsest majanduslikust madalseisust välja tulla, kus 2011. aastaks oli olukord peaaegu stabiliseerinud ning jõudnud majanduskriisi eelsele tasemele. Eestit on majanduskasvude tõttu kutsutud paljudes riikides (k.a. Soomes) majandusimeks ning see peegeldub ka 2010. aastal, kus Soome president Tarja Halonen tõdeb visiidil Eestisse, et Eesti on vahel Soomega liigagi sarnane ning vahel elutargem (Pilk Peeglis 2010). Sealjuures leiab Välisministeeriumi 2010. aasta raportist Pilk Peeglis (2010) Soome ajakirjanduses ilmunud kirjutise, kus tõdetakse, et vahepeal või siis lausa iga päev tundub, et Soome ja lääneriigid on Eesti kõrval arengumaad. Ka Reetta Sahlmani (2009) bakalaureusetöös "Eesti-pilt Helsingin Sanomates aastatel 2006 ja 2009" tuli välja tõik, et Soome üleolev suhtumine Eesti vastu on muutunud pärast Euroopa Liiduga

ühinemist üpris palju ning Eestit nähakse praegu rohkem võrdse Läänemaa riigina. Seega võib oletada, et suhtumine Eestisse Soome poolt on muutumas, kus Eesti võtmine väikevennana on hakanud taanduma ning asendumas võrdväärse partneri pildiga.

Samas, kuigi koostöö on riikide vahel tihenunud, siis Blomberg & Okki (2008: 60) sõnul ilmneb ka tõik, et soomlaste personaalne suhtumine on jahedapoolsem ning näiteks noored huvituvad liiga harva kahe riigi omavahelistest läbikäimistest. Vähese motiveerituse süüks olevat nii maailma avatusega kaasnev huvi kaugemate riikide vastu kui ka vähene informeeritus naaberriigist. Kuna suurema osa teabest saab indiviid teiste riikide kohta eeldatavasti meedia kaudu, siis võib ajakirjandust pidada oluliseks faktoriks tundmatu ruumi tajumiseks. Niisiis võib küsida, et kui palju Eestist Soomes räägitakse, et tekiks arusaam üle lahe naaberriigist.

Blomberg & Okka (2008: 18) väitel on üllatav tõdeda, kui mittepiisav ja katkendlik on tänapäeval eri maade omavaheline infovahetus. Meedias polevat raporti koostajate arvates piisavalt juttu Eesti-Soome juhtumistest ja maades toimuvate protsesside taustast, nende edusammudest ega turu hetkeolukorrast, mis mingil määral takistab tõeliste ühistööde realiseerimist. Veel toovad Blomberg & Okk (2008) välja, et ka Eestis on huvi Soome vastu hakanud kahanema, kus suhtumine põhjanaabritesse on varasemast passiivsem ning tihtilugu leidub teemade käsitlemist pinnapealselt, lohakas ja faktivigaderohkes võtmes. Raportis on tõdetud ka seda, et naaberriikide kultuuri tajumiseks on vajalik piisav keeleoskus, mida võib seostada kohaliku meediast arusaamise olulisusega.

Kokkuvõtlikumalt öeldes võib tõdeda, et personaalsed kontaktid ning kogemused aitavad indiviidil tundmatut ruumi paremini tajuda. Kuna pilt naaberriigist moodustub aga mikro- ja makrotasandiliste tegurite koosmõjul, tuleb arvesse võtta ka meedia, eelkõige ajakirjanike rolli ühe maa representeerimises. Seejuures tuleb ajakirjanike puhul arvestada tõigaga, et ka nendel on oma personaalne ruum, millele tuginetakse teiste kultuuriruumide tõlgendamisel. Antud töös on oluline välja tuua, et mille alusel loovad ajakirjanikud pilti Eestist.

3. Uurimisküsimused

Võttes arvesse teoreetilisi ja empiirilisi lähtekohti, jagunevad käesoleva uurimustöö küsimused põhi- ja alaküsimustena kahte gruppi. Mõlema põhiküsimuse alaküsimustele pakuvad omalt poolt selgitusi eri tüüpi ajakirjanike tööprotsessiga seotud olevad peatoimetajad.

1. Mis on Eestist kirjutamise põhjused ning olulisus Soome ajakirjanduses?

- Mis põhjustel kirjutatakse Soome ajakirjanduses Eestist?
- Milline on Eestist loodud pilt Soome meedias?
- Millistest toimetuse poolsetest kriteeriumitest lähtuvad sündmuskohal viibivad ja Soome kohalikud ajakirjanikud Eestist kirjutamisel?
- Kuidas on Eestist kirjutamine muutunud Eesti taasiseseisvumise algusest tänapäevani?

2. Mis on erinevused sündmuskohal viibivate ja Soome kohalike ajakirjanike Eesti-artiklites?

- Kuidas on Eestist kirjutamine temaatiliselt jagunenud sündmuskohal viibivate ja Soome kohalike ajakirjanike vahel?
- Missugune on Soomes viibivate ajakirjanike informeeritus Eestist võrreldes sündmuskohal viibivate ajakirjanikega?
- Kuidas erineb sündmuskohal viibivate ja Soome kohalike ajakirjanike tööprotsess Eesti loo kirjutamisel?

Kahe nähtuse uurimiseks on autor püstitanud ka paar hüpoteesi, mille järgi töös orienteeruda. Kõigepealt, võttes arvesse Lefebvre (1991) sotsiaalse ruumi konstruktsiooni teoreetilist raamistikku, on esimeseks hüpoteesiks, et Eesti kujutamise tekketaust Soome *online*-väljaannetes on seotud ajakirjaniku keskkonnast tulenevate praktikatega, kus ta viibib. Nimelt, omades teatud mõistete ja kogemuste pagasit võib ajakirjanik tõlgendada teises sotsiaalses ruumis eksisteerivaid tähendusi talle juba tuntud mõistete või nähtuste abil. Teiseks hüpoteesiks on tõik, et sündmuskohal viibivate ajakirjanike kirjutiste tonaalsus võib sõltuda personaalsetest kogemustest teises riigis, millele Soomes viibivatel ajakirjanikel pole Eestist distantseerituse tõttu võimalik tugineda. Küsimustele ja hüpoteesidele püütakse leida vastuseid kolme

meedia ja kommunikatsiooni uuringutes sageli rakendatava meetodite
kombineerimisel.

4. Meetod

Püstitatud uurimusküsimustele vastamiseks on bakalaureusetöös rakendatud kolme erinevat meetodit - kontentanalüüsi ja formaliseeritud küsitlust ning süvaintervjuud. Seda põhjusel, et meedia- ja kommunikatsiooniuuringule omaselt on käesoleva uurimuse rõhuasetus kompleksne, mis eeldab erinevate andmeallikate kasutamist. Meetodite triangulatsiooni tulemusena on võimalik erinevate andmeallikate analüüsimisel saadud tulemusi omavahel võrrelda ja tõlgendada saadud tulemuste seotust arvesse võttes (Jensen 2002).

Kvantitatiivne uurimus tegeleb numbritega, mida peetakse seetõttu "kõvaks" meetodiks. Kvalitatiivne meetod aga väldib numbreid ja tegeleb reaalsuse interpreteerimisega, olles niiviisi "pehme" meetod (Bauer et al. 2000). Kontrastsusest hoolimata, on nende vahel olemas siiski tihe seos. Nimelt, kui formaliseeritud küsitlus võimaldab võrrelda inimkoosluste erinevusi ning väljendada neid arvudes, siis süvaintervjuu annab vahetumat teavet intervjuueeritava teadmiste ja kogemuste kohta, süvenedes konkreetse juhtumisse ja inimesse (Buckingham & Saunders 2004).

Bakalaureusetöös kasutan mõlemate meetodite põhjal saadud tulemusi teineteise täiendamiseks, kuhu lisan võrreldavaks ja analüüsitavaks materjaliks ka seminaritöö kontentanalüüsi tulemused. Veel, kui antud töö autori seminaritöös keskenduti kvantitatiivse kontentanalüüsiga Soome kohalike ajakirjanikke kirjutiste analüüsimisse üldisemal tasandil, siis käesoleva bakalaureusetöö formaliseeritud küsitlus on orienteeritud pigem nende tekstide tekketausta kirjeldamisele kui eraldi analüüsimisele. Sealjuures on süvaintervjuu eesmärgiks avada rohkem sündmuskohal viibivate ajakirjanike kogemusi, kirjutiste loomisprotsessi ning võrrelda seda Soome kohalike ajakirjanike omadega. Veel, kuna sündmuskohal viibivad ajakirjanikud kirjutasid Eestist pidevalt, kuid Soome kohalikud ajakirjanikud produtseerisid eraldi Eesti-lugusid üpris vähe ja katkendlikult, pean nende analüüsimist seetõttu ühtse grupina tulemuslikumaks.

4.1. Kontentanalüüsi meetod ja valim

Bakalaureusetöös kasutatakse ühena meetoditest sisu- ehk kontentanalüüsi, mis täidab teadustöö nõuetest objektiivsuse ning süstemaatilisuse kriteeriumi ning seega on abiks suurema hulga materjali kogumisel ja esitamisel. Kontentanalüüs on aga suures osas allutatud interpreteerimisele, mida ei tee masin, vaid inimene. Ehk siis, autoril tuleb võtta arvesse Lauki (1995: 33) poolt tõdetut, et materjaliga ümberkäimine ei pruugi olla uurimise lõpuni objektiivne, kuna kriteeriumid ja kategooriate süsteemi loob töö tegija ise.

Baueri (2000: 134) sõnade kohaselt on auditooriumile fokusseeritud tekst isikliku pöördumisega meedium, mis kujundab inimeste hoiakuid mingi käsitletava nähtuse suhtes ning võib luua ka eelarvamusi. Kuna tekst koosneb denotatiivsetest ehk esmasest ja lingvistilisest ning konnotatiivsest ehk subjektiivsest ja tõlgenduslikust tasandist, siis võimaldab kontentanalüüs, kui sild statistilise formaalsuse ja teksti tõlgendamise vahel, võttes arvesse nii teksti süntaksilisi kui semantilisi protseduure, analüüsida kirjutisi nende terviklikkuses (Bauer et al 2000). Sealjuures toob kontentanalüüs välja uuritava materjali sarnasused ja erinevused, mis annab töö autorile võimaluse luua tulemuste tõlgendamisel üldistavaid järeldusi.

Üldistavaid järeldusi mingi nähtuse kohta võimaldab isegi väiksema osa tekstide juures materjali tunnuste kodeerimine (Bauer et al 2000). Sealjuures sõltuvad kontentanalüüsi osad (k.a. kodeerimine) eelkõige uurimistöö fookusest, mis omakorda dikteerib kodeerimisjuhendi olemuse (Bauer et al 2000). Kontentanalüüsi alustuseks moodustatakse kindlalt piiritletud valim. Valimi olemasolul tuleb seejärel määratleda sisuklassid ja kategooriad, mis väljendaksid kõige paremini uuritavat nähtust. Kõik sisuklassid loetakse omakorda kokku loendiks ehk kodeerimisjuhendiks (Lauk 1995).

Käesoleva töö tarbeks on kontentanalüüs läbi viidud Soome kahe suurima valgeformaadilise päevalehe, Helsingin Sanomat (edaspidi HS) ja Aamulehti (edaspidi AL), netiversiooni artiklite põhjal. Analüüsitavate artiklite ajavahemik on 2010. aasta oktoobri algusest 2011. aasta oktoobri alguseni. Põhjus, miks pole analüüsimiseks valitud konkreetset aastat (näiteks ainult aasta 2011), peitub piiratud ligipääsus digilehtede tasulisele arhiivile, mille kasutusõigused anti töö autorile

lehetoiimetuse poolt määratud ajaks. Samuti, kuna käesolevas töös ei keskenduta niivõrd toimunud sündmustele, kuivõrd ajakirjanike artiklite sisule, leian ajavahemiku sobilikku olevat.

Valimiks on HSi ja ALi artiklid, mis käsitlevad Eestiga seotud teemasid. Siinkohal on vajalik ära märkida, et Eesti all peab uurimustöö autor silmas ka eestlasi. Kuna materjali hulk osutus vajalikust sajast tekstiühikust tunduvalt suuremaks, kitsendati valimit leherubriigi "Sport" ning Soome uudisteagentuuri STT (Suomen Tietotoimisto) artiklite ära jätmisel. STT ärajätmise põhjuseks on tõik, et kuna artiklite autorid pole tuvastatavad (kõigi kirjutiste all on autoriks STT), ei saa ka kindlaks määrata kas tegemist on sündmuskohal viibiva või Soome kohaliku ajakirjanikuga. Spordirubriiki ei kaasatud, kuna "pehme" teemana ei pruugi seal peegelduda piisavalt analüüsitavat infot kodeerimise jaoks. Seoses Tallinna Kultuuripealinna tiitliga, on "pehme" rubriik "Kultuur" kodeerimisjuhendis sees.

Siinkohal pean taaskord vajalikuks mainida, et kontentanalüüs põhineb bakalaureusetööle eelnenud seminaritööl. Seetõttu, kuigi seminaritöö kodeerimisjuhend jaguneb neljaks põhikategooriaks: "Artikli üldised tunnused", "Artiklite teemad", "Hinnang sisule" ja "Tegelased", pole kontentanalüüsi analüüsimisel kasutusele võetud eespool mainitud nelja kõiki alakategooriad. Alakategooriate valiku üle on otsustatud eelkõige antud töö fookuse põhjal ning seminaritöös ilmnenu puudusi arvesse võttes. Näiteks pole bakalaureusetöös kasutatud alakategooria tulemusi "Eestlaste esinemine artiklis". Seda põhjusel, et vajalikuma info bakalaureusetöö kontekstis annab alakategooria "Kajastatavad tegelased".

Samuti, kui üldisemate andmete puhul on peale artikli pealkirja, kuupäeva, ilmumiskoha märgitud ka autori tüüp, kus ajakirjanikud jagunevad järgnevalt: *Soome korrespondent Eestis*, *Soome kirjasaatja Eestis* ja *Soome kohalik ajakirjanik*, siis antud töös on kaks esimest nimetatud ühtse terminiga sündmuskohal viibiv ajakirjanik (edaspidi SVA). Ajakirjanike algse jagunemise muutmist tingib ka tõik, et bakalaureusetööd alustades ilmnes, et korrespondentideks nimetatud ajakirjanikel on hoopis teine töönimetus. Seega, et lihtsustada bakalaureusetöö analüüsi läbi viimist ning lugejale selle protsessi jälgimist, on kasutusele võetud eespool mainitud termin.

Kolmas ehk siis antud töös teine ajakirjanike tüüp on kasutusel põhjusel, kuna käesoleva töö eesmärgiks on tuua välja erinevusi Soome kohalike ajakirjanike (edaspidi SKA) ning SVA kirjutistes.

Veel, kuna SVA-dest on Eestist regulaarselt kirjutanud vaid HSi ajakirjanik Kaja Kunnas, osutus teiseks valikuks Eestis kolm kuud viibinud ALi kirjavahetaja Simopekka Virkkula. Samuti, kuna HSi ja ALi ei leidunud SKA-sid, kes Eestist pidevalt kirjutaksid, on SVA-dele vastandatud konkreetsete ajakirjanike asemel terve toimetuse. Valim koosneb seetõttu võrdselt 50-st sündmuskohal viibinute (25 artiklit Kunnaselt ja 25 Virkkulalt) ja 50-st kohalike ajakirjanike artiklitest (HSi SKA-delt 25 artiklit ja ALi SKA-delt 25 artiklit).

Üldistest tunnustest on esindatud veel rubriik, mis jaguneb alakategooriateks nagu *Juhtkiri/arvamus*, *Siseuudised*, *Välisuudised*, *Majandus*, *Kultuur ja Muu*, milleks on näiteks turismindusega seotud lood. Välja on toodud ka loo mahud, kus pikk lugu sisaldab rohkem kui 2500 tähemärki, keskmine lugu jääb 1500 - 2500 tähemärgi vahele ning lühiauudis koosneb vähem kui 1500 tähemärgist. Viimane üldtunnus, žanr pakub järgnevaid võimalusi: *Uudis*, *Reportaaž*, *Intervjuu*, *Analüüs*, *Arvamus*, *Persoonilugu* ja *Muu*. Töö autor on märkinud loo analüüsiks juhtudel, kui artikkel räägib mingi nähtuse tagamaadest või jutustab enamjaolt ümber kohalike ajalehtede sisu. Persooniloo puhul tuleb peale tuntud nimede kõne alla ka kirjutised tavainimestest nagu näiteks Kaja Kunnase artikkel Kohila vaestest peredest. *Muu* alla jäävad kõik meelelahutuslikumad artiklid, mis ei sobitu ühegi eelmainitud žanriga või on tegemist segažanritega.

Järgmine põhikategooria *Teemad* on seotud eelkõige artikli fookusega. Esimesed kaks alakategooriat, *Peateema* ja *Alateema* iseloomustavad kirjutise üldist suundumust ning kolmas, *Artikli ruumiline fookus* artiklis kujutatava sündmuse lokaalset paiknemist ja ka kujutamist. Ruumilise fookuse puhul tähendab *Regionaalne tasand* geograafiliselt teineteisele lähedal asuvate maadega seotud teemasid. *Rahvusvahelise institutsionaalse tasandi* all on eelkõige mõeldud Euroopa Liidu, NATO või ÜRO tegemisi kajastavaid või nendega seotud artikleid.

Kolmas põhikategooria *Hinnang sisule* hõlmab eelkõige ajakirjanike hinnanguid käsitlevatele sündmustele ning jaguneb kolme asemel antud töös vaid üksikuks tunnuseks: *Artiklite üldine modaalsus*. Seda põhjusel, et seminaritöös kasutusel olnud *Artiklite seotus* ning *Artiklite objektiivsus*. Sealjuures tähendab esimese alakategooria tunnus *Neutraalselt* klassikalist valgele uudisele omast kirjutamislaadi ning *Kombineeritud meelestatusega* juhtumit, kus esineb ajakirjaniku poolt nii hinnangulist kui ka neutraalset lähenemist.

Tegelaste puhul on välja toodud nelja alakategooria asemel kaks: *Kajastavad eestlased* ning poolhinnanguline *Sõnad, mida kasutatakse Eesti sünonüümina*. Sealjuures on käesolevas töös Eesti ja eestlased ja teised riigid, rahvused jagatud ühe kategooria alla, kuna rahvuse ja riigi kuvand on omavahel üpriski tugevalt seotud. Käesoleva töö kontentanalüüsi kodeerimisjuhendit saab täismahus lugeda bakalaureusetöö lisast nr 1.

Kontentanalüüsi tulemuseks on esmalt sagedused ehk täisarvud, mida saab vajadusel anda edasi protsentidena. Kuigi protsentide abil on võimalik teha üldistavaid järeldusi, olen töös andnud tulemused edasi absoluutarvudena, mis võimaldab väikese valimi tõttu aidata vältida ennatlike järelduste tegemist. Samuti olen kontentanalüüsi valimi ning saadud tulemuste põhjal arvutanud välja Hii-ruudu olulisustõenäosuse, mis võimaldab hinnata saadud seose statistilist olulisust. Statistilise olulisuse hindamiseks kasutatakse erinevaid kokkuleppelisi olulisusenivoosid: $p \leq 0,001$ näitab, et seos on oluline ehk kehtib 95 juhul 100st ning $p \leq 0,001$, et seos on väga oluline ehk kehtib 99 juhul 100st.

4.2. Formaliseeritud küsitluse meetod ja valim

Teine meetod, mida käesolevas töös kasutasin oli formaliseeritud küsitlus, mille kaudu läbi viidav uuring nõuab mitmeetapilist lähenemist. Nimelt, uurija peab kõigepealt kavandama küsimustiku, mis vastaks tema uurimusteamale, seejärel leidma andmete parima kogumisviisi, moodustama valimi, saatma küsimustikud laiali, vastuste laekumisel need kodeerima ning sisestama arvutisse kinnituseks (Saris 1991). Alles pärast eelmainitud etappide läbimist saab andmete analüüs alata.

Käesolevas bakalaureusetöös on kvantitatiivsetest meetoditest kasutatud kontentanalüüsi kõrval formaliseeritud küsitlust. Formaliseeritud küsitlus on süstemaatiline meetod andmete kogumiseks teatud objektidelt eesmärgiga kvantitatiivselt kirjeldada populatsiooni omadusi, suhtumisi või tegevust (Buckingham & Saunders 2004). Buckingham & Saunders (2004: 54) lisavad sealjuures, et küsitlus ei sobi esmaseks uurimuseks. Seetõttu baseerub formaliseeritud küsitlus kontentanalüüsi tulemustel, mille viisin läbi bakalaureusetööl eelnenud seminaritöös. Kui kontentanalüüsi tulemuste abil proovin selgitada Eesti pildi olemust eri tüüpi ajakirjanike artiklites, siis formaliseeritud küsitlus keskendub konkreetsetl Soome kohalike ajakirjanike artiklite tekketaustale.

Seejuures ka formaliseeritud küsitluse valim kattub varem tehtud seminaritöö omaga. See tähendab, et antud bakalaureusetöös on selleks Soome kahe suurima päevalehe, Helsingin Sanomat ja Aamulehti, kohalikud ajakirjanikud. Sündmuskohal viibivad ajakirjanikud ja sealjuures ka peatoimetajad on ankeetküsitlusest välja jäetud põhjusel, et nendega on formaliseeritud küsitluse asemel viidud läbi süvaintervjuud.

Kuna formaliseeritud küsitluse valimi väikseim analüüsitav alakogum ei tohi Buckingham & Saundersi (2004) soovitude kohaselt langeda alla 25 inimese, koosneb käesoleva uurimustöö valim 35 populatsiooni esindajast ehk antud juhul 35 ajakirjanikust. Seejuures saadeti formaliseeritud küsitlus algselt 85 Soome kohalikule ajakirjanikule, lootes vastuseid saada kokku 40 indiviidilt. Küll ei teostunud see põhjusel, kuna leidis respondente, kes ei pidanud end õigeaks vastajaks antud küsitluse raames. Näiteks leidis ajakirjanikke, kes tõdesid, et pole Eestist kunagi kirjutanud, mistõttu oli mõistetav nende keeldumine. Oli ka juhuseid, kus respondent ei reageerinud kummalegi intervjuueerija saadetud kirjale. Siinkohal peab autor vajalikuks mainida, et vastajatele saadeti kiri kahel korral, pikem uurimustööd tutvustav kiri ning seejärel meeldetuletuskiri küsimustikule vastamiseks neile, kes polnud seda veel teinud.

Formaliseeritud küsitlus põhineb käesolevalt esinduslikul nimekirjalise valiku meetodil, kuid on anonüümne. See tähendab, et formaliseeritud küsitlus saadeti laiali küll konkreetsetele isikutele, kuid eristatavad pole nendelt laekunud vastused ega ajaleheline kuuluvus. Anonüümsus tagati respondentidele põhjusel, et motiveerida

neid vastama. Samuti, kuna uurimustöö eesmärgiks on võrrelda ja analüüsida ankeeditäitjate vastuseid kontentanalüüsi tulemustega, mis ei keskendunud Soome kohalikele ajakirjanikele eraldi, pole nimi antud töö puhul määravaks faktoriks.

Formaliseeritud küsitlust on võimalik läbi viia kirjalikult või suuliselt, millest sõltub suuremas osas ka kasutatava meetodi ülejäänud olemus. Käesolevas bakalaureusetöös on vastajaid küsitatud kirjalikult interneti teel, mis tähendab, et suhtlemine vastajatega on olnud vahendatud ning küsimustiku täitmine valikuline. Kirjalikku veebiküsitlust on kasutatud põhjusel, kuna see võimaldab uurijal andmeid kiiresti koguda ning tagab saadud vastuste parema võrreldavuse.

Veel, vahendatud küsitluse tugevaks küljeks võib pidada küsimuste fikseeritust (Saris 1991). See tähendab, et vastajal on olnud võimalik täita ankeeti individuaalselt intervjuerijapoolse sekkumiseta. Samuti, nagu ka eespool mainitud, lihtsustab antud meetod intervjuerija tööd selle lõpp-faasis, kuna vastajatele mõeldud küsimuste ja kategooriate kattuvus võimaldab saadud tulemusi kompaktsemalt analüüsida (Saris 1991). Raskuskohaks peaksin siinkohal aga tõika, et kuna korrespondendi vastused sõltuvad sõnadest, mida on kasutatud küsimustes (Smith et al Singer & Presser 2000), on tähtis, et küsitlus formuleeritakse vastajale mõeldes võimalikult selgelt ning täpselt. Kuna käesolevas töös on formaliseeritud küsitlus viidud vastajatega läbi kommunikatsioonivahendite kaudu mitte otsekontaktis, siis pole neil olnud võimalik küsimustiku täitmise ajal selle kohta täiendavaid seletusi paluda. Küsimustest mitte aru saamine võib aga muuta vastustuste sisu ning seega ka lõplikke uurimistulemusi.

Formaliseeritud küsitlus jaguneb temaatiliselt kaheks: "Ajakirjanduslik pool Eestist" ja "Üldine Eesti tundmine". Ankeedi esimene osa käsitleb ajakirjaniku tööd ning valikuid Eestist kirjutamisel. Küsitluse teine osa sisaldab küsimusi ajakirjaniku informeerituse kohta Eestist. Formaliseeritud küsitlus paikneb uurimustöö lisas nr 2.

Vastuste analüüs leiab aset ühemõõtmelisena, mille eesmärgiks on andmetes sisalduva numbrilise informatsiooni kokkuvõtmine ning selle alusel järelduste tegemine. Antud uurimustöö küsitluse vastused ehk tunnused on seega loendatud ning esitatud sagedusdiagrammina tulpdiagrammi vormis. Tekstis toimub uuritava nähtuse

süstemaatiline kirjeldamine tabelite vormis ning tulemused on valimi väiksuse tõttu välja toodud täisarvudena.

Lõplikuks eesmärgiks on formaliseeritud küsitluse ja kontentanalüüsi põhjal Eesti kujutamise viisi analüüsimine Soome kohalike ajakirjanike artiklites nende isiklike kogemusi arvesse võttes ning võrrelda saadud tulemusi sündmuskohal viibinud ajakirjanike süvaintervjuu tulemustega.

4.3. Süvaintervjuu meetod ja valim

Viimase meetodina on käesolevas töös kasutusel süvaintervjuu. Süvaintervjuu on sotsiaalteadustes laialdaselt kasutusel olev meetod andmete kogumiseks, mille eesmärgiks on uurida inimeste uskumusi, suhtumist, väärtusi ja motiveeritust mingi kindla sotsiaalse konteksti piires. Kvalitatiivse meetodi põhieesmärgiks on uurida teatud hulgal arvamusi ja mingi teema representatsiooni erinevust, võttes lähtekohaks tööga, et konkreetsetes sotsiaalses keskkonnas leidub arvamusi teatud hulgal (Gaskell et al 2000). Meetod sobib seega ka antud töö konteksti, kuna võimaldab paremini teada saada kuidas konstrueerivad sündmuskohal viibivad ajakirjanikud pildi Eestist Soome meediasse ning kuivõrd on see seotud nende isiklike eelistuste ja kogemustega konkreetsetes keskkonnas.

Gaskelli (et al 2000: 39) sõnul võib kvalitatiivne intervjuu omada olulist osa ka meetodite kombineerimisel nagu näiteks kvantitatiivse küsitluse, antud olukorras formaliseeritud küsitluse, tõlgenduste kvaliteedi tõstmisel. Seega võimaldab kahe meetodi kombineerimine anda mingist nähtusest terviklikuma pildi.

Süvaintervjuu kava koostamisel ning küsimuste püstitamisel lähtuti paljuski kontentanalüüsi abil saadud esmastel tulemustel. Süvaintervjuu koguosast kasutati bakalaureusetöö eesmärkidest ja uurimusküsimustest lähtuvalt ainult teatud osasid.

Süvaintervjuu on läbi viidud viie inimesega: kahega Helsingin Sanomatest ja kolmega Aamulehtist. Mõlemast väljaandest intervjueriti alguses kahte sündmuskohal viibinud ajakirjanikku, Kaja Kunnast ja Simopekka Virkkulat, kelle artiklid leidsid analüüsimist ka eespool mainitud kontentanalüüsis. Teised kaks intervjueritavat,

Helsingin Sanomate välisuudiste peatoimetaja Heikki Aittokoski ja Aamulehti peatoimetaja Jorma Pokkinen, lisandusid Kunnase ja Virkkula soovitusel. Viies intervjuueeritav, uudistejuht (k.a. välisuudised) Vesa Laitinen lisandus omakorda Pokkineni soovitusel, et tuua täiendavaid vastuseid küsimustele, mis on seotud rohkem uudistejuhi kui peatoimetaja tööga. Intervjuueeritavate täpsem kirjeldus paikneb töö lisa 3.

Seega kasutati süvaintervjuu puhul kvalitatiivsele lähenemisele omast strateegilist valimit, täpsemalt tüpoloogiatel põhinevat valikut, mis kombineeriti "lumepalli" meetodiga. Kombineeritud meetodi eeliseks on raskesti määratletava sihtgrupi lihtsam kättesaadavus. Raskesti määratletava sihtgrupi all mõeldakse siinkohal seda, et kuigi kogumi, antud juhul ajalehtede toimetuste, struktuurne jaotus on enamjaolt teada, oli töö autori arvates mõistlikum küsida sündmuskohal viibinud ajakirjaniku käest, kellega ta toimetaja(te)st koostööd tegi kui riskida vale intervjuueeritava valikul. Seega moodustavad algse intervjuueeritavate hulga HSi ja ALi Eestis viibinud ajakirjanikud, kelle soovitus(t)e kaudu kaasati valimisse ülejäänud kolm intervjuueeritavat ehk väljaannete toimetajad. Siinkohal on vajalik rõhutada, et esimeste allikate poolt soovitatud intervjuueeritavate puhul oli põhiliseks kriteeriumiks tõik, et peale pideva koostöö sündmuskohal viibivate ajakirjanikega peavad nad olema kursis väljaannete pikajalisemate strateegiliste plaanidega. Seda põhjusel, et osata kirjeldada ajakirjaniku välislähetusele saatmise soodustavaid ja segavaid faktoreid.

Selgitamaks välja sündmuskohal viibivatele ajakirjanike kirjutatud ajalehelugude eripära võrreldes kohalike ajakirjanike omadega, on nendele mõeldud süvaintervjuu koostamisel keskendutud kolmele aspektile. Esimene osa intervjuust uurib rohkem nende töö üldisemat tausta, teine osa käsitleb konkreetse maa ehk antud puhul Eestis välislähetusel viibimist ning kolmandaks tuleb juttu Eesti kui võõra riigi tundmisest. Nagu formaliseeritud küsitluse puhul, nii analüüsitakse ka süvaintervjuud paralleelselt kontentanalüüsi tulemusi arvesse võttes.

Toimetajatele mõeldud süvaintervjuu koosneb neljast osast, mis sarnanevad nii mõneski korrespondentide omaga. Erinevus peitub tõigas, et kui korrespondendi ülesandeks on rääkida enda tööpäevast ning lugude kirjutamisest, siis toimetaja küsimused baseeruvad pigem toimetuse tööstruktuuri kirjeldamisel. Intervjuu puhul

tuleb jutuks tööpäev HSi või ALi toimetuses, koostöö Eestis viibivate korrespondentidega, reporterite välislähetusele saatmise protsess ning Eestist kui välisuudiste subjektist. Toimetajatega tehtud süvaintervjuude tulemused on illustreerimaks eri tüüpi ajakirjanike artiklite valmimise tausta toimetusepoolsetest kriteeriumitest lähtudes. Samuti eelneb intervjuule toimetuse töö struktuurse jaotuse kirjeldamine.

Süvaintervjuud viidi läbi kahel viisil: ühel korral näost-näku ning neljal juhul telefoni teel. Näost-näku intervjuu tehti Eestis elava Kaja Kunnasega ning telefoniintervjuu Soomes elavate ajakirjaniku Simopekka Virkkulaga ning välisuudiste peatoimetajate Heikki Aittokoski ja Vesa Laitineniga ning peatoimetaja Jorma Pokkisega. Kuna telefoniintervjuud peetakse väärtuslikuks meetodiks konkreetsete nähtuste uurimiseks ning uurimustöö tegijale kiireimaks ning soodsaimaks viisiks vastuseid küsimustele saada (Ibsen & Ballweg 2003), leidsin selle antud uurimistöö puhul sobivat. Siinkohal on taaskord vajalik öelda, et kuigi telefoniintervjuu miinuseks on otsese kontakti puudumine intervjuueeritavaga, mis samas raskendab ka intervjuueerijal aktiivse kuulamise tehnikate rakendamist, polnud need antud olukorras häirivateks faktoriteks. Seda põhjusel, kuna antud valimi näol oli tegemist vastajatega, kellel oli eelduste kohaselt varasem kogemus telefoniintervjuudega ajakirjanikuna olemas. Nimelt, tegemist on rühmaga, kelle igapäevane tööalane suhtlus toimub domineerivalt telefoni teel.

Kui ajakirjanike Kunnase ja Virkkulaga on intervjuu viidud läbi ühes osas, siis toimetajate ajanappuse tõttu toimus nendega intervjuu kahel või kolmel korral poole tunni kaupa. Kuna aga tegemist on ajakirjanikega, kes on eeldatavasti suutelised end vajadusel kiiresti ümberhäälestama või teemadega kurssi viima, ei pruugi intervjuude hakitus tulemuste kättesaamist takistada.

Intervjuud viidi läbi erinevates keeltes. Näost-näku intervjuu Kaja Kunnasega toimus eesti keeles, kuna ajakirjanik tegi ise ettepaneku selles keeles kõneleda. Seejuures, kuna Kunnase puhul on tegemist pea kümme aastat Eestis elanud ajakirjanikuga, leidis töö autor keeleveliku sobivat. Teiste kolme intervjuueeritavaga on kasutusel olnud soome keel. Seda eelkõige põhjusel, et tagada vastajatele oma mõtete spontaanse välja ütlemise. Võõrkeeles intervjuu andmise puuduseks võib

seega pidada keelebarjääri ühe või teise idee avaldamisel. Kuna töö autor on elanud Soomes seitse aastat ning tal on siamaani olemas isiklik kontakt selle riigi ning inimestega, tundus soome keel teiste intervjueeritavate puhul ainuõige valikuna.

Veel, intervjuu transkribeeriti esmalt soome keelde ning alles pärast sobivate tsitaatide välja valimist, tõlgiti need eesti keelde. Siinkohal leiab töö autor oluliseks rõhutada, et kuna ta on lapsepõlves seitse aastat Soomes elanud, sugulased elavad seal siamaani ning praktiseerib soome keelt aeg-ajalt, võib eeldada, et intervjuude tõlked on üpris korrektsed. Veel, süvaintervjuu küsimustiku tõlkimisel soome keelde kasutati ka mõne soome keelt paremini oskava inimese abi, et olla veendunud küsimuste ühetimõistetavuses intervjueeritavate poolt. Süvaintervjuude kavad asuvad lisas nr 3.

Süvaintervjuude tulemusi iseloomustavaid tekstilõike välja tuues, on kõigepealt esil küsimus ning seejärel intervjueeritava vastu, mille tähistan vastavalt initsiaalidega: HSi sündmuskohal viibiv ajakirjanik Kaja Kunnas - KK; ALi sündmuskohal viibiv ajakirjanik Simopekka Virkkula - SV; HSi välisuudiste juht Heikki Aittokoski - HA; ALi juhatuse esimees Jorma Pokkinen - JP ning ALi välisuudiste juht Vesa Laitinen VL.

Süvaintervjuu puhul on kasutusel suures osas vertikaalne analüüs, kuid leidub ka horisontaalset. See tähendab, et vastajate tekstiosad on kokku kogutud ühe konkreetse teema lõikes, pärast mida on neid omavahel võrreldud, kuid mõne teema puhul on vastajaks olnud vaid üks intervjueeritav. Seejuures on kasutusel nii manifestne kui ka mingil määral latentne analüüs, kus põhirõhk on otseselt väljaöeldud, nähtavatele tekstiosadele, kuid samas võetakse mõnel juhul arvesse ka öeldu laiemat tähendust. Süvaintervjuude transkriptsioon asub lisas nr 6.

5. Empiirilise analüüsi tulemused

Bakalaureusetöös kombineerisin uurimuse läbi viimiseks omavahel kolme erinevat meetodit. Kasutusel oli kvantitatiivsetest meetoditest kontentanalüüs ja formaliseeritud küsitlus ning kvalitatiivsetest meetoditest süvaintervjuu. Kombineerimise põhjuseks oli tõik, et rakendasin meetodeid vastavalt kompleksse meediauuringu eesmärgist ja uurimissubjektist. Seejuures lähtusin eelkõige Buckinghami & Saundersi (2004) teooriast, et kui kvantitatiivne uurimus võimaldab võrrelda uurimussubjektide erinevusi ning väljendada neid arvudes, siis kvalitatiivne süvaintervjuu annab vahetumat teavet intervjuueritava teadmiste ja kogemuste kohta, süvenedes konkreetse juhtumisse ja inimesse.

Seega, kui kontentanalüüsi kaudu oli eesmärk välja selgitada eri tüüpi ajakirjanike kirjutistele iseloomulikke tunnuseid, siis formaliseeritud küsitlust ja süvaintervjuud rakendasin kontentanalüüsi tulemuste ja seega lugude tekke tagamaade välja toomiseks ja analüüsimiseks. Formaliseeritud küsitluse viisin seejuures läbi Soome kohalike ajakirjanike (SKA) hulgas, kuna nad kirjutasid Eestist tunduvalt vähem kui sündmuskohal viibivad ajakirjanikud (SVA). Leidsin mõistlikumaks nende küsitlemist ühtse rühmana mitte kui eraldi indiviididena põhjusel, kuna eeldasin, et nende mikrotasandi kogemus Eestiga on tunduvalt väiksem kui SVA-del käesolevas uurimustöös analüüsitud ajaperioodi lõikes. Süvaintervjuu toimus eraldi kahe SVA-ga, kuna nemad olid vaadeldud ajaperioodil kirjutanud Eestist regulaarselt ning eeldasin nendelt rohkem Eesti tundmist. Süvaintervjuu viidi läbi ka SVA-dega koostööd teinud peatoimetajatega, et avada rohkem lugude valmimise tausta toimetuse seisukohalt ning anda rohkem kandepinda Eestist kirjutamise protsessi võrdlusele kahe erineva ajakirjanikutüübi puhul.

5.1. Kontentanalüüsi tulemused

Käesolevas töös on kontentanalüüsi tulemused jaotatud kolmeks. Esimeses osas tuuakse välja SKA ja SVA erinevused Eesti kujutamises ning vaadeldakse millele on nende loos fokuseeritud. Teisena uuritakse, mis tasandilt on Eestist kirjutatud ning kas ja missuguseid sünonüüme artiklis kasutatud. Kolmandas osas on kokkuvõtte põhilistest aspektidest antud analüüsi raames. Seejuures pea iga analüüsitud nähtuse

järeel on välja toodud ka analüüsitud tunnustevaheliste seoste statistiline olulisus. Veel, tekstis sulgudes esinevad arvud tähistavad absoluutarvu.

5.1.1. Eesti kujutamise temaatiline fookus

Kontentanalüüsi tulemuste põhjal tuli välja, et SKA-de Eesti artiklites domineeris žanr *Uudis* (26), mille kõrval esinesid rohkem kui korra ka *Arvamus* (8), *Analüüs* (6) ja *Persoonilugu* (6) (vt tabel nr 1). SVA-d kirjutasid klassikalisi *Uudiseid* SKA-dest vähem (13) ning enim leidis *Analüüse* (18), mis polnud kajastatuim žanr taaskord SKA-de hulgas. Üpris palju leidis SVA-del ka *Reportaaže* (9) ning *Persoonilugusid* (7). Siinkohal märgiksin, et SKA-del leidis *Reportaaže* artiklite koguhulgas vaid üks ning paaril korral kirjutati žanris *Intervjuu* või *Muu* (vt tabel nr 1). Lugude jagunemine võib olla eelkõige seotud informatsiooni ja infoallikate hulgaga, mis on ajakirjanikele kättesaadav. See tähendab, et Eestis kohapeal olevatel SVA-del on eeldatavasti rohkem võimalusi Eesti sündmustega kursis olemiseks kui SKA-del. Näiteks on SVA-dele kättesaadavamad Eesti ajalehed ning tele- ja raadiokanalid. Teisalt, võib žanrilist jagunemist tingida ka tõik, et kohapeal olles on rohkem võimalik teha *Reportaaže*, *Intervjuusid* ning ka kohaliku meedia põhjal lugude, sündmuste *Analüüse*. SKA-d peavad eeldatavasti *Reportaaži* tegemiseks riiki kohale sõitma. Seosekordaja Hii-ruut abil tehtud seoseanalüüs näitab, et nimetatud kahe tunnuse – ajakirjaniku tüüp ja artiklite žanriline jagunemine – vaheline seos on statistiliselt väga oluline ($p \leq 0.001$), mistõttu võib öelda, et eespool kirjeldatud tendentsid võivad suure tõenäosusega ka kehtida analüüsitud artiklite üldpopulatsioonis, millest analüüsitud valim on võetud.

Tabel nr 1. Artiklite žanriline jagunemine eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

	SKA		SVA		KOKKU	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Uudis	26	52	13	26	39	39
Reportaaž	2	4	9	18	11	11
Intervjuu	1	2	0	0	1	1
Analüüs	6	12	18	36	24	24
Arvamus	8	16	1	2	9	9
Persoonilugu	6	12	7	14	13	13
Muu	1	2	2	4	3	3
kokku	50	100	50	100	100	100

Võib ka öelda, et kuna žanritest domineeris enim *Uudis* ning analüütilisemad lood esinesid tagasihoidlikumalt jagunes SKA-de artiklite mahukus omavahel küllaltki võrdselt: *Pikk lugu* (20), *Keskmine lugu* (19) ja *Lühiuudis* (11) (vt lisa nr 5) vahel. Samamoodi võib loogiliseks pidada SVA lugude mahukust, kus suurema osa hõlmasid eeldatavasti analüütilisemad *Pikad lood* (31), millele järgnesid üpris võrdse kaaluga *Keskmine lugu* (10) ja *Lühiuudis* (9) (vt lisa nr 5).

See-eest oli antud perioodil artiklite rubriigiline jagunemine mitmekesisem. Enim kirjutasid SKA-d Eestist rubriigis *Siseuudised* (15), millele järgnes *Kultuur* (10) ja *Juhtkiri/arvamus* (9) ning kõige vähem rubriigis *Välisuudised* (4) (vt tabel nr 2). Seejuures kuulusid aga SVA-de lood rubriigiti eelkõige *Välisuudiste* (22) alla, millele järgnesid SKA-dele üpris võrdsete proportsioonidega *Kultuur* (11) ning *Majandus* (8) (tabel nr 2). *Välisuudiste* rubriigi domineerimise põhjuseks SVA-de hulgas võib lugeda seda, et Eestist Soome saadetud uudised kuulusid lihtsalt mainitud kategooria alla, kuid *Kultuuri* ja *Majanduse* puhul oli arvatavasti tegemist aktuaalsete Eesti lugudega, mis ületasid Soome meedia uudiskünnise. Seejuures võib SKA-de *Välisuudiste* vähesuse põhjuseks olla teemade kujutamine kohalikus võtmes, mis arvatavasti välistas mõned uudised, mis olid Eestist vaadatuna olulisema tähendusega. Kuna nende tunnustevahelise seose hindamiseks kasutatud seosekordaja Hii-ruudu olulisustõenäosus on nullilähedane ($p \leq 0,001$) on antud juhul tunnuste seos statistiliselt väga oluline.

Tabel nr 2. Artiklite rubriigiline jagunemine eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

	SKA		SVA		KOKKU	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Juhtkiri/arvamus	9	18	2	4	11	11
Siseuudised	15	30	5	10	20	20
Välisuudised	4	8	22	44	26	26
Majandus	7	14	8	16	15	15
Kultuur	10	20	11	22	21	21
Muu	5	10	2	4	7	7
kokku	50	100	50	100	100	100

Temaatiliselt oli Eesti aga mõlema ajakirjanikutüübi puhul üpris sarnaselt kajastatud. See tähendab, et sageduse järjekorras kirjutati teemadel *Kultuur* (SKA 14 ja SVA 18), *Poliitika* (SKA 13 ja SVA 11), *Majandus* (SKA 9 ja SVA 8) ning *Konfliktsemad teemad* (mõlemal 7 artiklit). Ainukeseks erinevuseks oli *Sotsiaalsfäärist* kirjutamine, mille kohta oli SVA-del lugusid 6, kuid SKA-del vaid paar tükki ning teemad *Turism* ja *Loodus* olid kajastatud vaid SKA poolt, vastavalt kahel ja kolmel korral. Seejuures võib *Sotsiaalsfäärist* kirjutamise vähesuse tõigaks SKA-de seas olla see, et antud žanri on ilma riigis viibimiseta või kohapealsete sündmustega kursis olemiseta, raske leida. Sündmustega kursis olemiseks on vaja arvatavasti ka keeleoskust, et olla suuteline kohapealset meediat jälgima. Seega võib eeldada, et eri tüüpi ajakirjanikud kirjutavad teemadest, mille info oli neile kättesaadav. Kuna seosekordaja Hii-ruutu olulisustõenäosus on madal ($p \leq 0,001$), on antud juhul analüüsitud tunnuste seos statistiliselt väga oluline.

Tabel nr 3. Artiklite temaatiline jagunemine eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

	SKA		SVA		Kokku	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Poliitika	13	26	11	22	24	24
Majandus	9	18	8	16	17	17
Sotsiaalsfäär	2	4	6	12	8	8
Kultuur	14	28	18	36	32	32
Konfliktsemad teemad	7	14	7	14	14	14
Turism	2	4	0	0	2	2
Loodus	3	6	0	0	3	3
Kokku	50	100	50	100	100	100

Tegelastest olid enim esil *Riik* (18), *Poliitikud* (13), *Kultuuritegelased* (7) (vt tabel nr 4), mida võib taaskord seostada enim kajastatud teemade, *Kultuuri* ja *Majandusega* ning žanri *Analüüsiga*. Nimelt, mainitud teemades räägiti tihtilugu Eestist kui tegelasest üldisemal tasandil. Samuti saab paralleele tõmmata *Poliitikud* teemaga *Poliitika* ning *Kultuuritegelased*, kuulsused teemaga *Kultuur. Töötajatest, firmadest, Tavainimestest, elanikest* või *Muust* oli juttu neljal korral (vt tabel nr 4). Seejuures saab ka tegelasi *Töötajad, firmad* seostada teemaga *Majandus*. Kuna Hii-ruudu olulisustõenäosuse väärtus oli analüüsitud tunnuste korral suhteliselt kõrge ($p \geq .05$), mistõttu võib öelda, et kuigi eelnevalt ilmneseid mõningased protsentuaalsed erinevused artiklites kajastatavate tegelaste jagunemise osas eri ajakirjanike tüüpide

lõikes, pole tegemist statistiliselt oluliste erinevustega. Seose madala statistilise olulisuse põhjuseks võib antud juhul olla ka analüüsitud tunnuse ehk tegelaste suhteliselt suurest kategooriate arvust.

Tabel nr 4. Artiklites kajastavate tegelaste jagunemine eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

ARTIKLID	SKA		SVA		Kokku	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Poliitikud	3	6	13	26	16	16
Kultuuritegelased, kuulsused	9	18	7	14	16	16
Töötajad, firmad	12	24	4	8	16	16
Tavainimesed, elanikud	4	8	4	8	8	8
Võõramaalased	0	0	0	0	0	0
Riik	18	36	18	36	36	36
Muu	4	8	4	8	8	8
Kokku	50	100	50	100	100	100

Artiklite üldine modaalsus oli SKA-del eelkõige *Neutraalne* (23), mille kõrval esines vähemal määral ka *Kombineeritud meelestatust* (9), *Positiivset meelestatust* (7) või *Pigem positiivset meelestatust* (6). *Negatiivset meelestatust* ei esinenud üldse ning *Pigem negatiivne meelestatus* (5) ilmnis vähem kui teised antud kategooria tunnused (tabel nr 5). SVA puhul ilmnis, et nende Eesti lood olid eelkõige *Kombineeritud meelestatusega* (21) ning alles siis *Neutraalne* (17), *Positiivse meelestatusega* (6) ja *Positiivselt meelestatud* (4). Nii nagu SKA-del ei esinenud *Negatiivset meelestatust* ka SVA-del, kuigi vähesel määral leidis mõlemal *Pigem negatiivset meelestatust* (2) (vt tabel nr 5). Mingil määral võib SVA-de *Kombineeritud meelestatuse* põhjuseks pidada žanri *Analüüs* domineerimist, mis iseenesest nõuabki erinevate seisukohtade väljatoomist ning arutelu. Kuna Hii-ruudu olulisustõenäose väärtus oli analüüsitud tunnuste korral väike ($p \leq 0,1$) võib öelda, et kuigi ilmnisid mõningased protsentuaalsed erinevused artiklite meelestatuse osas, pole tegemist statistiliselt oluliste erinevustega.

Tabel nr 5. Artiklite meelestatus eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

ARTIKLID	SKA		SVA		Kokku	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Negatiivne meelestatus	0	0	0	0	0	0
Pigem negatiivne	5	10	2	4	7	7

meelestatus						
Neutraalne/ meelestatust ei ilmne	23	46	17	34	40	40
Pigem positiivne meelestatus	6	12	4	8	10	10
Positiivne meelestatusega	7	14	6	12	13	13
Kombineeritud meelestatus	9	18	21	42	30	30
kokku	50	100	50	100	100	100

5.1.2. Eesti kujutamise ruumiline fookus

Kuna antud töös on üheks eesmärgiks pöörata tähelepanu ka ajakirjanike ruumi kujutamisele ning tunnetusele, siis on keskendusin kontentanalüüsi puhul ka ajakirjanike kirjutiste kujutatavale tasandile. *Siseuudiste* domineerimise ja *Välisuudiste* vähesuse põhjuseks võib pidada tõika, et SKA Eestist kirjutamine oli eelkõige *Soome tasandilt* (20), mis tähendab, et lood olid Eesti siseolude peegeldamise asemel seotud pigem Soomes toimuvaga (vt tabel nr 6). Siiski leidis ka *Regionaalselt tasandilt* (14) ja *Eesti tasandilt* (10) lugusid, mille üheks põhjuseks võib pidada Soome lahega seotud artikleid nagu näiteks "*Harvinainen haaksirikko Suomenlahdella*", milles räägiti Soome lahel hätta sattunud Eesti kaluritest. Seejuures tuli SVA-de puhul kontentanalüüsis välja, et nad kirjutavad eelkõige *Eesti tasandist* (35) lähtudes ning *Soome tasandilt* pea üldse mitte. Rohkem leidis kirjutamist ka *Regionaalselt tasandilt* (12) (vt tabel nr 6). Seega võib öelda, et SVA-d kirjutasid eelkõige teemadel, mis olid seotud sündmuskohaga, kuhu nad olid lähetatud. Kuna Hii-ruut seosekordaja olulisustõenäosus on väga kõrge ($p \geq .05$), pole antud juhul tunnuste seos statistiliselt oluline.

Tabel nr 6. Eestist kirjutades valitud tasand eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

ARTIKLID	SKA		SVA		KOKKU	
	arv	%	arv	%	arv	%
Eesti tasand	10	20	35	70	45	45
Soome tasand	20	40	1	2	21	21
Regionaalne tasand	14	28	12	24	28	28
Institutsionaalne tasand	3	6	1	2	4	4
Rahvusvaheline tasand	1	2	0	0	1	1
Muu	2	4	1	2	3	3
kokku	50	100	50	100	100	100

Kuigi nagu SKA-d nii ka SVA-d Eestist rääkimisel üldjuhul *Sünonüüme ei kasutanud* (40), leidus paaril korral Eesti nimetamist *Baltimaaks* (5) ning minevikust rääkides sõnaga *Nõukogudemaa* (3). Samuti kasutati ühel korral terminit *Väike vend* kui ka *Ida-Euroopa*. Kuigi kokkuvõttes esines Eesti kohta sünonüüme võrdlemisi vähe, leidus siiski mõlema ajakirjanikutüübi puhul Eesti nimetamist Soome väikeseks vennaks või suhtumist "Baltimaasse, kes proovib olla Põhjamaa" (vt tabel nr 7). Seejuures oli artiklis "*Täysikäinen Viro, yhä pikkuveli?*", küsinud üks intervjuueeritust, et miks Eestit väikese venna asemel hoopis väikeseks õeks ei kutsuta. Siinkohal võib eeldatavasti omamoodi rolli mängida Eesti majanduslik olukord, mis pole siiani Soomega ühele tasemele jõudnud. Nagu ka varasemates uuringutes selgus (Sipilä 2005), siis selline suhtumine baseerub tavaliselt majanduslikul ebavõrdusel (vt ptk 2). Seosekordaja olulisustõenäosuse põhjal siiski eelnevalt kirjeldatud seost ei saa statistiliselt oluliseks pidada ($p \geq .05$).

Tabel nr 7. Eestist kirjutades kasutatud sünonüümid eri tüüpi ajakirjanike lõikes.

ARTIKLID	SKA		SVA		Kokku	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Nõukogudemaa	0	0	3	6	3	3
Üle lahe naaber	0	0	1	2	1	1
Ida-Euroopa	0	0	1	2	1	1
Baltimaa	3	6	5	10	8	8
Naaberriik	3	6	0	0	3	3
Muu	3	6	0	0	3	3
Sünonüüme ei kasutata	41	82	40	80	81	81
Kokku	50	100	50	100	100	100

5.1.3. Kokkuvõte

Kontentanalüüsi tulemuste põhjal võib kokkuvõtlikult öelda, et SKA ja SVA Eesti-pilt oli antud perioodil artiklite rubriigilise ja žanrilise jagunemise põhjal mitmekülselt representeeritud. Samas leidus erinevusi eri tüüpi ajakirjanike artiklite tasandi ning meelestatuse lõikes.

Kontentanalüüsi tulemuste põhjal tuli välja, et *Uudiste* koguhulgaks oli 39 artiklit 100-st, kuid palju leidus ka *Analüüse*, nimelt 24. Viimase põhjuseks võib pidada tõika, et SVA kirjutistest oli žanriliselt esikohal *Analüüs*, Soome kohalikel

ajakirjanikel (SKA) aga *Uudis*. Seejuures artiklite žanriline jagunemine näis mõjutavat ka lugude pikkust. Nimelt, SVA-del, kes viljelesid enim *Analüüse*, domineeris *Pikk lugu* tunduvalt teiste mahukuste üle (*Pikk lugu* 62, *Keskmine lugu* 18, *Lühiuudis* 20), kuid SKA-del jagunesid lugude pikkused omavahel üpris võrdselt (*Pikk lugu* 40, *Keskmine lugu* 38, *Lühiuudis* 22).

Temaatiliselt oli Eesti aga mõlema tüübi puhul üpris sarnaselt kajastatud. See tähendab, et tiheduse järjekorras kirjutati teemadel *Kultuur* (SKA 14 ja SVA 18), *Poliitika* (SKA 13 ja SVA 11), *Majandus* (SKA 9 ja SVA 8) ning *Konfliktsemad teemad* (mõlemal 7 artiklit). Ainukeseks erinevuseks oli *Sotsiaalsfäär*ist kirjutamine, mille kohta oli SVA-del lugusid 6, kuid SKA-del vaid paar tükki ning teemad *Turism* ja *Loodus* olid kajastatud vaid SKA poolt, vastavalt kahel ja kolmel korral. Sotsiaalteemade vähesust SKA-de lugude hulgas võis tingida tõik, et nad pole Eesti seespärase eluga nii kursis kui SVA-d, kes eeldatavasti näevad riigis valitsevaid probleeme lähemalt. Veel, nagu eespool mainitud, siis on võimalik, et SKA-d saavad oma kogemused Eestiga vahendatud kujul ning tuginevad seega info saamisel meedial. Meedias ei pruugi aga alati olla kriitilisemad teemad nähtaval.

Samas võib põhjuseks, miks SVA-del ei leidunud artikleid *Turismist* või *Loodusest*, pidada omakorda seda, et SVA-d kirjutasid enim *Eesti tasandist* lähtudes, keskendudes rohkem selles konkreetsetes kultuuriruumis olulistele sündmustele, milleks olid antud ajavahemikul Tallinna kultuuripealinna staatus (teema *Kultuur*), euro kasutuselevõtmine (teema *Majandus*) ning Riigikogu valimised (teema *Poliitika*). SKA-d lähtusid enim aga *Soome tasandist* ja *Regionaalsest tasandist*. Seetõttu leidis SVA-del ka näiteks *Poliitikas* enim kajastamist riigikogu valimised, millest SKA-d rääkisid põhiliselt ainult *Juhtkirjas/arvamuses*. *Eesti tasandi* puhul võib oletada ka seda, et SVA-d analüüsisid sündmusi rohkem, mistõttu olid artiklid eelkõige *Kombineeritud meelestatusega*. Näiteks, Simopekka Virkkula artiklite puhul tundusid kajastamist leidvat tihtilugu teemad, mis olid seotud soomlaste seas enimlevinud arusaamaga Eesti kohta. Samas, kajastas Virkkula Soomes Eestiga seotud teemasid üpris mitmekülgselt ja analüütiliselt, tuues välja konkreetse nähtuste head ja vead.

Heade ja halbade poolte välja toomine kuulub seejuures kontentanalüüsi kategooria *Modaalsuse* tunnuse *Kombineeritud meelestatuse* alla. Ehk siis, kontentanalüüsi üheks oluliseks aspektiks oli selgitada välja, missuguses toonis Eestist enim kirjutati. Kui SKA-del leidis enim *Neutraalse* tooniga artikleid (23), siis SVA-del ei esinenud seda nii palju (17). Kõige rohkem leidis SVA-de artiklites *Kombineeritud meelestatust* (21), mida SKA-de kirjutistes ilmnas pea poole vähem, nimelt üheksa.

Täiesti *Negatiivselt* polnud Eestist kordagi kirjutatud ning *Neutraalse* ja *Kombineeritud meelestatuse* kõrval kippus artiklites esile pigem positiivsem toon (kokku 23). Negatiivsemat meelestatust polnud märgata ka konfliktsemates artiklites, sealjuures kirjutati ka antud teemal varasemast vähem.

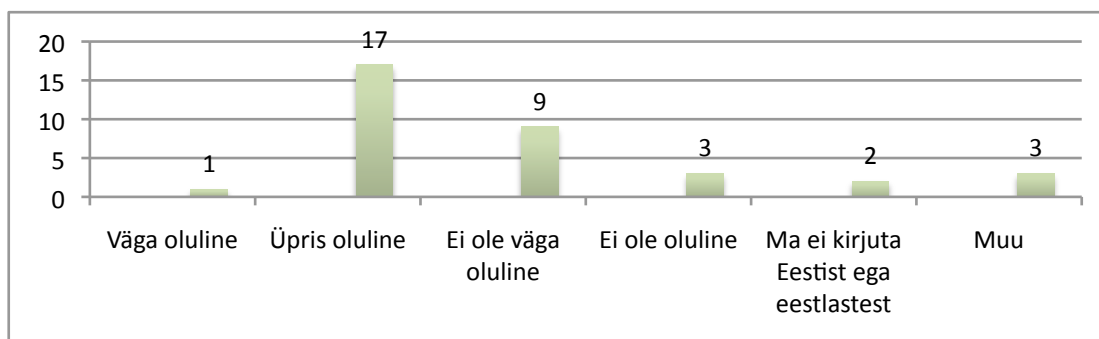
Samamoodi ilmnas kontentanalüüsis, et varasemates Eesti-pilti uurinud bakalaureusetöodes välja tulnud Soome üleolev, vanema venna suhtumine Eestisse polnud lõplikult kadunud ning võrdseks soomlased eestlasi veel ei pea. Nimelt, kuigi Eesti kohta esines sünonüüme võrdlemisi vähe, leidis siiski mõlema ajakirjanikutüübi puhul Eesti nimetamist Soome väikeseks vennaks. Seejuures oli artiklis "*Täysikäinen Viro, yhä pikkuveli?*", küsinud üks intervjuueeritust, et miks Eestit väikese venna asemel hoopis väikeseks õeks ei kutsuta.

5.2. Formaliseeritud küsitluste tulemused

Formaliseeritud küsitlus saadeti algselt 85 Soome kohalikule ajakirjanikule. Soovitud valimiks oli 40 populatsiooni esindajat, kuid reaalsuses olid 35 nõus küsimustikule vastama. Nende 35 vastanute tulemused tuuakse välja ka antud peatükis. Siinkohal on oluline toonitada, et kuna andmeid koguti kindlalt grupilt inimestelt, siis tulemused kehtivad ainult konkreetse uuritava rühma suhtes. Formaliseeritud küsitluse eesmärgiks on leida vastused varasemate uurimustööde põhjal püstitatud uurimisküsimustele, uurimusküsimustele ning luua konkreetsemaid seletusi eelnevalt läbi viidud kontentanalüüsi tulemustele. Formaliseeritud küsitluse tulemused on jaotatud kaheks osaks: "Eestist kirjutamise olulisus" ja sagedus ning "Personaalsed ja vahendatud kontaktid Eestiga".

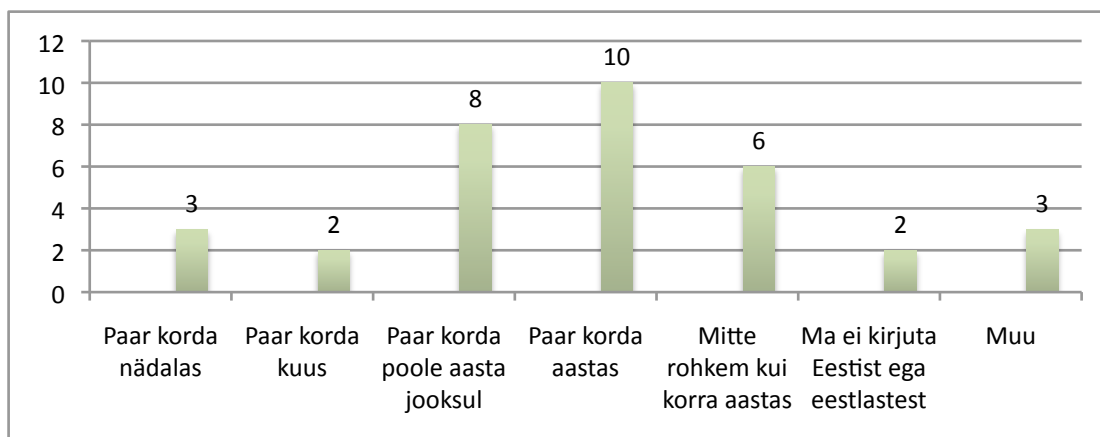
5.2.1. Eestist kirjutamise sagedus ja olulisus

Formaliseeritud küsitluse üheks eesmärgiks oli tuua välja, kui tihti Eestist kirjutatakse ning kui oluline on see temaatiliselt SKA-dele. Küsitluses ilmnis, et enamus SKA-dest (17) peavad Eestist kirjutamist *Üpris oluliseks*, samas leidis ka ajakirjanikke, kes ei lugenud Eestit tähtsaks uudissubjektiks (9) ning kaks ajakirjanikku, kes valimisse sattusid, ei kirjuta Eestist üldse (vt joonis nr 1). Lisaks oli vastajatel võimalik valida vastuseks *Muu*, kui esitatud variantide hulgast sobivat ei leitud. Siinkohal pean oluliseks ära mainida, et vastuse *Muu* puhul oli ajakirjanikel võimalus märkida endapoolseid selgitusi vabas vormis, millest enamus on tulemuste kirjeldamisel ka välja toodud. Veel, kuna mõnede küsimustele oli respondentidele tagatud võimalus vastata mitut tunnust valides, siis ei pruugi tabelites välja toodud tulemused olla alati kooskõlas vastajate arvuga. Antud kategooria valinute (3) vabas vormis lisatud kommentaarides toodi välja kaks aspekti (sh oli vastanute seas ka ajakirjanik, kes ei kirjuta Eestist): *Pean teemat oluliseks, kuid kirjutan Eestist harva (enim mõne korra aastas)* ja *Ma ei oska olulisust hinnata, sest see sõltub olukorrast*.



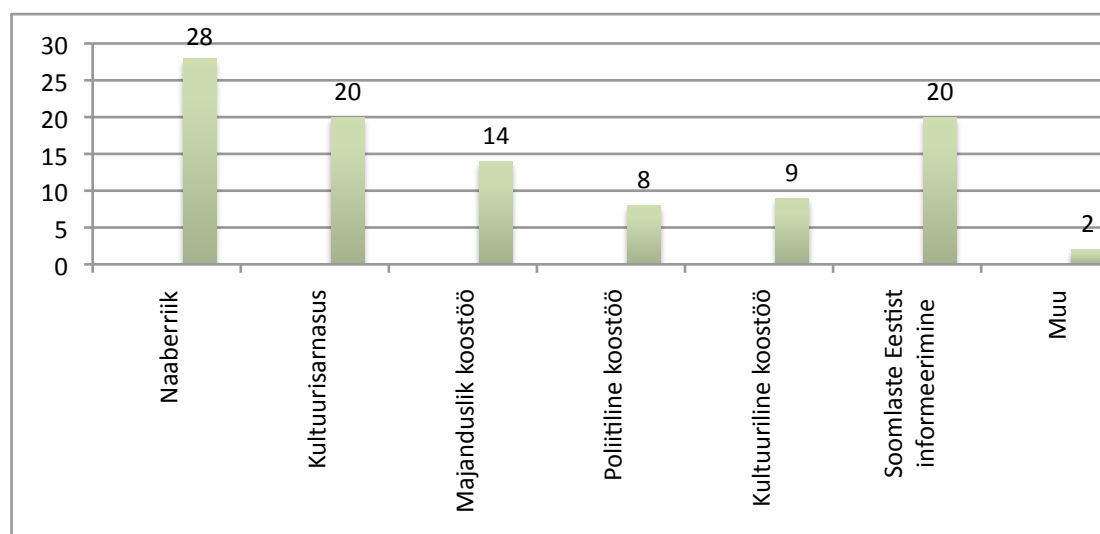
Joonis nr 1. Eestist kirjutamise olulisus SKA-de arvates (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Kuigi enamus ajakirjanikke pidas Eestist kirjutamist *Üpriski oluliseks*, domineerisid Eestist kirjutamise sagedusest tunnused *Paar korda aastas* (10) ja *Paar korda poole aasta jooksul* (8). Samas leidis ka vastajaid, kes kirjutavad Eestist *Paar korda nädalas* (3) või *Paar korda kuus* (2) (vt joonis nr 2). *Muu* all tõid ajakirjanikud välja: "Kirjutan Eestist nii kuidas juhtub" ja "Kuna olen uudistejuht, siis ma Eestist küll ei kirjuta, kuid pooldan sellega seotud lugude ilmumist". Seega võib olulisuse ja sageduse põhjal öelda, et kuigi Eestist kirjutamine võib ajakirjanikule isiklikult oluline olla, ei pruugi ta sellest siiski alati kirjutada.



Joonis nr 2. SKA-de Eestist kirjutamise sagedus (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Eestist kirjutamise olulisuse puhul tõid SKA-d põhjustena välja tunnuse *Naaberriik* (28), *Kultuurisarnasus* (20) ja *Soomlastele Eesti kohta informatsiooni andmine* (20). Rohkem oluliseks peeti ka *Majanduslikku koostööd* (14) (vt joonis nr 3). Seejuures ilmnes ka käesoleva töö raames läbiviidud kontentanalüüsis (vt ptk 5.1.2), et Eestist kui naaberriigist on kirjutatud pooltest juhtudest. Nimelt, kui SKA-d kirjutasiid eelkõige *Soome tasandist* lähtudes, siis leidis ka lugusid, kus keskenduti pigem *Eesti tasandile* (20) või *Regionaalsel tasandile* (28) ehk lood, mis olid seotud nii Eesti kui Soomega. Seega võib öelda, et Eestist kirjutamise olulisus peegeldub osati ka ajakirjanike valitud tasandi suhtes, kus *Eesti tasand* ilmestab eelkõige seal toimuvatest nähtustest rääkimist.



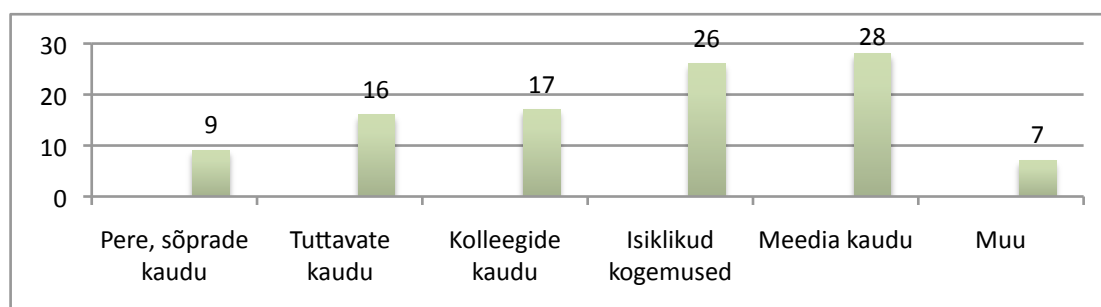
Joonis nr 3. SKA-de Eestist kirjutamise põhjused (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Tunnuse *Muu* all toodi vabas vormis lisatud kommentaarides välja, et Eestist kirjutatakse siis, kui lugu on uudisväärtuslik. See tähendab, et teema on oluline ka Soomele ja/või huvitav lugejatele. Samuti olevat Eestist kirjutamine oluline põhjusel, et anda informatsiooni Eesti kohta, mis seondub tunnusega *Soomlastele Eesti kohta informatsiooni andmine*. Seega võib oletada, et SKA lähtus Eestist kirjutamisel eelkõige Soome vaatenurgast ning uudised, mis kodumaa tasandist kirjutamist ei toetanud või polnud aktuaalsed, jäid kajastamisest välja. Veel, Eesti lugude uudisväärtuslikkus Soome meedias võib omakorda mõjutada Eestist kirjutamise sagedust, mis eespool mainitud tulemusi arvesse võttes tundub olevat tagasihoidlikum.

5.2.2. Personaalsed ja vahendatud kontaktid Eestiga

Tuginedes Lefebvre (1991) teooriale ruumipraktikatest, võib öelda, et mikrotasandilt võetuna võib Eesti kujutamist mõjutada ka ajakirjanike isiklikud kogemused ning makrotasandilt ühiskonnas eksisteerivad ideoloogiad, kus domineerivad tähendused on juba ette loodud. Seega kujundab ajakirjanik Eesti pilti isiklikest kogemustest lähtudes, millesse on mingi moel kinnistunud juba ühiskonnas levinud praktikad konkreetse nähtuse tõlgendamisel ruumis.

Enim põhines SKA-de Eesti tundmine *Meedial* (28) ja ajakirjanike *Isiklikel kogemustel* (26). Üpris võrdselt oli teave levinud ka *Kolleegide kaudu* (17) ja *Tuttavate kaudu* (16) ning vähem *Pere, sõprade kaudu* (9) (vt joonis nr 4). Seega võib öelda, et suurt rolli mängivad teise ruumi tundmisel nii mikrotasandilt isiklikud kui ka makrotasandilt vahendatud kogemused.



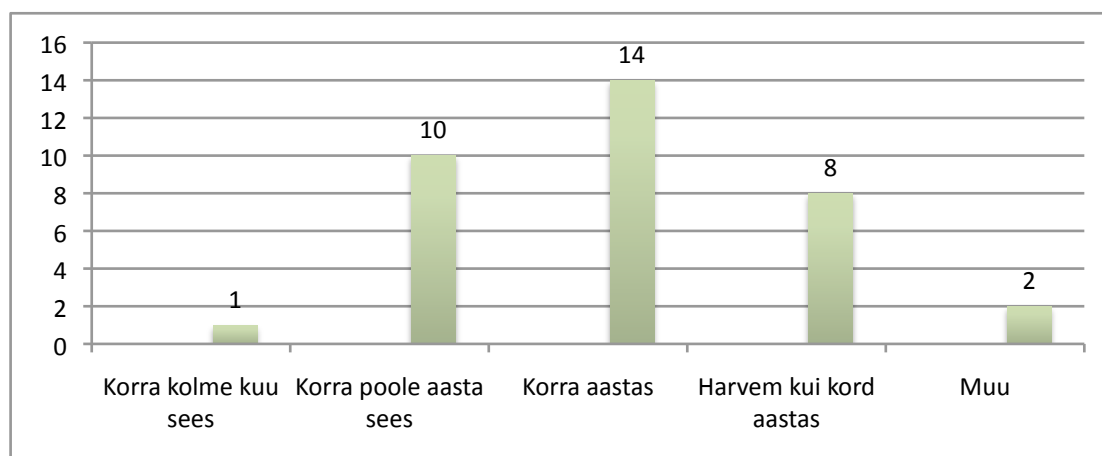
Joonis nr 4. SKA-de saadud informatsioon Eestist (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Kuna meedial tundub olevat makrotasandilise kogemuse edastamisel oluline roll, siis pole välistatud ka SKA-de tuginemine Eestist kirjutamisel teiste ajakirjanike Eesti-pildi konstruksioonidele. *Muu* puhul oli vastuste variatiivsus laiem (tabel nr 8), mis näitab, et infot saadakse ka erinevate organisatsioonide kaudu. Siinkohal on huvitav tõdeda, et vastajatest (tabelis märgitud kui V). peab üks oluliseks allikaks poliitikute ütlusi ja uuringuid (vt tabel nr 8). Ühelt poolt võimaldavad statistilised andmed teha küll kokkuvõtvaid üldistusi, kuid teisalt ei pruugi nad alati riigi tegelikku olukorda peegeldada. Statistikkasse suhtub kohati kriitiliselt näiteks Kaja Kunnas, kelle hinnangutest antud teemale tuleb juttu järgmises peatükis.

Tabel nr 8. Kust on SKA saanud infot Eesti kohta. Vastusevariant: *Muu*.

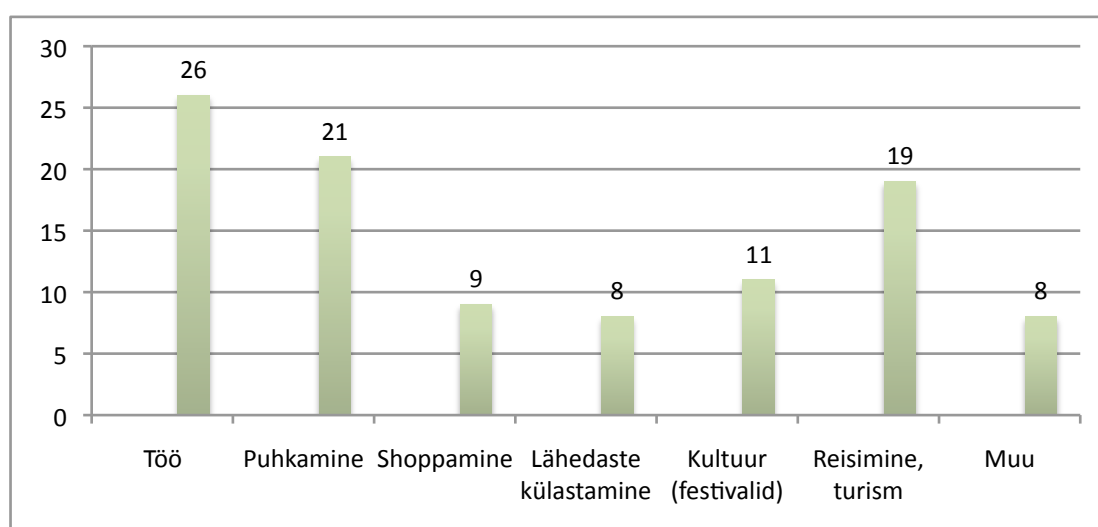
V1: Olen olnud Eestis vahetusüliõpilasena ning õppinud seal eesti keelt ja majandust
V2: Teabelehtedelt välislahetustel olles
V3: Peamiselt asutustelt endilt. Olen krimiuudiste ajakirjanik, seega olen viimastel aastatel kirjutanud lugusid eestlastest, kes on mõistetud kuriteo tõttu Soomes süüdi.
V4: Kunstiinstituutide ja -organisatsioonide kaudu
V5: Olen läbinud Helsingi Ülikooli keelekeskuses kaks eesti keele kursust, kus olen õppinud palju ka Eestist ja eestlastest
V6: Asutuste teadaanded, poliitikute ütlused, uuringud
V7: Internet, kirjandus

Küsimusele, kui tihti külastavad SKA-d Eestit, ilmnes, et kõige rohkem käiakse naaberriigis *Vähemalt kord aastas* (14), *Vähemalt kord poole aasta jooksul* (10) või *Harvem kui kord aastas* (8) (vt joonis nr 5). Seega võib justkui öelda, et Eesti külastamine on kohati kooskõlas Eestist kirjutamise sagedusega mis pole samuti märkimisväärselt kõrge.



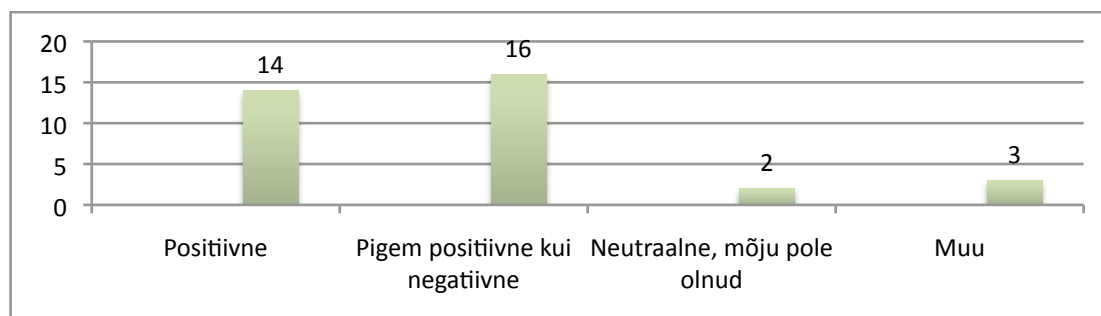
Joonis nr 5. SKA-de Eestis käimise sagedus (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Eesti külastamise põhjuseks tõid SKA-d suurimas osas välja *Töö* (26), *Puhkamine* (21) või *Turism* (19). Tulemuste põhjal võib öelda, et suurel hulgal ajendab SKA-sid Eestisse tulema isiklik huvi. Omamoodi leidis külastamise põhjusena mainimist ka *Kultuur* (11) (vt joonis nr 6), mis ilmnis kontentanalüüsis ka kui enim kajastatud teemana. Seejuures võib SKA-de soov kultuuriga tutvuda olla seotud Tallinna kui Euroopa kultuuripealinna staatusega. Oluline on siinkohal ära mainida, et teiseks kultuuripealinnaks oli Soome linn Turku. Seega võis pidada kultuuripealinna staatust kahte riiki mingil määral ühendavaks faktoriks, mis suurendas Soome meedias ka huvi ja vajadust seda rohkem kajastada.



Joonis nr 6. SKA-de Eesti külastamise põhjused (numbrid tabelis absoluutarvudena).

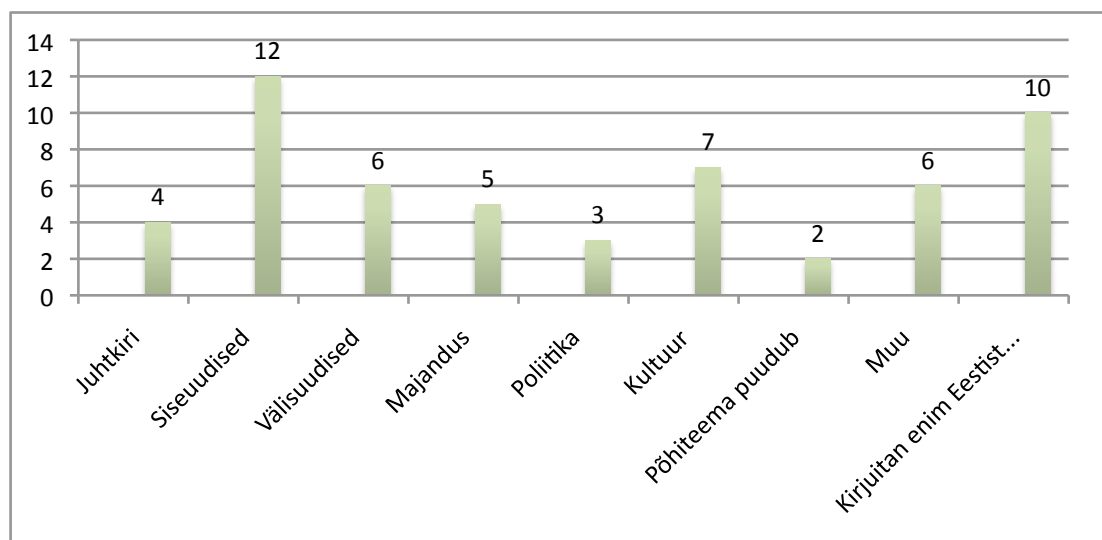
Samuti võib kontentanalüüsi tulemustega seostada Eesti külastamisest saadud muljeid. SKA-de artiklite toon tundus võrreldes SVA-de kirjutistega olevat neutraalsem või positiivsem põhjusel, et suurem osa SKA-dest on Eesti muljet pärast maa külastamist pidanud *Positiivseks* (14) ja *Pigem positiivseks kui negatiivseks* (16), mõnele üksikule on külastus olnud mõjuda ehk *Neutraalne* (2) (vt joonis nr 7).



Joonis nr 7. SKA-de muljed Eesti külastamise järel (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Muu puhul toodi välja, et nii nagu teistel riikidel on ka Eestil tugevaid ja nõrgemaid külgi. Peale palgaerinevuse ilmnes, et ajakirjanikele võib olla oluliseks külastamise põhjuseks just Eesti kauba odavus. See võib omakorda tähendada, et Eestist ollakse huvitatud suures osas isiklikest vajadustest lähtuvalt.

Küsitluse üheks eesmärgiks oli saada teada, millest kirjutavad SKA-d kõige rohkem ning kuidas toimub ja millest oleneb nende Eesti lugude valmimine. Kui vaadata joonist nr 8, siis on näha, et suur osa Eesti uudistest produtseeritakse enim *Siseuudiseid* (12) kirjutavate ajakirjanike poolt. Seega võib loomulikuks pidada kontentanalüüsis ilmnenud tõika, et SKA-d kirjutavad Eestist enim *Soome tasandilt* (20) või *Regionaalselt tasandilt* (14). Seda põhjusel, et kodumaa raames võõrriigist kirjutamine nõuab eeldatavasti loo lahti mõtestamist kohalikus võtmes. Seejuures võib oletada, et Eestist kirjutamisel lähtutakse ka Soome meedias kajastatavate lugude uudisväärtuslikkusest. Ehk siis, Eesti uudise sattumisel Soome ajakirjandusse peab see mingil põhjusel lugejaid huvitama või olema tähtis informatiivsest vaatepunktist. *Siseuudiste* kirjutajatele järgnesid ajakirjanikud, kes kajastavad eelkõige *Kultuuri* (7) ja *Välisuudiseid* (6) (joonis nr 8), millest viimane haakub omakorda *Eesti tasandiga* (10), mille kaudu kujutamist leidis SKA artiklites keskmisest rohkem.



Joonis nr 8. SKA-de enim kajastatav teema (numbrid tabelis absoluutarvudena).

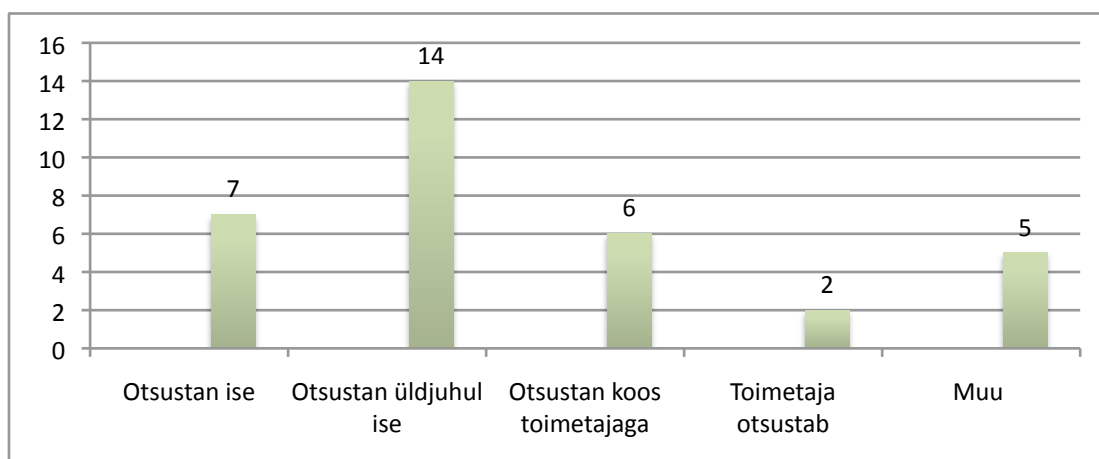
Muu (6) ja sisuliselt sarnase tunnuse *Kirjutati kõige rohkem Eestist...* (10) puhul oli mainitud ka ühe ajakirjaniku poolt, et ta kirjutab Eestist harva, kuna eestlaste kui tegelaste esinemine kriminaalsetes artiklites on harv või juhuslik (vt tabel nr 9).

Seetõttu võib öelda, et Eestist kirjutamise tasandid on mingil määral seotud ajakirjanike peamiselt kajastatavate teemadega. Nimelt, *Siseuudised* eeldavad arvatavasti välisuudiste kajastamist kohalikult tasandilt vaadatuna, *Välisuudised* ei nõua oma olemuselt lokaliseerimist ning teemad nagu *Poliitika*, *Kultuur*, *Majandus* võivad olla nii riigisisene uudis kui ka rääkida riikide vahelisest koostööst *Regionaalsel tasandil*.

Tabel nr 9. Kirjutan kõige rohkem Eestist...

V1: Eesti kultuurielust, juhtumistest, kunst, persoonintervjuud.
V2: Kirjutan eestlaste spordist, kuna töotan sporditoimetuses. Vahepeal olen abiks olnud ka veebilehe artiklite tegemisel.
V3: Eesti majanduses ja eestlaste tööjõu liikumises Soome kui ka eesti pankade mõjust soome pankadesse.
V4: Kirjutasin Eestist palju 1980.-1990. aastate vahel.
V5: Sport.
V6: Olen spordiajakirjanik, mistõttu kirjutan spordist.
V7: Viimase aasta jooksul olen teinud raadio ja tv-programmide Eesti ühiskondlikest, sotsiaalsetest teemadest, võrdõiguslikkusest jne
V8 Kirjutan harva Eestist. Eelmises töökohas kirjutasin mingil määral Eesti liitumisest Schengeniga ja sellest lähtuvate muutuste mõjust Soomele ja Eestile. Nüüd kajastan Eestit harvemini ning seda juhuse tõttu, kuna olen nimelt kuritegude- ja õigusseaduse ajakirjanik. Tüüpiline juhtum oleks selline, kus ühena artikli tegelastest on süüdistatav eestlane või kuriteos ohvriks langenud eestlane.
V9: Poliitika, soomlaste reisimine, vahepeal teeme reportaaže Eestist (k.a. Lätist)
V10: Sport.

Muu puhul ilmnes samuti, et otsustamine käib eelkõige koostöös uudistejuhtide või peatoimetajatega (vt joonis nr 9).



Joonis nr 9. SKA-de lugude fookuse üle otsustamine (numbrid tabelis absoluutarvudena).

Samuti ilmnes, et olulist rolli mängib Eesti lugude puhul ka toimetaja eelistus või arusaam kirjutise fookusest. Tuli välja, et SKA *Otsustab üldjuhul ise* (14), millest kirjutada, kuid leidis ka ajakirjanikke, kes *Otsustavad toimetajaga koos* (6) või täiesti *Iseseisvalt* (7) (vt tabel nr 10).

Tabel nr 10. Lugude kirjutamise üle otsustamine. Vastus: *Muu*.

V1: Koostöös kultuuritoimetuse esimehega
V2: Teemad ja vaatenurgad tulevad eelkõige uudist juhilt
V3: Sõltub olukorrast ja juhusest. Võin ka ise pakkuda lugusid ja viia neid täide
V4: Peatoimetajad otsustavad, kuna teen eelkõige Soome siseuudiseid
V5: Täpsustus: üldjuhul otsustan ise, aga meil on ka uudistajuhtide koosolekuid, kus otsustatakse millele loos täpsemini keskenduda.

Seega võib öelda, et kuigi ajakirjanikel võivad olla isiklikud eelistused Eestist kirjutamisel, mõjutab neid mingil määral ka toimetusest saadavad juhised. Samas, kuna näiteks uudist juhil või peatoimetajatel võivad olla omad eelistused või kogemused Eesti suhtes, tuleb siia kõrvale analüüsida ka nende rolli ajakirjanike töö suunamises. Niisiis proovitaksegi järgmises peatükis tuua esile peatoimetajate osa Eesti lugude kujunemisel Soomes meedias. Samuti leiavad analüüsimist SVA arusaamad Eestist ning nende lugude valmimise protsess.

5.2.3. Kokkuvõte

Formaliseeritud küsitluse põhjal saab öelda, et Eestist kirjutamine on SKA-de arvates oluline, kuid loo jõudmisel Soome meediasse peab see olema antud maa tasandilt tähtis. Võib ka öelda, et kuna Eesti uudised ei pruugi ületada uudiskünnist just iga päev ning SKA-d ei kirjuta põhiteemana Eestist, on üksikajakirjaniku puhul Eesti-lugude produtseeritavus keskestlābi paar tükki poole aasta või aasta jooksul.

Eestist kirjutamisel tundub olulist rolli omavat lugude aktuaalsuse kõrval ka peatoimetajate ja uudistajuhtide eelistused ja nendega arvestamine. See peegeldus näiteks formaliseeritud tulemuste võrdluses kontentanalüüsi kategooriaga *Teemad*. Nimelt, kuigi SKA-d pidid Eestist kirjutamisel olulisimaks kahe riigi *Kultuurisarnasust* ning ka *Majanduslikku koostööd*, siis kategooria *Teemade* põhjal oli ühe põhilise teemana kajastatud ka *Poliitikat*. See tähendab, et nähtused, mida ajakirjanikud pidasid mikrotasandil oluliseks ei pruukinud alati kajastuda nende

kirjutistes. Seda arvatavasti põhjusel, et näiteks *Poliitikat* kajastati mõnest teisest võib-olla ajakirjanikule huvi pakkuvamast teemast tihedamalt, kuna tol hetkel oli Eesti poliitikast rääkimine aktuaalne. Nimelt, vaadeldud ajaperioodi kolmeks põhilistemaks sündmusteks olid Eestis riigikogu valimised, euro kasutusele võtmine, ning Tallinn Euroopa kultuuripealinnana.

Võib öelda, et SKA-d olid Eestiga väiksemal või suuremal määral kursis. Nimelt, olid kõik SKA-d käinud ning naaberriigi keskmine külastatavus oli eelkõige paar korda või korra aastas. Kõik reisid polnud siiski seotud tööga, vaid Eestit külastati ka puhkamise eesmärgil. Kontentanalüüsis ilmnes, et Eestist kujutamine oli SKA-del neutraalsem ning vähem kriitilisem kui SVA-del. Samas, kuna SKA-d märkisid, et mulje Eestist on riigi külastamise tagajärjel olnud positiivne või pigem positiivne, Eestist informeeritus tugineb eelkõige enda kogemustel või meedial, siis tundub kontentanalüüsi tulemus loogiline.

5.3. Süvaintervjuude tulemused

Süvaintervjuude üheks eesmärgiks oli välja selgitada põhjus, miks saadeti Eestisse just käesolevas töös analüüsitud artiklite autorid, HSist Kaja Kunnas ja AList Simopekka Virkkula (vt ajakirjanike ja toimetajate iseloomustusi lisast nr 4) ning kuidas nemad Eestit tajuvad. Vaatluse all oli eelkõige ajakirjanike varasemad oskused ja teadmised enne Eestisse tulemist, nende isiklikud eelistused Eestist kirjutamisel ning kuidas tegutsesid nad kohapeal olles. Eraldi olen välja toonud ka ajakirjanike koostöö toimetusega (vt toimetuste iseloomustustusi lisast nr 4), millele lisasin ka peatoimetajatega tehtud süvaintervjuu tulemused. Peatoimetajate vastuste kaudu on eesmärgiks avada rohkem ka SKA ja SVA lugude kirjutamise tausta.

Põhinedes teoreetilisele materjalile ja uurimisküsimustele, olen süvaintervjuu tulemused jaganud kolmeks: "Sündmuskohal viibivate ajakirjanike roll", "Temaatilise fookuse kujunemine", "Koostöö toimetusega". Alapeatüki lõpus on analüüsitud kolm peamist aspekti sõnastatud üldistatud kokkuvõttena. Igas osas olen mõnel juhul välja toonud ka võrdlused kontentanalüüsi tulemustega, eelkõige eesmärgiga leida kontentanalüüsis ilmnenu Eesti meediapildi kujunemise tagamaid.

5.3.1. Sündmuskohal viibivate ajakirjanike roll

Nii Kunnase kui Virkkulaga läbi viidud süvaintervjuu puhul tuli välja, et mõlemad olid enda hinnangul Eestiga suhteliselt hästi kursis juba enne välislähetusele saatmist. Sealjuures oli Kunnas seotud Eestiga juba isiklikel ja perekondlikel põhjusel, nimelt tema isa on eestlane ning nooruspõlves oli ta olnud Tartus pool aastat vahetusüliõpilaseks. Ülikooli kaudu tutvus Eestiga esmakordselt ka Virkkula. Nimelt, sõbrunenud eestlasega Tampere Ülikoolis, tärkas tal naabermaa vastu suurem huvi. Eestit külastas Virkkula esmakordselt 1984. aastal. Seega on märgata, et mõlemal SVA-del olid personaalsed kontaktid esmakordselt Eestiga tutvumisel olulisel kohal.

- SV

Tampere Ülikoolis oli väga sõbralik eesti keele õppejõud, kellega ma sõbrunesin ja siis selline huvi suurenes Eesti vastu kogu aeg ning ma hakkasin eesti keelt iseseisvalt õppima. Tellisin Sirbi ja Vasara Soome ja siis mäletan, et seal päises, Sirbi ja Vasara nime all luges, et kõigi maade proletaarlased ühinege. Ja see oli esimene eestikeelne lause, mille Virpi (Sirp ja Vasar soome slängis - autori märkus) mulle õpetas.

- KK

Ma teadsin päris palju, kuna mu isa on eestlane ja me olime lapsest saadik Eestis palju käinud. Eestis olen käinud aastast 1972 ja näinud seda muutumist väga palju, sest ma õppisin aastal 1990 Tartus ühe semestri ehk pool aastat.

Isiklik huvi Eesti vastu tundus olevat ka põhjuseks, miks mõlemad ajakirjanikud soovisid Eestist kirjutada ja/või Eestisse tulla. Mingil määral pidasid SVA-d Eestisse tulemist missiooniks, et teha kuidagi head naaberriigile, mis oli neile sümpaatne. Virkkula puhul võib öelda, et tema missioonitunne algas juba enne Eesti taasiseseisvumist - ta olevat enda sõnul olnud seejuures esimene, kes kajastas 1987. aastal Soome meedias fosforiidisõda.

- SV

Või, see oli siis selline missioon, et midagi tuleks siis Eesti heaks teha ja kirjutada palju Eesti asjadest ja kultuurist /.../ Olin kindlasti esimene ajakirjanik, kes kirjutas fosforiidisõjast. Ja nii ja tundsin, et olin teinud midagigi Eesti heaks, veidikene.

- KK

Ma olen väga tihedalt olnud seotud Eestiga ja ma tahtsin, mõtlesin, et võiks selle maa teadmisi kasutada nagu oma ametis, kasutada kasulikult selle riigi tundmist. See oli ka see põhjus, miks ma tahtsin siia tulla, kui ma töötasin välistoimetuses.

Virkkula pidas missiooni all silmas ka laiemalt ajakirjanduse funktsiooni inimesi harida, õpetada kultuuri ja panna lugejaid huvituma mugavuspiirist välja jäävatest teemadest. Viimast põhjusel, et Virkkula arvates on inimesed kohati liigagi kinni oma harjumuspärase teabetsoonis. Arvatavasti võib harjumuspäraseks teabetsooniks pidada reisimise või turismindusega seotud teemasid, kuna need puudutavad soomlaseid isiklikult.

- SV

Meedia ülesanne on siamaani veidi selline hariva funktsiooniga, et inimestele peaks rääkima küll sellest, millest nad on huvitatud, kuid samas pakkuma ka asju, millest nad pole veel huvitatud. Anda neile selleks võimalus artikleid lugedes või... Jah, eks see ole selline kultuuri õpetamise soov, mis ajakirjanikul peab olema, sest muidu võib täiesti masendavaks olukord minna. Või noh, kui väliselt ei tee midagi inimeste jaoks harjumuspärast ja välditakse uusi asju, siis sama hästi võiks kirjutada ainult Anu Saagimist.

Virkkula mainis samuti, et vahepeal sündmuskohal viibides ei pruugi tajuda, kas kellelegi ajakirjaniku kirjutatud lood ka korda lähevad. Seetõttu võib oletada, et missioonitunnetus Eestist kirjutada pole ainult oma rahva harimine ja n-ö valgustamine, vaid ka katsumus, mille läbimiseks peab olema, nagu Virkkula ka enne mainis, "tahe õpetada kultuuri". See tähendab, et sündmuskohal viibiva ajakirjaniku ülesandeks võib pidada Eesti kui teise sotsiaalse ruumi komplekssemate sümbolite lahti mõtestamist, et tagada soomlastele mitmekesisem ning terviklikum pilt Eestist. Kunnas, kes on Eestis elanud juba aastaid, tõdes omakorda, et talle tundub justkui ta teeks siiski liiga vähe. Seejuures tõdesid SVA-d, et nad tunnetavad kohati nagu nende edastatav info ei jõua sihtgrupini ning seega ei pruugi alati täide minna eesmärk Eestist piisavalt rääkida.

- SV

Aga vahepeal tundub nagu hüüaks kosmosesse ja see ei vasta, kas kedagi üldse huvitab või... Aga eks vast ikka loetakse ja hiljuti oli Kajaga (Virkkula mõtleb siinkohal Kunnast - autori märkus) nii, et ta kirjutas Kohila vaestest peredest ja sellele järgnes see, et Soomes hakati Eesti vaestele koguma raha.

- KK

See on tore, et nad (Soome kohalikud ajakirjanikud - autori märkus) teevad seda, et neil on vahepeal aega. Sest muidu, mul on kogu aeg see tunne, et ma teen liiga vähe ja liiga vähe saadan ideesid ja jälle on jäänud midagi tegemata.

Veel ilmnes intervjuudes, et Kunnas ja Virkkula saadeti Eestisse eelkõige põhjusel, et nad teadsid Eestist rohkem kui mõni teine toimetuses ning oskasid eesti keelt.

Sealjuures pidasid mõlemad ajakirjanikud keelt välisriigis toimetulemise aluseks. Näiteks ütles Virkkula, et just eestikeelse ajakirjanduse kaudu sai ta koha peal olles rohkem teada riigis toimuva kohta. Ka tõdes Kunnas, et väga harva tuleb Soome poolt ideid, mis pole üldteatud uudis (nt euro tulek Eestisse). Põhjuseks pidasid mõlemad SVA-d seda, et SKA-d polnud lihtsalt Eestis toimuvaga nii hästi kursis. Virkkula tõi taaskord ühena põhjustest esile keeleoskuse, tänu millele sai ta end Eesti meedia kaudu sündmuskohal toimuvaga kursis hoida.

- KK

Minu arvates on oluline jälgida, ja osad oskavadki ja paljud käivad siin vabal ajal, aga see on kuidagi teine tase, et kas sa oled riigis või ei ole /.../ Ma arvan ikkagi, et sa ei ole suuteline leidma konkreetseid eesti teemasid, kui sa ei ole siin kohapeal. Et sa võid leida küll ajakirjaniku, kes võib teha huvitava loo Kekkose suusarajast, teha huvitavaid intervjuusid ja tulla siia kohapeale, aga sa ei ole võimeline ikkagi leidma neid, seda elu, mis siin tegelikult on.

- SV

Jah, võib küll öelda, et keeleoskus on see A ja O, otsustavalt tähtis, sest minu lugude põhiallikaks oli meedia ja kui Soomest saadetakse kirjasaatja Eestisse, kes oskab ainult soome keelt ja inglise keelt, siis mingeid lugusid saaks küll teha, aga riigist arusaamine, kus viibitakse, jääks kindlasti pinnapealsemaks kui keelt ei valda /.../ Aamulehtis pöördutakse Eesti asjade puhul minu poole, põhjuseks lihtsalt see, et ma tean Eestist rohkem kui teised ja ma oskan lugeda eesti keeles, et selles on esmane põhjus.

Omamoodi rolli tundus mängivat ka lehtede endi soov anda lugejatele rohkem infot Eesti ning seal toimuva kohta. Siinkohal peab töö autor oluliseks välja tuua, et kuigi Virkkula ütles, et meedia ülesanne on harida ning inimestele pakkuda vahepeal midagi harjumuspärast, siis ilmneb, et nii ajakirjanik ise kui ka Aamulehti peatoimetaja eeldasid, et nende lugejad võiksid tahta Eesti kohta rohkem teada. Samas, põhjus võib peituda ka tõigas, et ehk oli AL-i eeldus soomlaste soovist olla Eestist informeeritud seotud Eesti positsiooni eeldatava muutumisega Soome silmis. Nimelt, teatud muutused nagu euro käibele tulek või näiteks erinevatesse liitudesse kuulumine, võib olla muutnud Eesti soomlastele lähedasemaks.

- KK

See on ikkagi nagu valgustada seda, kuidas selles riigis elatakse, et mis on selle riigi probleemid ja arengusuunad ja kuidagi, et missugune on selle riigi elu ja kuna Eesti on niivõrd seotud Soomega, siis peegeldada seda, mis Eesti ja Soome lõimumise vahel toimub.

- SV

Päevalehed on siamaani mingil määral rahva harijad, aga Soomes teistpidi oli ka see, et seal ikka arvati, et meie lugejad tahavad ise rohkem Eestist teada saada /.../

Kokkuvõtlikult, sündmuskohal viibivate ajakirjanike roll tundus olevat seotud ajalehetoimetusest tuleneva sooviga informeerida enda lugejaid rohkem Eestis toimuvast. Samuti võib oletada, et Eestisse saadeti koha peale just need ajakirjanikud, kes tundsid maad küllaltki hästi ning rääkisid või said aru kohalikust keelest. Seda põhjusel, et keeleoskus aitab kohalike oludega hõlpsamini kursis olla, mis eeldatavasti tagab omakorda Eesti kui ruumi mitmekülse ning professionaalse representeerimise. Seejuures tundus olulise faktoriks olevat ka ajakirjanike endi isiklik soov ning tahe tutvustada lehelugejatele rohkem naaberriigi kultuuri.

5.3.2. Sündmuskohal viibivate ajakirjanike Eesti tajumine

Kuna ajakirjaniku viibimisel riigis koha peal on kontakt teise kultuuri sotsiaalse ruumiga vahetul kujul olemas, siis võib eeldada, et see hõlbustab ka sealsete nähtuste paremat tajumist. Samas on ajakirjanikul siiski vaja arvesse võtta selles sotsiaalses ruumis eksisteerivaid ruumipraktikaid, mis ei pruugi ühtida tema varasemate kogemustega keskkonnas, kust ta ise pärineb. Huvitav on siinkohal tõdeda, et kuigi Kunnase ja Virkkula arvates on Eesti olnud alati Soomega sarnane ning tihtilugu jääb mulje nagu tegemist oleks "teise Soomega", teavad soomlased oma naaberriigist võrdlemisi vähe. Põhilisteks infokildudeks Eestist olevat sarnane keel, palju ühist kultuuris ja kommetes, kuid erinev sotsiaalpoliitika ning maailmavaated. Kui Virkkula rääkis Eesti geograafilisest lähedusest ja kultuuri sarnasusest, mida tunnetati eriti taasiseseisvumise alguses, siis Kunnas tõi sarnasuste kõrval välja ka selle, et kuigi Eestis on palju muutunud ei tundu Eestis ikka veel keegi tegelevat masu ajal süvenenud sotsiaalprobleemidega. Kunnase ütlusest peegeldub ka tõik, et näilise sarnasuse tõttu on soomlaste ruumipraktikad kergemini aktiveeruma. Nimelt, kuna Soome sotsiaalpoliitika erineb Eesti omast, võib Eesti suhtumine mõnda sotsiaalprobleemi tunduda Soome ajakirjanikule arusaamatu, mistõttu ta tõlgendab seda enda sotsiaalses ruumis eksisteerivatest praktikatest lähtuvalt.

- SV

Soomes räägiti, et kultuurišokk asub nii lähedal. 80 kilomeetri kaugusel meist on selline maa, kus tundub Teine maailmasõda siamaani kestvat /.../ Ja siis oli see, et oli olemas veidi nagu teine Soome. Kui läksin sinna, siis kohtusin paljude

intellektuaalide, kirjanike, ajakirjanikega, kes kõik rääkisid soome keelt, olid vaadanud Soome televisiooni ja teadsid palju Soome asjadest.

- KK

Eurole üleminek on kindlasti muutnud suhtumist. Võib-olla on tekkinud selline illusioon, et kuna see liikumine on nii lihtne ja raha sama, siis need erinevused unustatakse väga lihtsalt. Et kõik toimibki samade reeglite järgi, et tulebki selline tunne nagu kõik oleks nagu Lõuna-Soome, mis tegelikult ei ole, see on ikkagi eraldi riik.

Tuginedes Virkkula tsitaadile ning Eesti-Soome suhete ajaloole, võib ka öelda, et soomlaste kesine informeeritus Eestist tundub olevat mingil määral seotud ajalooga. Nimelt, enne taasiseseisvust teadsid soomlased, k.a. ajakirjanikud, Eesti kohta üpris vähe. Selle põhjus võis peituda nii info ebasümmeetrilisuses, kuid ka Soome ajakirjanduse representatsiooniliste ruumide allutatuses ideoloogilistele ruumi representatsioonidele, kus Soome-Venemaa suhete tõttu ei kirjutatud Eestist eraldi nii palju. Ühena põhjustest tõi Virkkula ka tõiga, et Nõukogude ajal ei juhtunud Eestis midagi, mis oleks Soome meedia mõistes olnud uudisväärtuslik.

- SV

Sellele oli arvatavasti mitmeid põhjuseid. Üks põhjus oli see, et Soomel oli lähedane suhe Nõukogude Liiduga ja seega ei räägitud kunagi Eestist kui iseseisvast riigist, räägiti ainult Nõukogude-Eestist ja see oli olemas küll. Aga sellest ei räägitud midagi kui Eestis ei olnud sel ajal mingeid poliitiliselt ristunud konflikte, ei olnud meelelahutusasutusi, firmad ei pankrotistunud, ei teatud suurt midagi kriminaalsusest või korrupsioonist - ei olnud midagi millest kirjutada! Nõukogude Liidus ei toimunud midagi, väljaarvatud viisaastaku plaanid või taevas lendavad kosmonaudid ja ... siis Eestist vaadati üle, ei märgatud teda.

Seejuures ütlesid mõlemad käesolevas töös intervjueeritud SVA-d, et pärast Eesti taasiseseisvumist hakkas Soome meedias ilmuma varasemast rohkem kõmulisemaid ja kriminaalsemaid lugusid. See võis olla ka seotud Virkkula välja toodud faktiga, et tegelikult polnud peaaegu ühelgi Soome ajakirjanikul arusaama, mis riik see Eesti on. Seega ei pruugitud mõista kõike, mis Eestis toimus, vaid seda edastati enda varasematele ruumipraktikatele tuginedes kultuuriliste objektide tõlgendamise kaudu. Võib oletada, et mõnele soomlasele andsid need lood esimese ja võib-olla ka siiamaani püsiva arusaama Eestist. Kunnase sõnul on olukord siiski paremuse poole liikunud, mille üheks märgiks on tema arvates pealkirjade neutraalsus.

- SV

Ja kunagi laulva revolutsiooni ajal soomlasest reporterit ründasid Eestit suurte hordidena ja baastadmisi ei olnud õigesti pea kellelgi, Eestist ei teatud eriti midagi. Kõik oli uus ja imeline ja laulva revolutsiooni romantilisus, millest Soome ajalehed huvitusid /.../ Aga siis kui Eesti oli iseseisvunud, siis algasid esile kerkima kollased uudised, lood eestlastest kurjategijatest ja prostitutsioonist. Ja mulle tundub, et Eesti oli tol ajal siis mingil määral unustatud, kuna ... Ega siiani ei teata eestlastest nii palju, see oli see lühike nõukogudeaeg 80ndate lõpust ja nüüd on kõik kuidagi argipäevaseks muutunud.

- KK

Et see oli 90ndatel, aga nüüd ma vaatan, et kui on need krimiuudised, siis nüüd vähemalt ei panda pealkirjadesse, et tegija on olnud eestlane või nii, et need tulevad alles sealt tekstist välja. Et näiteks kui juveelipoodi rööviti, et siis ma vaatan seda, et siis ma saan selle alles tekstist teada, et see ei ole kuskil nagu kirjas kohe eesrinnas.

Kuigi nüüd kirjutatakse Eestist eeldatavasti neutraalsemal toonil kui varem, tundub siiski leiduvat veel soomlasi, kelle suhtumine Eestisse pole võrreldes taasiseseisvumise algusaegadega muutunud. Samas võib siinkohal tekkida ka oht, et kinnistunud arusaamad Eestist võivad mingil määral takistada uue pildi loomist Soome.

- SV

Ma arvan, et vähehaaval on Eestist tulnud selline tavaline igav väike Euroopa piirkond, et sellised nähtused nagu kuritegevus pole niivõrd esil, et see on muutunud. 90ndate alguses oli Eestis päris rahutu aeg, oli pomme, mis lõhkesid ja kriminaalid võitlesid omavahel ja oli eesti maffia ja vene maffia ja Eesti oli päris ebastabiilne ühiskond, veel selline metsik Ida. Eesti on nüüd palju muutnud ja rahunenud, normaliseerunud.

- KK

Osaliselt on olnud need, kes on suured Eesti fännid ja kellel on omad tihedad sidemed ja kes on osalenud öölaulupeol ja kes on teinud kõike kaasa ja igasuguste abipakettidega ja kellel on omad pered ja eestlased, keda nad on aidanud, et see oli massiivne /.../ Ja siis on see kiht, kes arvab, et see on selline odav riik, lõbus ja saab viina juua ja raisata raha ja siis oled tehtud mees, kui tuled nende rahadega, väikese rahaga, et sa said siin kunagi ma ei tea mida.

Samuti tõi Kunnas välja, et 90ndate algusest on paljudele soomlastele jäänud ka üleolev suhtumine Eestisse. Selle põhjuseks võib pidada soomlaste vähest informeeritust, kinnistunud arusaamasid ning isiklikke kokkupuuteid riigiga, mis on hinnanguid tugevdanud. Samuti tõi Virkkula, et kuna Eesti on paljudele soomlastele olnud kaua aega teatud kui osa NSVL-ist ning Eestis leidub siamaani

märke nagu vene keeles kõnelemine või arhitektuur, mis viitavad Nõukogude ajale, ei ole selline suhtumine totaalselt kadunud.

- KK

Ja siis see odav viin ja ilusat naised, see on kõik üks selline, mis ei ole ka kuhugi kadunud, see on ka veel olemas, aga see on jäänud õnneks selle tavalise massi alla, et neid on ikka veel, aga siis see oli silmnähtav veel sellel ajal (tähendab 90ndaid). Ja see tekitas muidugi seda üleolevat suhtumist midagi, kui sa saad osta midagi, kui kõik on rahaga ostetav.

- SV

Kui turist tuleb Tallinnasse, siis kuuleb ta palju vene keelt, mille tõttu võib see arusaam kinnistuda /.../ Samuti on näha märke Nõukogude ajast kui vaatate näiteks Tallinna äärelinnu nagu Lasnamäe, Öismäe, Mustamäe või Tartus Annelinn, kuid samas ei saa seda pühkida puhtaks, sest see on osa ajaloost.

Inimeste kinnistunud arusaamasid on raske muuta, küll on aga võimalik pakkuda vana asemele uut informatsiooni. Kuna info liikuvus pole enam Soome-Eesti vahel ebasümmeetriline, siis võib eeldada, et teavet tuleb varasemaga võrreldes sagedamini ning pilt Eestist on mitmekesisem. Samas jääb alati alles see küsimus, et kuivõrd jõuab info soomlastele kohale ning kas see neid ka huvitab.

5.3.3. Temaatilise fookuse kujunemine

Eestist kirjutades soomlastele mõistetavas võtmes tuli SVA-del arvatavasti eelkõige saada aru Eesti representatiivset ruumist ning n-ö "tõlkida" see Soome meediasse vastavasse keelde. Ehk siis tuli SVA-del arvesse võtta mõlema riigi ruumilisi eripärasid.

Käesoleva töö raames läbiviidud kontentanalüüsi tulemustest tuli välja, et SVA-d olid enim kajastanud *Kultuuri* ning erinevalt SKA-dest kirjutanud ka Sotsiaalsfäärist (vt ptk 5.1.1.). Seejuures tõdes Kunnas, et hetkel teda huvitavadki eelkõige sotsiaalteemad ning seda majanduslikult muutunud olukorra tõttu, kus tal on soov isiklikult kaasa aidata eesti sotsiaalmajandusliku olukorra parandamisele. Seega võib öelda, et Kunnase artiklid on kriitilisemad loo fookuse tõttu ning on mingil määral seotud sotsiaalkriitiliste artiklite olemusliku laadiga. Virkkula puhul ilmnes, et teda huvitas kultuuritoimetajana enim kultuur ning tõi teema positiivse ja olulise poolena välja selle läheduse soomlaste seas. Kultuuri võib pidada seejuures ka teemaks, mida soomlased mõistavad Eesti puhul kõige paremini, seda eelkõige keele sarnasuse kui

ka geograafilisest asendist tulenevate eripärade tõttu nagu ilmastik, loodus. Kuigi Virkkula kirjutas ka Eesti riigikogu valimistest, siis tões ajakirjanik, et Eesti sisepoliitikat ei kajastanud ta valimiste kõrvalt üldse, kuna soomlased pole sellega kursis. Seega, teema puhul oli oluline roll ajakirjanike eelistustel, kuid tähtsaks võib sealjuures pidada ka loo temaatilist arusaadavust ning soomlaste huvi selle vastu.

- KK

Ma arvan, et sotsiaalteemad huvitavad mind isiklikult, aga mulle tundub, et need huvitavad ka soome lugejat, sest neid kõvasid poliitilisi ja majanduslikke uudiseid on üsna vähe nii väikses riigis kui Eesti. /.../ Minu arvates on üldine maailmamajanduse olukord ja sotsiaalsed küsimused praegu olulised. Ma olen isiklikult mures, et mis saab nõrgemate olukorrast riigis /.../.

- SV

Olen alati põhiasjana huvitunud kultuurist ja sellele järgneb majandus ja kaubandus. Kõige vähem huvitavad mind krimiuudised. Pealegi on kultuurist kirjutamine Eesti puhul lihtne, kuna see on tihti seotud Soome kultuurisündmustega. Aga Eesti sisepoliitikast on keeruline kirjutada kui soomlased teavad sellest nii vähe.

Süvaintervjuus tõi Simopekka Virkkula välja fakti, et žanr oli tema puhul loo pikkusega tihedalt seotud ning teadlikult valitud, sest ajakirjanik pidas oluliseks selgitada soomlastele põhjalikumalt Eestile omaste nähtuste ja sündmuste tausta. Viimast põhjusel, kuna soomlaste informeeritus Eesti kohta olevat üpriski kesine. Kaja Kunnasel seevastu olid lood tihtilugu sama pikad kui Virkkulal, kuid essee asemel kirjutas ta erinevates žanrites, sõltuvalt sündmusest. Näiteks, uudise "Äärimäinen köyhyys jäytää perheitä Virossa" ("Äärmine vaesus lõhub peresid Eestis") mahuks oli 4195 tähemärki.

- SV

Tavaliselt kirjutasin selliseid essee-laadis artikleid mingist konkreetsest teemast nagu näiteks alkohol või kuidas paistab Soome eestlastele /.../ Ei saa oletada, et Soome lugeja midagi sellest kõigest teab. Seetõttu on lihtsam kirjutada selliseid pikemaid, laiemaid lugusid, kus on võimalik rohkem tausta selgitada ja terviklikku pilti luua.

- KK

Kõik lood on väga erinevad, et näiteks eile õhtul ma tegin ühe nupukese, et Juku-Kalle Raid korraldas selle kontserdi vene punkbändi toetuseks /.../ Ja siis ma tegin pikema loo vaesusest Eestis, siis see oli Kohilast.

Veel, kui Virkkula essee-laadis lugude eesmärgiks oli soomlastele Eesti elu-olu kirjeldamine ja tausta selgitamine, siis Kunnase artiklid olid rohkem uudise tüüpi, kus

kasutati tihtilugu artiklite tausta selgitamiseks infokaste. Näiteks tõi Virkkula välja, et kuna AL-is on välisuudistele ruumi vähe, siis pole eriti võimalik kirjutada sinna mahukamaid lugusid. Kunnas seevastu tegi koostööd erinevate toimetustega HSist, mistõttu tema lugude pikkus arvatavasti varieerus, sõltudes eelkõige toimetusepoolsetest nõudmistest. Ehk siis, võib oletada, et peale ajakirjanike soovide või uudise olemuse, võib loo pikkuse ja žanrivaliku tingida ka ajalehe formaat ning seega toimetuses sätestatud kriteeriumid lugudele.

- SV

Näiteks, kui teha uudis, et Edgar Savisaar palus Venemaalt raha Lasnamäe kiriku ehitamiseks ja proovis sellega hääletajaskonda kasvatada, siis kuna Aamulehtil on ainult üks välisuudistele eraldatud lehekülj, peab suutma lühikeses uudises selgitada, et kes on Savisaar ja missugune erakond on Keskerakond, kuna Soomes pole Keskerakond sama tähendusega, mis Eestis /.../

- KK

See on niimoodi, et mina pakun neile ideesid, et mul on näiteks selline idee, et ma teeksin selle niimoodi või küsin, et kuidas ma selle teeksin. Panen kirja terve rea teemasid ja kuidas neid teeksin ning mida toimeetus nendest tahaks. Ühes päevas kõiki lugusid ei kirjuta. Seal on erinevad toimetused, näiteks mitu päeva olen välistoimetusega, mitu päeva siseuudistega ja siis vahepeal kultuuriga ühenduses.

Kuna Virkkulal polnud Eestisse tulles olemas kohalikke isiklikke kontakte ning ta kirjutas eelkõige analüütilisi essee-laadis lugusid, siis kasutas ta lugude tegemiseks põhiallikana kohalikku meediat. Seevastu Kunnasel, kui Eestis mitu aastat elanud Soome ajakirjanikul, kellel oli eeldatavasti allikavõrgustik laiem, kasutas ajalehti allikatena kõige vähem. Meediast ning ajalehtedest sai Virkkula ka ideid oma essee-teemaliste lugude jaoks. Kunnasel tulid ideed teisel viisil ning seda suures osas inimestelt endilt.

- KK

Raske öelda, kuidas tavaliselt ideed tulevad. Aga tavaliselt on see, et ma ei tsiteeri ainult lehti. Kui ma saan selle idee näiteks lehte lugedes, siis ma vaatan, et kellega on tehtud seal intervjuud ja mainin artiklis, et Postimees avaldas selle. Aga ma leiutan üsna palju ideesid ise, et mul ei tule ainult sealt /.../ Üks lugu algas hoopis niimoodi, et üks mu tuttav Helsingis oli tänavalt leidnud kaks noormeest, kes rääkisid eesti keeles ja kellel oli külm ja ta vaadanud, et neil on mingi häda. Ta kutsus nad enda koju, mis on erakordne, sest tavaliselt lood ei sünni niimoodi, ning mina pidin telefoni teel tõlkima, mis nendel noormeesel on häda... Ja sellest sai alguse, et laiemalt uurida seda, et kui tavaline on, et inimesed jäävad palgata Soomes ja veel tänapäeval.

- SV

Enim sain ideid Eesti meediat jälgides. Kui loeb eesti ajalehti või vaatab eesti televisiooni, siis saab teada, mis on siin riigis aktuaalset ning seejärel saab hakata asja lähemalt uurima /.../ polnud inimest, kellele alati helistada ja küsida, et kas oleks millestki kirjutada ja eks ma jah üritasin siis moodustada Eestist pildi üpris palju kohaliku meedia abil.

Samas ilmnes SVA-de puhul, et mingil määral oli allikakasutuse puhul tegemist ka isikliku eelistusega. Näiteks, kuigi Virkkula tõdes, et Soome lehed tihtilugu tahavad tänavaküsitluse laadis infot, eelistas ta ise allikatena kohalikku meediat. Kunnasel eelistusi otseselt ei olnud, kuid lähtus ajakirjanduslikust kriteeriumist, et pigem naaber kõrvaltänavalt kui ametnik Toompealt.

- KK

Minu arvates ei tasu ühte eelistada teisele, sest mõlemad on vaja. Et loomulikult on ametniku info oluline, aga see, mis lehes esitletakse see on kindlasti tavaline inimene /.../ Noh, ma mõtlen nii ja leht mõtleb ka niimoodi, et inimesi huvitab see, missugune on teiste inimeste elu ja vaatenurgad.

- SV

Ma olin teatud viisil Tallinnas üksi, elasin Kalamaja ääres. Üpris palju veetsin aega korteris vaadates Eesti televisiooni, käisin poes iga päev ostmas päevalehti, lugesin lehti ja surfasin eesti internetilehtedel. Ja, eks mu põhiliseks allikaks oli enim Eesti meedia.

Kuigi SVA-del oli teemade kajastamisel antud üpriski vabad käed ning neil olid ka omad isiklikud eelistused lugude valimisel, valmis lugu nagu ka SKA-del eelkõige koostöös toimetuste ja sealsete juhtidega. Kunnase koostöö sõltus eelkõige pakutavast teemast, mis määras ka tema suhtlemise mingi konkreetse toimetusega. Nimelt ei kirjutanud ta ainult välisuudiste rubriiki, vaid ka teemadel, mis leidsid koha lehe teistel külgedel. Virkkula kirjutas Eesti puhul suhteliselt laia temaatilise fookusega põhjusel, kuna AL-is ei teatud tema sõnul, mis on tähtis ja aktuaalne Eesti tasandilt vaadatuna. Viimane on arvatavasti ka põhjuseks, miks SVA-d kirjutasid rohkem *Eesti tasandist* lähtudes kui SKA-d, kellel domineeris Eestist kirjutamine *Soome tasandil* kui SVA-del see peaaegu puudus (vt ptk 5.1.2).

- KK

See on niimoodi, et mina pakun neile ideesid, et mul on näiteks selline idee, et ma teeksin selle niimoodi või küsin, et kuidas ma selle teeksin. Panen kirja terve rea teemasid ja kuidas neid teeksin ning mida toimeetus nendest tahaks. Ühes päevas kõiki lugusid ei kirjuta. Seal on erinevad toimetused, näiteks mitu päeva olen välisloometusega, mitu päeva siseuudistega ja siis vahepeal kultuuriga ühenduses.

- SV

Tamperel teati küll sellistest suurtest asjadest nagu Eesti riigikogu valimisest või euro tulekust, aga Tampereil ei võidud teada kui ainult murdosa sellest, mida teadsin mina kohapeal ja seetõttu mina valisin teemad, millest Eesti kohta põhiliselt kirjutada, kuna mina teadsin tunduvalt rohkem kui Soomes kohapeal.

Koostöö tähendas seega, et eksisteerisid teatud kriteeriumid Eestist kirjutamisel. Nii Kunnas kui Virkkula tõid välja, et ühe või teise loo kasuks otsustamine käis eelkõige selle kaudu, kui väga võib see huvitada soomlasi. Seega võib järeldada, et kuigi Eestist kirjutati sündmuskoha sotsiaalsest ruumist lähtudes, pidi seda muutma mingil määral vastavaks *Soome tasandile*. Virkkula tõi ka välja, et SKA-na oli Eestis lihtsam käia, kuna siis oli konkreetne lugu, mida kajastada. Seda põhjusel, et tema sõnul läheb SVA-na suurem osa ajast uudiste leidmisele. Antud situatsiooni kohta on püstitanud küsimuse ka Hannerz (2004: 148): "Hetkel, mil Sa oled juba piisavalt kaugel, tegutsedes keskkonnas, millest toimetajad toimetuses nii palju või üldsegi ei tea, siis kui palju on Sul vabadust võrreldes näiteks ajakirjanikule välistoimetuse laua taga?"

- KK

Esiteks mõtlen ma ise, et kuidas saaksin ma seda pakkuda oma toimetusele, sest ma pean saama ju toimetusele heakskiidu enne kui ma hakkan tegema ühtegi lugu. Praegu mis ma mõtlengi selle haavatud sõduri puhul (lugu, mida Kajal oli plaanis tegema hakata - autori märkus), et tal on tõesti mure, aga mis on see, mis võiks meie lugejatele huvi selles pakkuda.

- SV

Seal on mitu aspekti, esiteks on oluline, mis vaatenurga kaudu pakkuda lugu soomlastele, et see neid huvitaks ning asi, mis teeb loo huvitavaks on selle seotus Soomega. Näiteks, kõik, mis puudutab Sofi Oksast, on soomlaste meelest huvitav /.../

Samuti oli oluliseks kriteeriumiks lugude uudisväärtuslikkus, mille puhul pidi taaskord lähtuma selle tajutud olulisest soomlastele ning teema aktuaalsusest. Eestis 2011. aasta alguses toimunud sündmuste aktuaalsus nagu näiteks euro käibelevõtmine või riigikogu valimised oli ka üks põhjustest, miks Virkkula Eestisse pikemaks ajaks saadeti.

-KK

Aktuaalsuse järgi see läheb, jah. Et siis kui oli see eurole üleminek, siis see oli hiigelpositiivne uudispomm, et see oli tõesti nagu igal pool ja peauudis, et see oli soomlastele tõesti suur asi, Eesti eurole üleminek.

- SV

Peatoimetaja Pokinen tõdes, et Eesti on aktuaalne koht, kuhu minna, seda siis aasta alguses - Eestis võeti kasutusele euro ja Tallinn oli Euroopa teine kultuuripealinn ja teil olid riigikogu valimised.

Toimetusega koostöö kõrvalt jagunesid Eesti uudised ka eri tüüpi ajakirjanike, SVA ja SKA, vahel. Eriti ilmnas see Virkkula puhul. Nimelt, viibides Soomes kirjutas tema eelisjärjekorras Eestist, kuna oskas eesti keelt ning jälgis Eesti kohalikku meediat. Veel, kuna ta oli Eesti uudiseid jälginud juba aastaid, siis pöördusid kolleegid AList spontaanselt tema poole kui miski vajas kajastamist.

- KK

Siis ainult natuke, kui on vaja, siis nad teevad, aga nemad teevad... Näiteks, keegi oli lugenud "Lasnamäe lunastaja" ja tahtis sellest lugu teha. Ja siis ta tuli siia ja tegi intervjuu selle autoriga. Mina ei puutunud siia kuidagi.

- SV

Mulle jäi mulje nagu keegi poleks selle kolme kuu sees, mil ma siin olin, hakanud Eestist kirjutama, et olin siis ainuke. Samuti kui naasin Tamperele, usun, et suurem osa Eesti lugusid on minu kirjutatud.

Ka tõdes Kunnas, et üldiselt tuli väga harva ideid toimetuse poolt kui polnud just tegemist üldteatud uudistega (nt euro tulek Eestisse). Selle põhjuseks võib samas pidada tõika, et nii toimetajad kui SKA-d polnud lihtsalt Eestis toimuvaga nii hästi kursis. Virkkula tõi taaskord välja, et olulist rolli mängib välisuudiste kajastamisel ka keele oskus, mis aitab Eesti meedias kajastavate teemadega kursis olla. Seejuures tõdes Kunnas, et tema artiklid on arvatavasti kriitilisemad põhjusel, kuna ta teab ning paneb Eestis toimuvat rohkem tähele kui SKA-d.

- KK

Ma arvan ikkagi, et sa ei ole suuteline leidma eesti teemasid, konkreetseid kui sa ei ole siin kohapeal /.../ selleks, et aru saada, mis siin riigis või ühiskonnas toimub, missugune on eluolu, pead sa olema siin kohapeal.

- SV

Aamulehtis pöördutakse Eesti asjade puhul minu poole, põhjuseks lihtsalt see, et ma tean Eestist rohkem kui teised ja ma oskan lugeda eesti keeles, et selles on esmane põhjus. Aga kui keegi toimetuses oskaks näiteks jaapani keelt, siis kindlasti pöördutaks Jaapani teemade puhul tema poole.

Sündmuskohal viibimist võib pidada mingil määral ka üheks faktoriks uudiste tonaalsuse kujunemisel. Nimelt, eespool mainitud Kunnase arvamusel Eesti püüdest

näida iga hinna eest positiivsena peegeldub ka SKA ja SVA kirjutiste võrdluses. SKA-d kujutavad Eestit neutraalsemalt kui SVA-d. Kunnas arvab põhjuseks olevat SKA-de tuginemine eelkõige neile kättesaadavale infole ning Virkkula leiab, et Soomes pole võimalik olla informeeritud kõigest, mis kohapeal toimub. Kunnase ütlusest ilmneb veel, et kuna Eestis toimuvat ei jälgita kogu aeg, siis on oht, et ei osata ka mõningaid nähtuseid õigesti tõlgendada.

- KK

Ma olen kogu aeg öelnud, et see ei tähenda, et kõik on siin hirmus rahul. Väljastpoolt võib seda tõlgendada, et vaikimine tähendab rahulolu. Eriti see kui sama valitsus valitakse uuesti võimule, et see väljastpoolt tõestab seda, et ei ole rahul kui nad valivad sama kõik uuesti, et mina selgitasin neile, et see on pigem sisepoliitiliselt, et ei taheta Savisaart võimule. Et see ei tähenda seda, et eestlased oleksid hirmus ultraliberaalsed. Vaid nad hääletavad pigem nn mõjuagendi vastu. Aga väljast poolt, et selliseid, et uudistevahesid ma näen küll.

- SV

Tamperel teati küll sellistest suurtest asjadest nagu Eesti riigikogu valimisest või euro tulekust, aga Tampereil ei võidud teada kui ainult murdosa sellest, mida teadsin mina kohapeal ja seetõttu mina valisin teemad, millest Eesti kohta põhiliselt kirjutada, kuna mina teadsin tunduvalt rohkem kui Soomes kohapeal.

Veel, intervjuude puhul tuli välja, et tagasisidet SVA-d oma lugudele pole palju küll saanud, kuid reageeritud on. Huvitav on siinkohal tõdeda, et nii kriitiline kui positiivne reaktsioon Kunnase artiklitele on tulnud suures osas Eestis elavatelt soomlastelt. Samuti on Virkkula kirjutiste kohta avaldanud arvamust eelkõige Eestiga rohkem kokku puutunud rahvuskaaslastelt. Seega võib mingil määral öelda, et Eesti kohta võisid lugeda suures osas inimesed, kellel oli mingi baasteadmine ning huvi antud teema kohta juba olemas. Suurimaks mureks tunduski mõlemal ajakirjanikul olevat see, et kas nende lood jõuavad inimesteni ning kuidas seda tagada.

- KK

Kui on selline negatiivne asi, siis tavaliselt mingi Eestiga seotud soomlane kirjutab, et ei ole päris nii ja nii. Näiteks aprilli-möllu ajal kirjutas soome pensionär, et miks kirjutatakse 300 000 määratsevatest noorest, miks ei kirjutata, et teine 300 000 läks rahulikult magama. Või nüüd on see kui ma kirjutasin laste vaesusest, et siis tuli, et kas kavatsete kirjutada ka sellest, et Eestis ei olukord üldse hullem kui mujal Euroopas /.../ mul on ka üks väga positiivne kogemus, mida ma võin eraldi mainida. Ma tegin loo vaesusest Kohilast /.../ See oli selline lugu, et pärast seda võtsid soome lugejad hirmsasti ühendust, kuna nad tahtsid aidata neid inimesi. See oli võimas, sest sellest tuli liikumine vaeste abistamiseks, mis toimib tänaseni.

- SV

Inimestel, kellel on varasem kogemus Eestis olemas, kui nad on võib-olla praktiseerinud eesti keelt kümneid aastaid, nemad kiitsid, et nad lugesid iga reede (Virkkulalt ilmus iga reede essee-stiilis lugu Aamulehtisse - autori märkus) minu kirjutatud lugusid ja jagasid sealjuures ka omasid kogemusi, muljeid /.../

Kunnas tõi välja, et kriitikat on tulnud ka Soome ajakirjanikelt, kelle arvates pole Eesti olukord nii hull kui seda sündmuskohal viibivad ajakirjanikud meedias esitavad. Samas on siinkohal huvitav tõdeda, et nagu eespool formaliseeritud küsitluses ilmnes (vt ptk 5.2.2), siis Eesti kohta saavad ajakirjanikud infot ka erinevatelt organisatsioonidelt, ametnikelt ja statistika kaudu. Seega võib oletada, et SKA-de Eesti sündmustega kursis olemine baseerub mingil määral ka Eesti ministeeriumite pressiteadetel. Kui võtta arvesse Kunnase ütlust, et Eestile on positiivse pildi loomine riigisiselt- ja väliselt oluline, siis võib oletada, et SKA-del võib Kunnasega võrreldes positiivsem mulje Eestist olla, kuna nad ei viibi riigis kohapeal ning toetuvad paljuski meedia või erinevate organisatsioonide vahendatud infole. Näiteks, kui Eestist edastab mingi ministeerium teavet ning esitab ka statistilisi tõestusi selle kohta, siis on kohati loomulik, et Soome ajakirjanikud seda infot relevantseks võtavad. Kunnas arvab samuti, et tema artiklid on arvatavasti kriitilisemad, kuna olles Eestis pidevalt kohapeal, tugineb ta lugude puhul eelkõige enda vahetule kogemusele ütleb Kunnas, et statistika pole alati tõsi, kuid soomlased usuvad seda siiski.

- KK

Soomes on palju neid, kes imetlevad Eesti arengut, et Eestist samas on olemas ka see särapilt, on inimesi, kes usuvad sellesse kui seda pilti veel. Näiteks, kui Eesti otsustas ikka eurole üle minna masu ajal, siis Eesti saatkond korraldas Soome pressile üritusi ja minu arvates läksid need uskumatult hästi läbi. Sest pärast mul käis ajakirjanikest sõpru majanduslehest külas ning kui ma midagi nurisesin siin, siis nad olid, et ei ole midagi, et Eesti võtab euro kasutusele ja nagu elatustase tõuseb kiiresti ja ei ole siin midagi nagu, et mind vaigistati kohe.

Kokkuvõtlikumalt võib öelda, et lood kujunesid SVA-del eelkõige iseseisvalt koha peal tegutsedes ning seega kohati isiklikest eelistustest lähtuvalt. Selle põhjuseks oli eelkõige tõik, et toimetuses ei teatud nii palju Eesti-siseselt olulistest asjadest. SVA-de lugude leidmine oli kohati aga erinev põhjusel, et Kunnasel kui Eestis kauem viibinud Soome ajakirjanikul oli tekkinud juba laiem allikavõrgustik, Virkkula tugines aga kontaktide kesisuse tõttu enamjaolt meediale. Viimase tõttu olid ka tema lood analüütilisemad ning mahult suured. Kunnase lugude maht varieerus vastavalt

toimetustele, kuhu ta kirjutas. Samas, kuna mõlemal ajakirjanikul oli vaja n-ö "tõlkida" Eesti lood soomlastele arusaadavasse keelde, tuli SVA-del arvestada ka toimetusepoolsete kriteeriumitega, milleks oli eelkõige lugude uudisväärtuslikkus ning selle olulisus Soome lugejatele.

5.3.4. Koostöö toimetusega

Käesolevas alapeatükis paikneb süvaintervjude analüüs, mille olen läbi viinud Aamulehti peatoimetaja Jorma Pokkineni ja välisuudiste juhi Vesa Laitineniga ning Helsingin Sanomate välisuudiste juhi Heikki Aittokoskiga. Intervjuude eesmärgiks oli avada rohkem eri tüüpi ajakirjanike kirjutiste tausta ning mis rolli etendavad Eesti pildi representeerimisel nende koostöö toimetusega.

Intervjuust Kunnase ja Virkkulaga võib järeldada, et põhjus, miks saadeti HS-ist ja AL-ist Eestist kirjutama just nemad, oli eelkõige ajakirjanike isiklik huvi ning keeleoskus. Seejuures lähtutakse HSi välisuudiste peatoimetaja Aittokoski sõnul välismaale saatmisel kahest aspektist, milleks on varemmainitud keeleoskus ning arvestada tuleb tema sõnul ka inimese eraeluga, mistõttu võib valik olla kohati juhuslik. Aamulehest lisasid peatoimetaja Pokkinen kui ka välisuudiste eest vastutav uudistejuht Laitinen, et ajakirjaniku enda aktiivsuse kõrval etendab välislähetusele saatmisel olulist rolli ka reporteri tööalased kogemused ja idee, mille tõttu konkreetssesse riiki minnakse.

- HA

Esiteks on selleks täiesti lihtsad asjad. Kõigepealt, kui keegi läheb kuhugi arenenud riiki, siis peab vaatama, et kas leidub reporterit, kes oskab selle maa keelt /.../ siis on täiesti selliseid asju, et inimestel on tihtilugu perega seotud olukorrad või inimesel ei ole võimalik minna reisile ja siis sel puhul vaatame, et kes saaks mindud ning võib öelda, et eks ta osalt juhuslik ole.

- JP

Sõltub keeleoskusest, tahtest, ajakirjaniku töötatud aastatest ja omandatud kogemustest. /.../ Tahe on kõige olulisem, sest kedagi ei saa sundida kuhugi minema, sest kui inspiratsioonileek süttib, siis sünnib sellest ka hea ajakirjandus.

- VL

Kui neil on piisavalt hea teostatav idee, siis osa reporteritest on saadetud enda algatusel.

Põhjustena, miks ajakirjanikud sündmuskohale saadetakse, peitub toimetajate sõnul eelkõige selles, et neilt oodatakse teise maa kultuuri arusaadavamaks muutmist soomlastele. Samuti võib intervjuudest täheldada, et lisaks teadlikule läheduse konstrueerimisele on eesmärgiks lugejate informeerimine ning Eesti vastu huvi tekitamine. See tagatakse toimetajate arvates sealse eluolu kirjeldamise kaudu, mille võimalikult ehe ja tasakaalus pilt saavutatakse lugude puhul erinevaid žanreid kombineerides. Samuti võib välislähetuse põhjuseks olla tõik, et konkreetsetes riigis on aset leidmas mingi suur muutus.

- VL

Oluline on see kui Eestis juhtub midagi erilist, olulist ning samuti on tõsi, et naaberriik huvitab rohkem. Samuti tuleb rääkida inimesi puudutavatest teemadest ja haarata kinni kõneldavatest teemadest kolumni vormis. Kirjutada seega teemadest, mis on aktuaalsed ja millest Eestis räägitakse. /.../ Minu arvates peavad nad olema suutelised kirjutama sellised lugusid, reportaaže, kolumne, mis analüüsiksid selle maa olemust.

- JP

Virkkula saatmise idee tuli selles, et esiteks on Soome Eestile eriti lähedane maa ja seda külastab iga aasta umbes kaks miljonit soomlast. Me tahtsime seega süvendada lugejate teadmisi Eestist ning suhestada teda rohkem Eestiga. Pealegi oli Virkkula seal kajastamas ka euro tulekut ning Eesti riigikogu valimisi. Eestis oli tol ajal palju tähtsat toimumas ning Virkkula läks seda soomlastele lähemale tooma.

- HA

Ühte moodi oluline on nii Eesti ühiskonna valgustamine ehk siis olemuslugude ja reportaažide tegemine, näiteks sotsiaalteemad, kus räägitakse, et missugune elu Eestis on /.../

Mitmekesise pildi loomine on toimetajate arvates tähtis ka põhjusel, et kahe riigi läbikäimine on küll tihe, kuid soomlaste teadmised Eestist kesised. Laitineni arvates tuleks Eestist ka tihedamini kirjutada, kuna infot Eesti kohta saavad soomlased ALi toimetaja arvates eelkõige meedia kaudu. Seejuures on Aittokoski sõnul oluline, et meedia kajastatud info oleks tasakaalustatud.

- HA

Me tagame Eestist eheda pildi sellisel moel, et meil on professionaalsed ajakirjanikud, esiteks Kaja Kunnas, kes on elanud pikalt Eestis ning teab sealse ühiskonna olusid hästi ning see on tegelikult ka parim näide sellest, et meil on hea objektiivne ja tasakaalustatud Eesti kajastus.

- VL

Peaks kirjutama ja looma õige pildi Eestist, mis on oluline eelkõige põhjusel, et nii mõnelgi meie lugejal on arvatavasti moodustunud mingisugune arusaam Eestist, kuid see on puudulik ning meie ülesanne oleks seda täiendada. /.../ Soomlased teavad Eestist rohkem kui vanasti, kuid väidaksin, et /.../ arusaam Eestist on tuhmunud, kuna moodustub suures osas pildist, mida nad näevad Eestist seal turistina käies.

- JP

Ja meil on lähedased suhted rahvusvaheliselt, mida näitab kahe miljoni soomlaste iga-aastane Eesti külastamine. Et potentsiaali lugejate näol on.

Kui HSi on sündmuskohal viibimise ajaks umbes neli aastat, siis ALis kõige rohkem aasta. Välislähetuse pikkus olevat seejuures seotud eelkõige väljaande finantsilisest poolega, kuid loeb ka ajakirjaniku idee kontseptsioon, mida ta konkreetsetes riigis teostab. See tähendab, et ideede olemus, nende teostamiseks kuluv aeg ning samuti sündmuskohal aset leidvate aktuaalsete, oluliste sündmuste rohkus määravad küllaltki palju ajakirjaniku välislähetusel viibimise pikkuse. HSi on samuti idee olulisel kohal, eriti kui minna välismaale mõneks päevaks konkreetse(te) loo tõttu. Seega on näha, et ajakirjaniku eelistus mingi riigi suhtes omab korrespondentluses olulist rolli.

- JP

See on kokkuleppe küsimus, aga samas võtame arvesse ka reisi eesmärgi ning kas välislähetuse ajal on seal riigis midagi marginaalset juhtumas. Mingeid konkreetseid reegleid pole kui ainult see, et alla aasta viibitakse koha peal.

- VL

See sõltub reisi eesmärgist, et mida minnakse kajastama. Kui on mingi oluline lugu, siis võib lähetus piirduda ka ühe päevaga, kuid kui minnakse kirjutama riigi eluolust ja kultuurist, siis peab jääma koha peale kauemaks ning loomulikult tuleb arvesse võtta ka finantsilist poolt.

- HA

Kui me saadame kellegi Eestisse päevaks või kaheks siis on vahepeal nii, et ajakirjanik on idee ise pakkunud ning otsustanud selle teoks teha. Näiteks, mind huvitas kunagi minna mõneks päevaks Rakverre pärast seda kui olin lugenud Jaan Krossi teose "Rakvere romaan". Kuigi ma pole mingi Eesti asjade tundja ega räägi keelt, siis kirjutasin sealt lugusid, mille kaudu üritasin rääkida ka Eestist üldisemalt.

Sündmuskohal töötamise puhul ilmnes, et toimetusest tuleb suuniseid teemade osas suhteliselt vähe. Viimast eelkõige põhjusel, kuna SVA töö nõuab Aittokoski sõnul iseseisvalt tegutsemist. Nimelt, SVA-delt oodati teemade käsitlemist, mida polnud võimalik kirjutada SKA-del Soomes toimetuses laua taga, vaid nõudis ajakirjaniku olemasolu sündmuskohal. Võib siinkohal öelda, et selleks ju ajakirjanikud Eestisse

saadetigi. Laitinen lisas veel, et ALis suunatakse toimetuses pigem neid ajakirjanikke, kes pole otseselt toimetuse enda töötajad, vaid sündmuskohal viibivad *freelancer*'id. Seetõttu tundub loogiline Virkkula eespool öeldu, et teemasid pakkus toimetusele tema, kuna Soomes ei võidud kõike Eestis kohapeal toimuvat teada.

- HA

Korrespondendi töö on ja ta peab olema väga iseseisev /.../ peatoimetajat teeb selle otsuse, et ... neil on vähe aega, et otsustada, et mis teemal peaks nüüd kirjutama, et neil on parematki teha.

- JP

Uudistejuht otsustab teemavaliku üle, sest kui kirjasaatja teema on sama, mis uudisteagentuuridel, siis meil pole seda vaja. Nii et kirjasaatja tuleb avada teemasid, mis ei tule igapäevaste infokanalite või toimetuste pakkumisest.

- VL

Virkkula oli teine juhtum, sest ta oli meie oma ajakirjanik. Temal oli algatus ja ta kirjutas rohkem artiklitoimetusse, arvamuse ja kultuuritoimetusse, seega vähem välismaaleheküljele.

Siiski on toimetajate sõnul SVA-del vaja arvestada lugude tegemisel teatud kriteeriumitega. Nii Aittokoski kui Laitinen tõid välja, et kriteeriumid kehtivad ka välisuudiste toimetuses töötavatele ajakirjanikele ehk SKA-dele. Põhiliseks reegliks olevat eelkõige loo potentsiaal inimestele huvi pakkumises ning selle aktuaalsus. Kriteeriumid olid seejuures oluliseks faktoriks otsustamisel, kas lugu läheb lehte või jääb välja. Samuti võib oluliseks pidada tõika, et kas SVA-de pakutud lool on ka teisi väljundeid ehk kas neid sobiks paigutada ka teistesse rubriikidesse peale *Välismaa*.

- HA

Need on tegelikult täpselt samad kriteeriumid kui ükskõik kellele välismaatoimetusest, et me proovime hinnata, et mis on tähtis ja kelle lugu läheb lehte. Ja siis me avaldame muudki, et me ei avalda ainult uudiseid, vaid ka olemuslugusid, reportaaže ja selliseid ja siis see kriteerium on tavaliselt see, et kas lugu on piisavalt huvitav, et väärib rääkimist.

- VL

Otsustatakse kahe kriteeriumi alusel: kas teema on oluline, aktuaalne ja huvitav ning kas meil on sellele ka teisi väljundeid, kuna meil on vaid üks lehekülg välismaa uudistele.

Kuna lehes pole lõpmatult ruumi, siis võib mõni lugu Aittokoski sõnul ka konkreetsel päeval lehest välja jääda. Seetõttu määravad kriteeriumid tihtilugu loo ilmutumise. Seda Aittokoski ja Pokkineni sõnul põhjusel, kuna Eesti asub Soomele lähedal ning

kultuurilise sarnasuse ning geograafilise läheduse tõttu on soomlased eeldatavasti rohkem Eesti lugudest huvitatud. Samas, kuna nii Virkkula kui Kunnas ei kirjutanud ainult välisuudiste toimetusele, siis olid nende lugude ilmumine lehes tõenäolisem kui võib-olla mõne teise SVA lugude korral.

- HA

Iga päev meil on olukord, kus maailmas juhtub palju, kuid kõik uudised ei mahu lehele lihtsalt ära /.../ Tähtis reegel on see, et mida lähemal on see soomlastest lugejate elule, seda tähtsam uudis see on. Näiteks, kui Eestist kirjutatakse uudis, mis... või kui näiteks samad asjad juhtuvad Hispaanias, siis need ei läheks lehte.

- JP

Kindlasti sellised suuremad uudised, mis on iseenesest selged, aga siis ka lood, mille kaudu on võimalik rääkida soomlastele, missugune on elu mujalgi maailmas /.../ Uudis peab olema inimesele ka lähedane.

Seejuures on Aittokoski sõnul kahte tüüpi uudiseid, mis ületavad uudiskünnise. Ühed on kõvad uudised, milleks võib tema sõnul pidada poliitiliselt, majanduslikult ja ühiskondlikult olulisi sündmusi. Võib ka öelda, et mida tähtsam uudis on, seda rohkem leiavad teemaga seotud lood kajastamist. Samas, teisalt väärtustatakse mõlemas lehes ka informatsiooni, mis on seotud inimeste igapäevase eluoluga ja reisimisega. Viimast arvatavasti põhjusel, kuna see huvitab soomlasi ning on seetõttu neile lähedasem teema. Samuti on läheduse kriteeriumiga tagatud, et soomlased mõistavad paremini, millest räägitakse.

- HA

Kui ma toon kaks äärmust, siis ühele poolele kuuluvad ühiskondlikult tähendusrikkad, poliitiliselt, majanduslikult märkimisväärsed lood, mis ületavad uudiskünnise. Näiteks see, et Eesti võttis kasutusele euro oli kindlasti suur ja märkimisväärne asi ja sellega seonduvad asjad ületasid lihtsasti uudiskünnise. Siis teine Eestit puudutavatest uudistest ületavad uudiskünnise kui need on seotud soomlaste reisimisega. Näiteks, kui soomlane on see pool, kes tarbib, siis see ületab uudiskünnise, seda kodumaa-uudistes.

- VL

Lood, mis käsitlevad enim inimeste argielu /.../ Selles mõttes on need küllaltki pehmed, kuna tahame selliseid lugusid, mida ei saa kirjutada toimetuses kohal olles, vaid pigem koha peal inimeste seas sealse eluolu kirjeldamist.

Seejuures võib Aittokoski tsitaadist välja lugeda ka seda, et mõned Eesti uudised, mis on soomlastega rohkem seotud, ilmuvad HSi siseuudiste rubriigis. Ka kontentanalüüsis ilmnas, et paljud kohapeal asuvad toimetajad, kes on Eestist

kirjutanud, tegelevadki eelkõige siseuudistega. Aittokoski mainis seejuures, et HSi Eesti uudised jagunemine näebki välja selline, kus Kunnas kirjutab suurema osa ning SKA-d produtseerivad uudiseid, mis puudutavad eelkõige Soomet. Seevastu ALis ei kirjuta ajakirjanikest Eestist peaaegu keegi, vaid tuginetakse eelkõige uudisteportaalide nagu AP, Reuters, STT edastatavale infole. Kuna uudisteportaalide info jääb kohati aga pinnapealsele tasandile on mõlema ALi peatoimetaja hinnangul kirjasaatja roll meediale tuginemise asemel riigi kohapealset tausta rohkem enda kirjelduste kaudu avada.

- HA

Kaja (Kunnas - autori märkus) on meil olnud juba mitu aastat ja kirjutab meie lehte suurema osa Eesti lugusid /.../ Kui Eesti-uudis on rohkem Soomega seotud, et siis teevad neid Helsingis olevad reporterid.

- VL

Kui sisestan meie lehevõrgus meedia monitooringusse otsingusõna Eesti, siis vaadates uudiseid umbes nädal tahapoole, leidub kümme vastet /.../ teemadeks on: sporditulemused, riikidevaheline kogunemine, kust Eesti on osa võtnud, sporditulemused, sporditulemused, sporditulemused, sporditulemused, sporditulemused, sporditulemused ja uudis, kuidas Eestist palju toitu Soome tuuakse.

- JP

Uudisteportaalid on AP, Reuters ja STT, kus tuleb välisuudiste kohta materjali piisavalt. Kirjasaatja ülesandeks on panna tähele, mis juhtub riigis, kuhu ta saadetud on. Kirjasaatjal tuleb kuvada sealseid nähtuseid inimestele arusaadavas võtmes.

Et lood pakuksid inimestele huvi ning neil oleks võimalik end artikli tegelastega seostada, oodatakse ajakirjanikelt allikate kasutamisel pigem tavainimesi kui ametnikke. Samas, kuigi Laitinen ei poolda allikatena ka meediale tuginemist, tõdes ta, et kuna SVA-delt oodatakse eelkõige inimeste eluolu kirjeldavaid artikleid, siis kohalik meedia annab selleks häid ideid ning aluse, millele tugineda. Oluline on anda inimestele võrdlusmoment enda eluga. Välja toodi ka personaalsete kontaktide olulisus.

- VL

Pigem tavalisi inimesi, mille all ei mõtle ma tänavaküsitlemist, vaid pigem sündmuskohale minemist, allikad sõltuvad teemast. Kindlasti ei taha me, et kasutatakse ainult eesti lehti ja meediat, vaid pigem soovime välismaal viibivalt ajakirjanikult kohaliku elu kirjeldust /.../ Samas saab kohalikust meediast ideid, mille kaudu kirjutada nähtustest, mis riigis koha peal aktuaalsed ning jah, kohalik meedia on vägagi oluline kirjeldamiseks asju, mis on aktuaalsed.

- HA

Kirjasaatjad on meil eelkõige Euroopas, sest Soome kuulub Euroopasse ning inimesed reisivad, õpivad ja käivad tööal siin /.../ Soomlastel on enim kontakte nende maadega ja selle kaudu on Euroopa maad meile olulisimad, kus toimuva jälgimisest on lugejad seni huvitatud.

5.3.5. Kokkuvõte

Süvaintervjuu kokkuvõtteks võib öelda, et suhteliselt palju lähtusid SVA-d isiklikest eelistustest artiklite teemade suhtes. Nimelt, Kaja Kunnas kirjutas eelistatult sotsiaalkriitilistel teemadel, kuna see pakkus talle enim huvi ning tema arvates on Eestist vaja sellest rohkem rääkida. Seejuures oli Virkkula meelisteemaks kultuur, kuid kirjasaatja ametikohustuste tõttu kajastas ta ka muid teemasid. Teemade koha pealt olid mõlemal ajakirjanikul vabad käed, kus nemad pakkusid enamjaolt toimetusele lugusid ja ideid, mitte vastupidi. Kuna Kunnase allikavõrgustik oli suurem kui Virkkulal, siis tal oli rohkem võimalusi uudiseid erinevatel teemadel kirjutada. Virkkula pidas oma ülesandeks pigem konkreetsete nähtuste põhjalikumalt lahti selgitamist, kuna soomlased teavad tema arvates Eestis nii vähe, mistõttu kirjutaski ta lugusid enim analüütilises essee-stiilis. Viimase tõttu olid Virkkula lood ka üpris pikad. Seejuures tundub kontentanalüüsis ilmnenu kombinatsioon meelestatuse põhjus peituvat enim just Kunnase sotsiaalkriitilistes teemades ning Virkkula analüütilistes lugudes.

Seejuures oli mõlemale ajakirjanikule Eestisse tulemine omaette missiooniks. Virkkulal oli soov harida lugejaid Eesti koha pealt ning Kunnasele tundus olevat eesmärgiks ajakirjanduse kaudu mingit olukorda muuta. Viimane on huvitav tõik põhjusel, kuna olles Soome ajakirjanik, kes produtseerib Eesti pilti riigist väljapoole, leidis tema artiklitele ka negatiivset vastukaja. Kunnas pidas selle põhjuseks Eesti katkematut püüdu luua endast pidevalt positiivset imago, selle asemel, et keskenduda probleemidele silme ees. Võib mingil määral öelda, et kui Kunnas looks Eestist pilti riigisiselt, ei oleks tagasiside nii kriitiline. Virkkulast rääkides, siis tema puhul võib öelda, et ajakirjanik produtseerib Eestis loodud pilti oma vaatenurga kaudu Soome. Nimelt, kuna Virkkula tugines oma artiklite kirjutamisel põhiliselt Eesti meediale, siis võib öelda, et nii kuidas Eesti meedia oma riiki kujutas, nii see läks kirja ka Virkkula poolt. Ainukeseks muutuseks võib pidada fakti, et Virkkula pidi oma essee või uudise kirjutamisel võtta arvesse ka toimetusepoolseid kriteeriume.

Seega eksisteerisid ka teatud kriteeriumid, millest lähtusid ka mõlemad SVA-d oma lugude fookuse paika panemisel ning pakkumisel toimetusele. Seejuures oli tähtsaimaks kriteeriumiks loo lähedus soomlastele ning selle aktuaalsus. Toimetajad lisasid, et kui SKA-d kirjutasid suuremas osas uudiseid, siis SVA-delt oodati erinevas žanris lugusid. Seda põhjusel, et saada terviklik pilt erinevate aastate lõikes Eesti eluolu kohta. Samuti oli toimetusepoolseks nõudeks SVA-dele, et nad ei tugineks liigselt meediale enda lugude tegemisel. Toimetuse nägemus tundus seega jagunevat eri tüüpi ajakirjanike vahel nii, et kõik uudised, mida on võimalik toimetuses koha peal teha on SKA-de ülesandeks ning SVA-d peavad leidma rohkem lugusid sündmuskohal, mis võimalikult palju avaksid Eesti eluolu ning kultuuri tausta.

6. Järeldused ja diskussioon

Bakalaureusetöö viimases peatükis on eesmärgiks võtta kokku uurimustöös saadud tulemused, tuua välja nende põhjal tehtud järeldused ning diskuteerida avastatud leidude üle. Tulemused on saadud kolme erineva meetodi - kontentanalüüs, formaliseeritud küsitlus ja süvaintervjuu - kombineerimise teel. Kontentanalüüsi rakendasin eri tüüpi ajakirjanike lugude analüüsimiseks ning võrdlemiseks. Samuti konstrueerisin kontentanalüüsi abil saadud tulemuste põhjal ka formaliseeritud küsitluse ning süvaintervjuude kavad. Nii formaliseeritud küsitluse kui süvaintervjuud eesmärgiks oli avada rohkem eri tüüpi ajakirjanike artiklite tekketausta ning taju Eestiga seoses. Toimetajatega läbi viidud intervjuu kaudu proovisin avada rohkem ajakirjanike ja toimetuse koostöö olemust ning samuti välislähetusele saatmise tagamaid. Seega, kuigi tulemused on saadud erinevate meetodite abil, on järelduste tegemisel oluline võtta nende omavahelist võimalikku seotust.

Järelduste osa jaguneb vastavalt uurimusküsimuste ja hüpoteeside põhjal kolmeks. Järelduste osas üritan vastata uurimustöö alguses püstitatud kahele põhiküsimusele. Diskussiooni osas arutlen saadud tulemuste üle laiemas võtmes, võttes arvesse ka töös kasutatud teooriat ja empiirilisi lähtekohti. Kolmandas osas leidub kasutatud meetodite kriitika ning uurimustöö edaspidised võimalused.

6.1. Järeldused

Võib tõdeda, et töös rakendatud meetodite - kontentanalüüsi, formaliseeritud küsitluse ja süvaintervjuu - tulemused andsid üpriski ülevaatliku pildi sellest, missugusena eri tüüpi ajakirjanikud Eestit representeerivad ning mis aspektid on sellega seotud. Järgnevalt on välja toodud vastused kahe peamise uurimisküsimuse lõikes.

- **Mis on Eestist kirjutamise põhjused ning olulisus Soome ajakirjanduses?**

Nii sündmuskohal viibivatele ajakirjanikele (SVA) kui Soome kohalikele ajakirjanikele (SKA) oli Eestist kirjutamine olulisel kohal. Sama saab järeldada ka eri väljaannete toimetajate intervjuueerimise põhjal. Seda peegeldab näiteks Aamulehti (AL) eeldus, et nende lugejate huvi on Eesti vastu tõusmas, mille tõttu saadeti ka Virkkula sündmuskohale lugusid tegema. Samuti oletan, et AL-i eeldus võis olla

seotud Eesti positsiooni võimaliku muutumisega Soome silmis. Nimelt, Eestit nähakse ajakirjanike silmis kui Soomele olulist naaberriiki, kelle tegemistega võiksid soomlased kursis olla. Ajakirjanike järelduste põhjuseks võib olla tõik, et Eesti areng on viimastel aastatel olnud üpriski märkimisväärne, mistõttu on oluline, et ka soomlased saaksid osa n-ö uuenenud Eesti pildist ning vaataksid väljapoole oma senisest teabetsoonist.

Omamoodi rolli tundus mängivat ka lehtede endi soov anda lugejatele rohkem infot Eesti ning seal toimuva kohta. Nimelt, ajakirjanikega läbiviidud intervjuudes tuli välja, et ajakirjanike arvates piirdub soomlaste arusaam Eestis suures osas Tallinna ja muude turismindusega seotud kohtadega. Veel ilmnes, et reisimisega seotud kogemused võivad mõningaid kinnistunud arusaamu Eesti suhtes tugevdada. Nagu näiteks seda, et Eestis räägitakse siiani peaaesjalikult vene keelt või elu on odav ning majandus kehvapoolne. Seejuures võivad omamoodi arusaamad tuleneda asjaolust, et soomlased on kinni oma teabetsoonis ning huvituvad Eesti puhul ainult asjadest, mis on nendega isiklikult seotud. Näiteks, reisides Eestisse turistina, ollakse huvitatud eelkõige puhkamisega seotud nähtustest.

Kinnistunud arusaamad tunduvad seejuures pärinevat 1990ndate algusperioodist, mil pärast Eesti taasiseseisvumist hakati Eestist varasemast rohkem rääkima. Kuna infot polnud varem Eesti kohta eriti saada, andis tol ajal meedias räägitu soomlastele algse pildi oma naaberriigist. Võttes arvesse süvaintervjuudes öeldut, et soomlastel tundub siiaamaani eksisteerivat teatud hoiakud Eesti suhtes, võib oletada, et 1990ndate pilt on veel alles nii mõnegi soomlasel naaberriigi tajumisel.

Kuigi varasemaid Eesti-pilti uurinud töid arvesse võttes saab öelda, et Eestist kirjutatakse üha neutraalsemal toonil, leidub Eestisse ka kohati üleolevat suhtumist. Seejuures võib see tuleneda tõigast, et Eestist rääkimine on riigisisese olukorra stabiliseerudes tagasihoidlikum. Nagu ka Virkkula ütles, siis Eesti on muutumas aina rohkem „tavaliseks igavaks väike Euroopa piirkonnaks“, millest pole midagi suuremat kirjutada. Sellest hoolimata tõi nii Virkkula kui ka teised ajakirjanikud ja toimetajad välja, et soomlaste vähese informeerituse tõttu on oluline kirjutada Eestist rohkem, erinevates žanrites ning kohati analüütilisemas võtmes. Seda põhjusel, et selgitada lugejale, mis riigiga on Eesti puhul tegu. Probleemiks võib aga osutada tõik, et

kinnistunud arusaamad Eestist võivad mingil määral takistada uue pildi rekonstrueerimist.

Et tagada Eestist edastatava informatsiooni jõudmine lugejateni, peab see ka neile huvi pakkuma. See on ka üheks põhiliseks kriteeriumiks ajakirjanikele Eesti lugude tegemisel. Tähtsaks aspektiks oli ka lugude aktuaalsus. Seejuures, mida olulisem teema oli, seda rohkem antud subjektist ka kirjutati. Ühena näidetest võib esile tuua euro, mis oli päevakajaline ning seejuures ka lähedane teema soomlastele, kuna Soome oli rahaühiku kasutuselevõtmise juba läbi teinud. Seejuures leevendab ühiskäibel oleva rahaühik soomlaste jaoks reisimisega seotud muresid. Seega tundusid ajakirjanikud arvestavat tööga, et lugude kordamineku edu aluseks on selle lähedus lugejatele ning nende võimalus end looga seostada.

Eestist kirjutamine oli samuti seotud kohati ajakirjanike ning toimetajate isiklike eelistustega. Nimelt, Eestisse välislähetusele saatmine oli Kunnase puhul tema enda soov ning Virkkula saadeti sinna peatoimetaja huvist Eesti vastu. Olulist rolli etendasid ajakirjanike puhul ka personaalsed kontaktid. Ka toimetuses viibivad ajakirjanikud tõdesid, et info Eesti kohta tuli suures osas isiklikel kogemustel Eestiga seoses, mistõttu võib pidada personaalsete kontaktide olemasolu üheks määraivamaks faktoriks Eestist kirjutamisel. Veel julgen ka väita, et personaalsete kontaktide iseloom võib arvatavasti määrata ka selle, kui palju on ajakirjanikud või toimetajad ise huvitatud Eestit kajastama.

- **Mis on erinevused sündmuskohal viibivate ja Soome kohalike ajakirjanike Eesti-artiklites?**

Kontentanalüüsi tulemuste põhjal võib järeldada, et Eestist kirjutatud artiklid erinevad nii mõneski osas kahte tüüpi Soome ajakirjanike vahel. Põhilisteks erinevusteks olid artiklite žanr, alateemad, tonaalsus ja kujutamise tasand. Kõige rohkem tundusid erinevusi tingivat keskkond, kus ajakirjanikud viibisid ja sealt tulenevad kogemused, toimetusepoolsed kriteeriumid ning ajakirjanike informeeritus.

Kui SVA-d olid kursis kohapeal toimuvaga, kuna jälgisid eelkõige Eesti meediat ning puutusid otseselt kokku erinevate sündmustega, siis SKA-deni jõudis informatsioon

pigem vahendatul kujul. SKA-d tuginesid samuti kesise keeleoskuse juures rohkem Soome meediale, uudisteportaalidele või erinevate ametiorganisatsioonide infole, mistõttu võib öelda, et nad representeerisid Eesti pilti teiste allikate representatsioonide kaudu. SVA-dele seadis toimetus aga ülesandeks mitte tugineda uudisteportaalidele ega kohalikule meediale, vaid leida lugusid ise ning kirjutada teemadest, mida pole võimalik teha SKA-del toimetuses laua taga istudes. Kuigi Virkkula tugines samuti ajakirjandusele oma lugude tegemisel, erines siiski SKA-de ja Virkkula meediakasutus selle poolest, et Virkkula oskab eesti keelt ning kasutas kohalikke teabekanaleid ideede või taustainfo saamiseks.

SVA-d pidid seega kirjutama eelkõige teemadest, mille tabamiseks oli vajalik ajakirjaniku kohal viibimine ning olukorra ära tabamine. Kuigi toimetuses eelistati, et SVA kasutab allikatena eelkõige sündmuskohal olevaid inimesi, möönsid toimetajad, et kohalikust meediast saab samuti head alusmaterjali ning infot selle kohta, mis on antud hetkel Eesti tasandil oluline ja aktuaalne. Samuti toodi välja, et tähtsaks allikaks on ka isiklikud kontaktid, mille kaudu vajadusel abi saada.

Omamoodi oluliseks teguriks võib seejuures pidada ka ajakirjanike isiklikke kogemusi, mis neil Eestis olid. Nimelt, kui SKA-del oli Eestiga suuremal määral positiivsed kokkupuuted, siis see kajastus ka nende lugudes. SVA-del olid kogemused kohapeal olles mitmekesisemad ning ka artiklid olid kombineerituma meelestatusega. Seetõttu võib ka öelda, et hüpotees - sündmuskohal viibivate ajakirjanike kirjutiste tonaalsus võib sõltuda personaalsetest kogemustest teises riigis, millele Soomes viibivatel ajakirjanikel pole Eestist distantseerituse tõttu võimalik tugineda - pidas paika. Seejuures tõi Kunnas veel välja, et Eestis on Soomega erinev sotsiaalpoliitika, kus nõrgematele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Seega võib mingil määral tõdeda, et Eesti sotsiaalkriitilistest teemadest kirjutades tugineb Kunnas kohati Soomes omandatud ruumipraktikatele, mistõttu võib taaskord öelda, et paika pidas ka teine hüpotees - Eesti kujutamise tekketaust Soome *online*-väljaannetes on seotud ajakirjaniku keskkonnast tulenevate praktikatega, kus ta viibib.

Samas, siinkohal on oluline välja tuua, et kombineeritud meelestatus ei pruukinud SVA-de puhul tähendada nagu suhtusid nad Eestisse negatiivsemalt kui SKA-d. Pigem võib tonaalsuse põhjuseks pidada kriitilisemate žanrite nagu näiteks

sotsiaaltemade kajastamist, mis SKA-del puudus, või kohapealsete sündmuste lahtimõtestamist erinevate seisukohtade väljatoomisega. Võib isegi öelda, et kombineeritud meelestatus representeerib ruumi tema tõepärasemas ja mitmekülgsemas võtmes.

Kuna eesmärgiks pidasid mõlema väljaanded inimeste informeerimist Eesti eluolust, siis kirjutasid SVA-d pigem kirjeldavamaid lugusid. Kuna ühegi SKA ülesandeks polnud konkreetselt Eestist kirjutamine, kuigi seda pidasid ajakirjanikud ise oluliseks, siis kajastasid nad Eestiga seonduvaid teemasid juhtudel, kui see puudutas ka Soomet. Samas, kui SKA-d kirjutasid enamasti aktuaalsetel teemadel, siis SVA-d keskendusid ka sündmustele, mis polnud Soome meedias levinud teema või uudisväärtuslikkuselt esikohal. Siinkohal võib näidetena tuua taaskord välja Kunnase artikli Kohila vaestest peredest või Virkkula essee-stiilis lood, mis aktuaalsetele teemadele keskendumise asemel pigem kirjeldasid pikemalt konkreetseid nähtuseid Eesti ühiskonnas. Seega võib öelda, et Eestist kirjutamine oli üpriski tasakaalus erinevate teemade ja tasandiliste lähenemise lõikes, kus tervikliku pildi kujunemise vastutajaks oli vastavalt Helsingin Sanomate või ALi toimetuse.

6.2. Diskussioon

Käesoleva töö eesmärgiks oli teada saada missugune pilt on loodud Eestist Soome suurimates väljaannetes, Helsingin Sanomat (HS) ja Aamulehti (AL) *online*-versioonides eri tüüpi – sündmuskohal viibivate (SVA) ning Soome kohalike ajakirjanike (SKA) poolt. Uurimustöös proovisin välja tuua, kas ja kuidas erinevad Eestis olevate ajakirjanike Eesti-pildi loomine Soome kohalike reporterite lugude valmimise protsessist ning missugused väljaannete toimetusepoolsed aspektid on sellega soetud. Uurimustöö tulemuste saamiseks rakendasin kolme erinevat meetodit - kontentanalüüsi, formaliseeritud küsitlust ja süvaintervjuud.

Lähtudes saadud tulemustest ning teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest võib esimese asjana tõdeda, et Eesti positsioon Soome silmis tundub muutuvat aina tähtsamaks Eestis aset leidnud muutuste tõttu. Võib öelda, et euro kasutusele võtmine ning rahvusvahelistesse liitudesse kuulumine (Euroopa Liit, Schengen) võib tagada Eesti-Soome koostöö jätkusuutlikkuse. Sellest kõigest hoolimata tundub murekohaks

olevat soomlaste informeeritus Eestist. Seejuures ilmnes ajakirjanikega tehtud intervjuust, et vähese informeerituse põhjuseks pole ainult teabe levimisega seotud aspektid, vaid ka soomlaste isiklikud eelistused.

Seega oli Eestist kirjutamine mõlema väljaande eri tüüpi ajakirjanike – sündmuskohal viibivate ja Soome kohalike ajakirjanike - ning toimetajate arvates oluline põhjusel, et pakkuda Soome lugejatele Eestist võimalikult mitmekülgset ning tasakaalustatud pilti. Seejuures tuli välja, et kuigi info Eesti kohta on Soome meedias küllaltki hästi saadaval, tunduvad Soome lugejad olevat tihtilugu kinni enda personaalses ruumis ega huvitu sellest väljapoole jäävatest nähtustest. Võib ka eeldada, et nii mõnegi soomlase teadmised on kinni Eesti taasiseseisvumise algusaegades, kuna tuginedes Aamulehti kirjasaatja Simopekka Virkkula ning välisuudiste juhi Vesa Laitineni väitele, siis võib tõdeda, et kohati on Eesti pildi representeeritus Soome meedias olnud puudulik. Nimelt hakkas Virkkula sõnul Eestist kirjutamise sagedus kohati kahanema, kuna riigisisese olukorra stabiliseerudes ning taasiseseisvumise vaimustuse lahtumise järel ei olevat olnud enam nii palju kirjutada kui varem.

Varasemad uuringud (Aivare 2009) on seejuures näidanud, et naaberriikide omavahelisi suhteid ning ka suhtumist mõjutab paljuski riikide majanduslik olukord, kus kontakte luuakse parema meelega endast paremal järjel olevate riikidega. Tuginedes Aivare analüüsi tulemustele, võib Soome ajakirjanduse kohatist passiivset suhtumist pidada loogiliseks, kuna riikidevahelise koostöö hõredama esinemise korral on eeldatavasti vähem ka teisest riigist rääkida. Samas, nagu eespool mainitud ning tuginedes ka Eesti-Soome suhete kohta 2011. aastal koostatud raportile, tundub tihenened koostöö andvat ka põhjust Eestist rohkem kirjutada. Sagedamini kirjutamise vajaduse tõesid ka intervjuueeritud ajakirjanikud ja toimetajad.

Eesti representeerimisel tundub etendavat küllaltki olulist rolli ka ajakirjanike isiklik huvi Eesti kui teise kultuuriruumi vastu. Kuna ajakirjanik kui ruumi representeerija omab ka enda personaalset ruumi, võib tõdeda, et olulist rolli etendasid Eesti kujutamisel eri tüüpi ajakirjanike kontaktid nii naaberriigi, sealse kultuuri kui ka inimestega. Seejuures ilmnes, et mida tugevamad kontaktid olid, seda rohkem tunduti Eestist kirjutatavat. Oma uurimustöös tõstatasin ka Williamsile (2011) ja Hannerzile (2004) tuginedes küsimuse, et missugune erinevus peitub eri tüüpi ajakirjanike ruumi

representeerimises ning kuivõrd olulist rolli mängib seejuures ajakirjanike kaugus riigist, mida nad representeerivad. Ilmnes, et mida tugevam oli vahetu kontakt Eestiga, seda paremini tundusid ajakirjanikud ruumi tajuvat ning mõistvat selles esinevaid nähtuseid. Samuti tuli välja, et mida kauem konkreetsetes kultuuriruumis viibida, seda tihedamaks muutusid kontaktid representeeritava ruumiga ning selle kaudu laieneb ka allikavõrgustik. Allikavõrgustik oli aga oluliseks faktoriks uudiste leidmisel, mistõttu võib öelda, et Hannerzi (2004) väide, et ajakirjanikud, kes viibivad ühes kohas pikka aega võivad tulla vägagi teadlikuks riigist, kuhu neid on lähetatud, pidas paika.

Isiklike kogemuste kõrval ilmnes, et oluline on Eesti representeerimisel ka sealse ühiskonna eripärade arvesse võtmine ning neist aru saamine. Nimelt, Lefebvre (1991) teooria järgi võib öelda, et ajakirjanikud omavad ruumipraktikaid, mis jagunevad mikro- ja makrotasandiks ehk isiklikuks ning laiemalt ideoloogiliseks. See tähendab, et Eestist kirjutamisel pidid ajakirjanikud olema suutelised võtma isiklike kogemuste kõrval arvesse ka sotsiaalses ruumis eksisteerivaid koode, mis eeldavad omakorda laiemalt ühiskonna tundmist. Töö tulemuste põhjal võib öelda, et sündmuskohal viibivad ajakirjanikud olid Eesti kui sotsiaalse ruumi praktikatega paremini kursis kui Soome kohalikud ajakirjanikud. Sellest tulenes arvatavasti ka ajakirjanike artiklite žanrite ning tonaalsuse erinevus, kus SVA-d kirjutasid rohkem kombineerituma meelestatusega analüütilisemaid lugusid kui SKA-d. Veel võib üldtendentsi vaadates tõdeda, et Eesti kui teise sotsiaalse ruumi representeerimine eri tüüpi ajakirjanike poolt oli küllaltki terviklik ning põhilised teemad said kajastatud. Kui SKA-d kirjutasid eelkõige uudiseid ning teemadest, mis olid olulised eelkõige Soome tasandilt, siis SVA-d peegeldasid Eesti kohapealset eluolu, mis lisas Soomes kirjutatud lugudele kaalu juurde.

Tuginedes Sprenk-Dorni (2007) bakalaureusetööle võib öelda, et selleks et suuta edastada Eesti olustikku soomlastele nii, et nad sellest ka aru saaksid, nõuab see SVA-delt pidevalt ühenduses olemist toimetusega. Viimast eelkõige põhjusel, kuna meedia ülesanne on informatsiooni arusaadaval kujul edastamine, siis kõige paremini saavad Soome lugejad kui konkreetsetesse ruumi kuuluvad indiviidid teises riigis toimuvatest nähtustest aru, kui see on kirjutatud neile mõistetavas keeles, sealseid koode ja tähendusi arvesse võttes. Seejuures mainis HS-i peatoimetaja Heikki Aittokoski

intervjuus (vt lisa nr 6), et HS saadab ajakirjanikud välismaale kuni neljaks aastaks põhjusel, et tagada nende kontakti säilimise Soomega, mis võib liiga kaua teises ruumis viibides kaduma minna.

Veel, selleks, et ajakirjanik oleks võimeline edastama võimalikult tõepäraselt pilti riigist, kuhu ta on lähetatud, tõi Sprenk-Dorn (2007) välja, et selleks on vaja reporterit, kellel oleksid olemas piisavad tööalased oskused, põhjalikud teadmised sealsest piirkonnast ja teemadest. Käesoleva töö empiirilise analüüsi tulemused näitavad, et kuna mõlema analüüsitud väljaande, Helsingin Sanomate ja Aamulehti, SVA-d olid aastaid ajakirjanikuna töötanud, valdasid kohalikku keelt ning omasid ka Eesti kohta teadmisi, võib öelda, et pilt, mille SVA-d Eestist konstrueerisid oli üpris tõepärane. Veel, SKA-de lood keskendusid aga pigem Soome tasandil olulisematele uudistele ning eeldatavasti olid need soomlastele ka paremini arusaadavamad. Seega, võib öelda, et Soome meedia pilt Eestist oli mitmekülgsest ning ka küllaltki arusaadavalt representeeritud.

6.3. Meetodikriitika ja uurimustöö edasised võimalused

Rääkides bakalaureusetöö võimalikest puudustest, aga ka tugevustest, siis võib selleks pidada eelkõige uurimustöö mitmekeelsust. Nimelt, kuigi lapsepõlves elasin Soomes kokku seitse aastat ning valdan keelt siiani üpris hästi, tekkis vahepeal situatsioone, kus intervjuu ajal pidin enda küsimusi vastajatele pikemalt lahti seletama. Seda põhjusel, et küsimuses peitunud sõna ei vastanud tegelikult mõeldule. Kuna aga viiest intervjuueeritavast kolmega pidin alati arvesse võtma nende aja piiratust, siis kadus valesti sõnastatud küsimuste esitamisel väärtuslikku aega ja seetõttu võib-olla ka vastuseid. Samuti tekitasid kohati raskusi keerulisemad terminid, mida ajakirjanikud mõnel korral kasutasid, kuna nende lahti mõtestamine takistas arvatavasti mingil määral aktiivset kuulamist ning erinevate intervjuutehnikate nagu näiteks peegeldamine, rakendamist. Samas võimaldas mitmekeelsus suhelda intervjuueeritavatega nende emakeeles, mis tagas eeldatavasti spontaansemad ning paremad vastused intervjuu küsimustele.

Siinkohal tahaksin rõhutada, et soome keeles "*toimittaja*" ei ole toimetaja, vaid reporter ning sõna "*korrespondent*" asemel öeldakse pigem kirjasaatja. Kuigi

ankeetküsitlus saadeti ühele soomlasest ajakirjanikule ülevaatamiseks, enne kui see edastati välja valitud ajakirjanikele vastamiseks, pole lõpuni kindel, kas kõik valed sõnad leidsid õige tähenduse. Näiteks vastas üks SKA-dest küll küsitlusele, kuid saatis eraldi töö autorile ka kirja, kus oli parandanud nii mõningaidki stiilivigu.

Samuti ilmnes, et ainus intervjuu, mis viisin läbi eesti keeles, võis kokkuvõttes olla mõnes mõttes ka vale valik. Seda põhjusel, et kuigi Kunnas saab eesti keelest hästi aru ning ka räägib seda, usun et ajakirjanikule endale oleks olnud lihtsam emakeeles kõnelemine. Soome keeles rääkimine oleks intervjuueeritaval võimaldanud arvatavasti spontaanselt vastata ning sellest tulenevalt ka mitmekülgsemat sõnavara kasutada. Sõnad on aga materjal, mis oleksid soome keeles võinud anda Kunnase tsitaatidele laiemat tähenduse interpreteerimiseks. Veel, kuigi algselt tõin välja mõningased puudused enda soome keele kohalt, olen siiski kokkuvõttes seisukohal, et intervjuu läbiviimiseks valitud keel osutus õigeks, kuna võimaldas vastajatel spontaanselt mõtteid avaldada ning lõpp-kokkuvõttes on intervjuueerija peamiseks ülesandeks kuulamine, mitte rääkimine.

Viimase meetodikriitika osana tahaksin käsitleda telefoniintervjuu rakendamist antud uurimustöö kontekstis. Telefoniintervjuu osutus mugavamaks ja võib öelda, et ka informatiivsemaks kui näost-näku intervjuu. Nimelt, näost-näku intervjuus üritasin Kunnasega silmsidet hoida, näidata välja, et ma kuulan, kuid see takistas intervjuu kava jälgimist paberilt. Telefoni teel rääkimine võimaldas mul aga paralleelselt otsida arvutist õigeid küsimusi ning vajadusel ka küsimusi täiendada. parandada või nende järjekorda ümber tõsta. Positiivseks küljeks peaksin telefoniintervjuus ka tööka, et vastaja ei näinud minu reageerimist küsimustele ega pidanud end ebamugavalt tundma silmside puudumisel või selle liigpingsal olemasolul. Pealegi võimaldas telefoniintervjuu vastajatele rääkida just kohas, mis neile endile kõige paremini sobis - toimetuses või autorooli taga.

Rääkides veel bakalaureusetöö edaspidistest võimalustest, siis töö autori arvates oleks kasulik arvesse võtta ka Eesti seisukohti Soome suhtes ehk siis uurida, missugusena kujutab Soomet Eesti meedia. Vaatlemise all võiksid olla samad aspektid, mis käesolevas töös. Ehk siis, sarnaselt Katri Aivare magistritööle lätlastest ja eestlastest, võiks võrrelda Soome-Eesti arusaamist teineteisest ning vastastikku eksisteerivaid

pilte. Seejuures oleks omamoodi huvitav analüüsida paralleelselt artikleid sündmustest, mis leidsid kajastust mõlema riigi meedias ning välja tuua kattuvusi ja erinevusi nendest arusaamisel. See võimaldaks töö autori arvates ka põhjalikumalt analüüsida Soome meedias loodud Eesti pildi vastavust kuvandile, mis eksisteerib Eesti riigis seespool ning vastupidi.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöös "Eesti kujutamine Soome *online*-meedias Soome kohalike ja sündmuskohal viibivate ajakirjanike pilgu läbi" otsisin erinevaid meetodeid rakendades vastuseid Eesti-pildi tekketaustade kohta Soome ajalehtede Helsingin Sanomat (HS) ja Aamulehti (AL) veebiversioonides eri tüüpi ajakirjanike poolt. Eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas ja missuguse pildi olid Eestist loonud mõlema väljaande Soome kohalikud ja sündmuskohal viibivad ajakirjanikud. Samuti oli eesmärgiks võrrelda eri tüüpi ajakirjanike artiklite tekkeprotsessi erinevusi ning vaadata, kuidas tajuvad Eestit erinevates asukohtades viibivad ajakirjanikud.

Uurimustöö käigus proovisin kõigepealt lahti mõtestada teoreetilised seisukohad käesoleva töö kontekstis. Teoreetilistest lähtekohtadest leidsid käsitlemist mõisted nagu sotsiaalne ruum, ruumi representeerimine ja personaalne ruum. Empiirilise osa puhul keskendusin lühiülevaate andmisele Soome ja Eesti omavahelistest suhetest ning varem samal teemal tehtud uurimustöödest. Teoreetilise ja empiirilise materjali põhjal koostasin uurimusküsimused ning püstitasin ka mõned hüpoteesid, millele vastuste leidmiseks kombineerisin omavahel kolme erinevat meetodit - kontentanalüüsi, formaliseeritud küsitlust ja süvaintervjuud. Tulemused esitasin koos järeldustega, millele järgnes diskussioon meetodite valiku õigsuse ning uurimustöö edaspidiste võimaluste üle.

Saadud tulemuste põhjal võib öelda, et erinevus sündmuskohal viibivate ajakirjanike (SVA) ja Soome kohalike ajakirjanike (SKA) lugude tekketaustast peegeldus eelkõige eri tüüpi ajakirjanike informeeritusest ja infoallikate kasutamisest. Võib tõdeda, et SKA-de pilt Eestist kujunes suures osas ka vahendatud kujul teiste teabeallikate ruumi representeerimiste najal. Seejuures võib ka öelda, et SKA-d tajusid geograafilise distantseerituse tõttu Eestit veidi teistmoodi kui SVA-d ning kasutasid kohati rohkem ka sotsiaalse ruumi praktiseerimist Eesti suhtes. Viimast arvatavasti põhjusel, kuna riigis mitte kohal olles oli neile arvatavasti mõnest nähtusest keerulisem aru saada selle konkreetsemast tausta tundmata. Veel, mõneti olid lugude tekketaust ja olemus seotud ka ajakirjanike isiklike eelistusega teemade suhtes, kuigi siinkohal pidid mõlemat tüüpi ajakirjanikud võtma arvesse ka toimetuse sätestatud kriteeriume.

Infoallikate valik ja vahetud kogemused tundusid tingivat mingil määral ka lugude tonaalsuse. Nimelt, kui SKA-d tuginesid eelkõige vahendatud informatsioonile ning enamjaolt positiivsetele lühiajalistele kogemustele Eestiga seoses, siis on loomulik ka tulemustest ilmnenu tõik, et negatiivset suhtumist antud riigi suhtes ei leidunud. Kuna SVA-d olid aga vahetus kontaktis keskkonnaga, kus nad viibisid, siis on omakorda nende puhul loomulik, et artiklites leidis kombineeritumat meelestatust. Viimase põhjuseks oli arvatavasti analüütilisem lähenemine ruumile, mille omadusi paremini tunti ning kogemustest tulenev oskus sealsete nähtuste üle diskuteerida.

Veel, uurimustöö üheks eesmärgiks oli ka teada saada, kui oluline on Eestist kirjutada ning ajakirjanike puhul ilmnes, et üpriski oluline. Välja toodi eelkõige kahe riigi kultuuri omavaheline sarnasus, aina lähedasemaks muutuvad suhteid ja tihenev koostöö. Ka tõdeti ajakirjanike ja toimetaja poolt, et Eestist kirjutamine läheb tihtilugu soomlastele rohkem korda, kuna tegemist on geograafiliselt lähedal paikneva naaberriigiga. See omakorda tagas ka soomlaste üpris tiheda kontakti olemasolu Eestiga. Seejuures märgiti veel ära, et Soome meediale on oluline edastada soomlastele pilt Eestist, mis oleks võimalikult mitmekülgne ning relevantne.

Bakalaureusetöö tulemusena võib öelda, et Eesti-pilt oli eri tüüpi ajakirjanike kajastustes mitmekülgne. Mõlema ajakirjanikutüübi konstrueeritud Eesti pildis leidub erinevusi, kuid üldine representeerimisviis on siiski sama. Viimase põhjuseks on lihtne tõdemus, et kõik ajakirjanikud teenivad Soome lugejaid ning kirjutavad nende infovajaduse ja huvidega arvestades. Seejuures on Soomes viibivate ajakirjanike kirjutised Eestist enamjaolt seotud Soomele oluliste sündmuste või nähtustega, mis on arusaadavamad soomlastele. Nende kirjutistele lisavad kaalu Eestis kohapeal viibivate ajakirjanike kirjutised, millest arusaamine ei pruugi, kuid võib olla kohati keerulisem, kuid samas annavad põhjalikuma pildi Eestis kohapeal toimuvast. Seega on alust arvata, et kombineeritud kirjutiste fookusega saavad asjast huvitatud soomlased Eestist üpriski reaalse pildi. Siiski jäävad alati alles toimetuste või ajakirjanike isiklikud eelistused, mis kajastavad ühte nähtust teistest rohkem. Kõige enam jääb aga Eestist konstrueeritud pilt siiski lugeja enda tõlgendada.

Summary

Before the second independence of Estonia Finns didn't know exactly what was the country that sits on the opposite shore of the Gulf of Finland like. At the same time northern Estonians were more informed of happenings that took place in Finland, because of the availability of Finnish television. The reason of this asymmetric flow of information was obviously related to Soviets era reclusion and that is why Estonia was quite unreachable to Finns. Nowadays, when borders are open the contacts between Estonia and Finland are improving. Also travelling from Finland to Estonia is very popular. So it is possible to say, that Finns are more informed about Estonia than they have been in the past. Still, beside the personal contacts or experiences and perceptions of Estonia the imagery of Estonia is also based on its representation in media.

The thesis at hand: "Representation of Estonia in Finnish online-media from the perspective of on-the-scene and local journalists" is focused on the differences between on-the-scene and Finnish local journalists representation of Estonia in Finnish online-media. The aims of this research is to analyze how the picture of Estonia is formed in online-versions of Helsingin Sanomat and Aamulehti by different types of journalists and what aspects are influencing this process.

In my research I have focused on three theoretical aspects - social space, representation of space and personal space. It is important to analyze how these spaces are related to different types of journalists and their work of representing Estonia. Also in empirical bases I have brought out short history of Estonian-Finnish relations and given a review of earlier researches that are related to the thesis at hand. Also I would like to point out the fact that although there have been researches on representation of Estonia in foreign media and also the work of on-the-scene journalists has been analyzed before, a research that would deal with both of these aspects does not exist.

The conclusions for the thesis are made based on Helsingin Sanomat and Aamulehti editions, from which one hundred articles related to Estonia were selected and encoded. To explain the background of these results five interviews were conducted -

with editor in chief, representatives of foreign news editorials and on-the-scene journalists of both online-dailies. Also a questionnaire was made and sent to 85 Finnish local journalists to gather more information of their work and background of their Estonian articles.

Main differences between the local and on-the-scene journalists was reflected mainly how well they were informed of Estonia and what sources they used in their articles. It can be said that on-the-scene journalists were more able to write news that were not based on information of different media channels. Also it can be said that because of the distance between 2 countries Finnish local journalists perceived Estonia a bit more neutral than on-the-scene journalist. Mainly because local journalists information was based on information found from media channels or their own experiences what were said to be more positive than negative.

Also, results of interviews and questionnaires showed that the articles by both types of journalists were related to their personal preferring. But the main aspect of representing Estonia was that it had to be interesting or important to Finns. So, it can be said that most journalists depend on boundaries set by editors, who made this kind of decisions.

Moreover, the aim of this research was to analyze how important it is for both types of journalists to write about Estonia. Results of formalized questionnaire and interviews reflected that it is quite important. There were mentioned aspects of similarity of culture, bounding relations and approving collaboration between two nations. Also opinion of both journalists and editors were that writings of Estonia seem to interest Finns more because it is a geographically and culturally close country. In their opinion it was important to give as relevant and combined picture of Estonia as possible.

The conclusion of the thesis at hand would be that representation of Estonia by different types of journalist in Finnish online-dailies varies. There were differences between local and on-the-scene journalists, but the representative way was quite same. Both types of journalist serve their readers and take into account their needs and interests. Moreover, it can be also said that Finns understand better the articles

that have been written by local journalists. That's because they write about things that are important to Finland. Therefore articles of on-the-scene journalists can be a bit more difficult to understand but they represent life in Estonia more deeply. It can be said that combination of different articles by different types of journalists give Finns a quite realistic representation of Estonia. However subjects what are preferred by journalists and editors are presented more than those that are not. Still the interpretation is made by readers who interpret given representation in their own way.

Kasutatud kirjandus

- Aivare, K. (2009). *Mutual stereotypes in Latvia and Estonia*. Elektrooniline magistritöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Bauer, M. W. & Gaskell, G. (2000). *Qualitative researching with text, image and sound: a practical handbook*. London: Sage
- Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge
- Blomberg, J. & Okk, G. (2008). *Suomen ja Viron yhteistyön mahdollisuudet 2008*. Helsingi: Valtioneuvoston Kanslia
- Buckingham, A. & Saunders, P. (2004). *The survey methods workbook: from design to analyses*. Cambridge: Polity
- Hall, S. (1980). *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London: Sage
- Hannerz, Ulf. (2004) *Foreign News. Exploring the World of Foreign Correspondents*. Chicago: The University of Chicago Press
- Ibsen, C. A. & Ballweg, J. A. (2003). *Interviewing. Volume II*. Nigel Fielding (toim.). London: Sage
- Jensen, K. B. (2002). *A Handbook of Media and Communication Research. Qualitative and Quantitative Methodologies*. London: Routledge
- Jõerüüt, J. & Ollila, E. (2003). *Eesti ja Soome Euroopa Liidus*. Soovitud. URL (kasutatud jaanuar 2012)
http://web-static.vm.ee/static/failid/437/Eesti_soome_ek.pdf
- Ladva, A. (1993). *Eesti Soome ajakirjanduses*. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Lauk, E. (1995). *Algteadmisi teadustööst: õppevahend ajakirjanduse osakonna üliõpilastele*. Tartu: Tartu Ülikool
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. London: Blackwell Publishing
- Lõhmus, M., Medijainen, E. (2005). *Soome ja soomlased: fennid - Tacitusest tänapäevani*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Masso, A. (2011). *Rethinking of Social Space: Generational and Ethnic Differences in Estonia*. Tartu: Tartu Ülikool
- Masso, I. (2011). Iivi Anna Masso: peeglike, peeglike lahe taga. *Postimees*, 17. juuli, URL (kasutatud mai 2012)

<http://arvamus.postimees.ee/501694/iivi-anna-masso-peglike-peglike-lahe-taga/>

- *PILK PEEGLISSE. Eesti suhted naabritega* (2003). Välisministeeriumi kodulehekül, URL (kasutatud mai 2012)
<http://www.vm.ee/?q=et/node/5008>
- *PILK PEEGLISSE. KOOSTÖÖ* (2010). Välisministeeriumi kodulehekül, URL (kasutatud mai 2012)
<http://www.vm.ee/?q=et/node/10962>
- Päiväsaari, H. & Kreem, E. (1993). *Viro 75 vuotta juhlakirja*. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY
- Rausmaa, H. (2008). *Tuglase leek loidab: Tuglase Seltsi ja soome-eesti suhete ajalugu*. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus
- Robertson, R. (1992). *Globalization: Social Theory an Global Culture*. London: Sage
- Sahlman, R. (2010). *Eesti ja eestlaste kujutamine Helsingin Sanomates aastatel 2006 ja 2009*. Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut
- Saris, W. E. (1991). *Computer-assisred interviewing*. Newbury Park: Sage
- Schütz, A. (1967). *The Phenomenology of the Social World*. Evanston, IL: Northwestern University press
- Singer, E. & Presser, S. (2004). *Methods for testing and evalutiating survey questionnaires*. Hoboken: Wiely-Interscience
- Sipilä, K. (2005). *Eesti-pilt Helsingin Sanomates aastatel 1999 ja 2002*. Elektrooniline bakalaureusetö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut, Tartu Ülikool, Tartu
- Sprenk-Dorn, F. (2007). *Sündmuskohal kirjutatud välisuudised Eesti Päevalehes ja Postimehes 2006. aastal*. Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut, Tartu Ülikool, Tartu
- Tooding, H.-M. (2001). *Andmeanalüüs sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool
- Williams, K. (2011). *International Journalism. Journalism Studies: Key Texts*. London: Sage
- Zetterberg, S. (2009). *Eesti ajalugu*. Tallinn: Tänapäev

LISAD

Lisa nr 1. Kodeerimisjuhend

A Artikli üldised tunnused

A0 Järjekorranumber

A1 Artikli pealkiri

A2 Autori nimi

A3 Artikli ilmumise kuupäev

A4 Artikli ilmumiskoht

1. www.hs.fi (Helsingin Sanomat)
2. www.aamulehti.fi (Aamulehti)

A5 Ajakirjaniku tüüp

1. Soome korrespondent Eestis
2. Soome kirjasaatja Eestis

A6 Rubriik

1. Juhtkiri/arvamus/analüüs
2. Siseuudised
3. Välisuudised
4. Majandus
5. Kultuur
6. Muu

A7 Loo maht

1. Pikk lugu üle 2500
2. Keskmine lugu kuni 2500
3. Lühiauudis kuni 1100

A8 Žanr

1. Uudis
2. Reportaaž
3. Intervjuu
4. Analüüs
5. Arvamus
6. Persoonilugu
7. Muu

B Artiklite teemad

B0 Artikli peamine teema on

1. Poliitika

B1 Alateema

1. Eesti sise- või välispoliitika
 - 1.1. Valimised
 - 1.2. Eesti-Vene poliitilised suhted
2. Soome sise- või välispoliitika
3. Soome-Eesti poliitilised suhted
4. Rahvusvaheline poliitika/diplomaatia (Euroopa Liit, NATO)
5. Riigi õigussüsteem, seadused
6. Muu

2. Majandus

B1 Alateema

1. Eesti sise- või välismajandus
 - 1.1. Euro
2. Soome sise- või välismajandus
3. Rahvusvaheline majandus
4. Tööturg, uued firmad
5. Tarbimine, kaubandus
6. Tehnoloogia areng
7. Energiapoliitika
8. Muu

3. Sotsiaalsfäär

B1 Alateema

1. Tervishoid
2. Sotsiaalhoolekanne, sotsiaaltoetused
3. Rahvastik, ränne
4. Rahvusvähemused
5. Tööhõive, palgad
6. Muu

4. Kultuur

B1 Alateema

1. Rahvatraditsioonid ja kombed

2. Usk ja religioon
3. Ajalugu
4. Haridus ja teadus
5. Kultuurisündmused ja arvustused (muusika, kino, teater)
6. Kuulsused, persoonid
7. Tavainimesed, elu-olu
8. Meedia
9. Muu

5. Konfliktsemad teemad

B1 Alateema

1. Rahvusvaheline, riigiväline konflikt
2. Riigisisene konflikt
3. Kuritegevus
4. Regionaalne, piirikonflikt
5. Õnnetus, katastroof, loodusõnnetus
6. Muu

6. Turism

1. Reisimine, vaatamisväärsused
2. Hotellindus
3. Muu

7. Loodus

B1 Alateema

1. Loodus, geograafia
2. Keskkonnakaitse
3. Ilmastikutingimused
4. Muu

B2 Artikli ruumiline fookus

1. Eesti tasand
2. Soome tasand
3. Regionaalne tasand
4. Institutsionaalne tasand
5. Rahvusvaheline tasand
6. Muu

C Hinnang sisule

C0 Artikli üldine modaalsus

1. Negatiivse meelestatusega
2. Pigem negatiivse meelestatusega
3. Neutraalne / meelestatust ei ilmne
4. Pigem positiivse meelestatusega
5. Positiivne meelestatusega
6. Kombineeritud meelestatus

D Tegelased

D0 Kajastatavad tegelased

1. Poliitikud
2. Kultuuritegelased, kuulsused
3. Töötajad, firmad
4. Tavainimesed, elanikud
5. Võõramaalased
6. Riik
7. Muu

D1 Sõnad, mida kasutatakse Eesti sünonüümina

1. Nõukogudemaa, Nõukogude-Eesti
2. Väikevend
3. Ida-Euroopa
4. Baltimaa
5. Naaberriik
6. Muu
7. Sünonüüme ei kasutata

Lisa nr 2. Formaliseeritud küsitluse ankeet

Ankeetküsitlus

Tere! Olen Tartu Ülikooli ajakirjandustudeng, kes kirjutab bakalaureusetööd teemal "Eesti ja eestlaste kuvand Soome meedias". Bakalaureusetöös analüüsin Soome suurimate väljaannete artikleid ning nende artiklite kujunemiste tagamaid. Käesolevalt pöördun Teie poole palvega osaleda selle uurimuse raames läbiviidavas ankeetküsitluses. Küsitlus viiakse läbi Eesti ja eestlaste teemal kirjutanud Soome ajakirjanike hulgas. Küsitluse eesmärk on saada teavet ajakirjanike endi eelistuste ning rõhuasetuste kohta eri maadest kirjutamisel.

Küsimustikule vastamine on anonüümne. See tähendab, et kõik Teie vastused kodeeritakse ning ühegi isikuga vastuseid ei seostata. Küsimustikule vastamine on lihtne. Teil tuleb vaid teha märges sobiva vastusevariandi ees olevasse kasti. Mitme vastuse korral teha ristike mitmesse kohta. Kui vastus kuulub kategooria "muu" alla, siis palun kirjutada puudu olev variant kategooria taha vabas vormis. Näiteks, *Ajakirjaniku roll lehes. 4. muu: graafik.*

Ajakirjanduslik pool Eestist

Mis valdkonna teemadel Te enim kirjutate? Vajadusel märkida mitu varianti. Vastuse järele palun kirjutada variandi taha ka teemad, millest antud valdkonnas enim kirjutate. Näiteks, 2. "Siseuudised: sotsiaalteemad". Kui konkreetne valdkond puudub, märkige "Konkreetne valdkond puudub".

1. Arvamus
2. Siseuudised
3. Välisuudised
4. Majandus
5. Poliitika
6. Kultuur
7. Konkreetne teema puudub
8. Muu
9. Kirjutan Eestist eelkõige teemal.....

Kuivõrd oluline on Teie jaoks kirjutada Eesti ja/või eestlastega seotud teemadel?

1. Väga oluline
2. Üpris oluline
3. Pole eriti oluline
4. Pole oluline
5. Ei kirjutagi Eestist ja/või eestlastest
6. Muu:

Kui tihti kirjutate keskmiselt teema(de)l, mis puudutavad Eestit või eestlasi?

1. Kord päevas
2. Vähemalt kord nädalas
3. Vähemalt kord kuus
4. Vähemalt kord poole aasta jooksul

5. Vähemalt kord aastas
6. Vähem kui kord aastas
7. Ei kirjutagi
8. Muu:

Kust saate või olete saanud artiklite jaoks infot Eesti ja eestlaste kohta? Palun märkida kõik sobivad vastusevariandid.

1. Perekonna, sõprade kaudu
2. Tuttavate kaudu
3. Kolleegide kaudu
3. Isiklikud kogemused ja kokkupuuted Eestiga
4. Meediast (televisioon, raadio, internet, ajalehed)
5. Uudisteagentuurid (BNS)
6. Muu:

Mis põhjustel on Teie meelest oluline kajastada Eesti ja eestlastega seotud teemasid? Palun märkida kõik sobivad vastusevariandid.

1. Naaberriik
2. Sarnane kultuur (keel, kombed)
3. Majanduslik koostöö
5. Poliitiline koostöö
6. Soomlaste informeerimine Eestist
7. Muu:

Kuivõrd iseseisvalt otsustate Eesti ja eestlastega seotud uudise kirjutamisel loo fookuse üle?

1. Otsustan ise
2. Otsustan pigem ise
3. Otsustan toimetajaga koos
4. Soovitused tulevad toimetuselt
5. Muu:

Üldine Eesti tundmine

Mis on põhilised (kolm kuni viis) faktid, mida Te Eesti kohta teate? Meenub...

1. esimesena
2. teisena
3. kolmandana
4. neljandana
5. viiendana

Kui tihti külastate keskmiselt Eestit?

1. Vähemalt kord nädalas
2. Vähemalt kord kuus
3. Kord veerand aasta jooksul
4. Kord poole aasta jooksul
5. Vähemalt kord aastas
5. Harvemini kui kord aastas
6. Ei ole kunagi Eestit külastanud
7. Muu:

Mis põhjustel külastate Eestit? Palun märkida kõik sobivad vastusevariandid.

1. Tööalased / ajakirjanduslikud põhjused
2. Puhkamise eesmärgil (SPA-d, hotellid)
3. Poodlemise eesmärgil
4. Pere, sõprade, tuttavate külastamise eesmärgil
5. Kultuuriga (teater, kontserdid jms) tutvumise eesmärgil
6. Turism
7. Muu:

Mis on Teie muljed Eestist Teie Eesti külastuse põhjal?

1. Positiivne
2. Pigem positiivne
3. Neutraalne
4. Pigem negatiivne
5. Negatiivne

Soomekeelne küsitluse leiab: <http://www.surveymonkey.com/s/ZRNWMM2>.

Lisa nr 3. Süvaintervjuu kavad

Süvaintervjuu kava korrespondendile (soome keeles)

Sissejuhatus

Nimi:

Journalistin rooli lehdessä:

Journalistina työskennellyt vuodet:

Miten on Sinun päivä tänään sujunut?

Onko tapahtunut jotain erityistä?

Ehditkö juoda kahvia? (Kohvijoomise küsimus tundus toimivat, kuna soomlased on vägagi kohvilembene rahvas ning samuti saab tunnust omistada ajakirjanikele).

Pyytäisin Sinua aluksi kuvaamaan, että miten tuli idea mennä Viroom kirjeenvaihtajaksi.

1. Aluksi puhutaan Sinun kirjeenvaihtajan työstä Virossa...

Pyydän Sinua kuvaamaan prosessia, miten valmisi Sinulta kun Viron kirjeenvaihtajalta artikkeli? Tuo yksi esimerkki.

Mistä ylänsä aloitit artikkelin tekemistä?

Miten löysit uutisia, mistä kirjoittaa?

Mistä sait ideoita?

Miten päätit, että kirjoitat yhdestä tai toisesta ideasta uutisen?

Mikä teki jostakin ideasta uutisen arvokkaan?

Kirjoititko mielummin "kovista" uutisista tai "pehmeistä"?

Mistä aihepiiristä kirjoitit eniten?

Miksi kirjoitit eniten juuri tästä aihepiiristä?

Mistä aihepiiristä kirjoitat vähiten?

Miksi kirjoitit vähiten juuri tästä aihepiiristä?

Kuinka kauan yleensä yksi artikkeli aikaa otti?

Mitä vaati Sinulta yhden artikkelin tekeminen Virossa?

Vaatiko Virossa artikkelin tekeminen enemmän aikaa kun Suomessa?

Miksi vaati Virossa jutun tekeminen enemmän aikaa kun Suomessa?

Mistä löysit artikkeleita varten tietolähteitä?

Kuinka paljon kirjoitat artikkeleita, jotka perustuvat paikallisella medialla?

Millaisia median tietolähteitä käytit tietolähteiden löytämiseksi?

Millaisia tietolähteitä käytit artikkelien tekemisessä? Tuo yksi esimerkki.

Mitkä ovat perusasiat, mistä päätät, kenen valitset artikkeliin haastateltavaksi?

Ketä käytit artikkeleissa tietolähteinä kaikista eniten? Miksi?
Ketä käytit artikkeleissa tietolähteinä kaikista vähiten? Miksi?

Millaisia tietolähteitä käytit jutussasi kaikista mielummin? Miksi?

Millaista apua olet saanut Virossa artikkeleiden tekemisellä?
Keneltä olet saanut apua artikkeleiden tekemisellä?
Kuinka paljon olet saanut vinkkejä jonkin uutisen vuoksi?

Kuinka paljon olet saanut palautetta juttuja kohtin?
Keneltä on tullut palautetta eniten? Keneltä vähiten?

Millainen on ollut palaute Sinun artikkeleita kohtin? Tuo yksi esimerkki.
Miksi on palaute ollut sellainen?
Mitä on artikkeleista sanonut suomalaiset?
Mitä on artikkeleista sanonut virolaiset?

Miten suhtautuvat kollegat Sinun Viron artikkeleihin?

2. Puhutaessa työstä toimituksen kanssa...

Miten sujuu työ kirjeenvaihtajan ja Helsingin Sanomat/Aamulehden toimituksen välillä?
Kuinka paljon liittyy kirjeenvaihtajan työ HS/AL toimituksen töihin?
Kenen kanssa tekee kirjeenvaihtaja toimituksessa yhteistyötä?
Kuinka paljon riippuu kirjeenvaihtajan työ päätoimittajasta?
Miten päätetään, mistä tulisi Virosta kirjoittaa?
Kuka päättää?

Mitä eroa on kirjeenvaihtajan ja toimittajan työssä?
Mitä eroa on kirjeenvaihtajan ja toimittajan työn organisaatiossa?
Mitä eroa on kirjeenvaihtajan ja toimittajan teemanaiheen valinnassa?
Mitä eroa on kirjeenvaihtajan ja toimittajan artikkeleissa Viroa kohtin?

Miten jakaantuvat tehtävät kirjeenvaihtajan ja toimittajien välillä?
Millaisia uutisia, juttuja odotettiin Sinulta?
Millaisia uutisia kirjoittavat yleensä HS/AL toiset toimittajat?

3. Puhutuessa vain kirjeenvaihtajan työstä, niin ...

Sanotaan, että kirjeenvaihtajan roolia voi ottaa kun harjoittelua vakavan työn tarpeeksi tai kun korotusta aikaisemmin tehty hyvästä työstä toimituksessa. Millaiseksi luulette oman Viron kirjeenvaihtajan työn olevan?
Mitkä ovat Virossa kirjeenvaihtajan roolin positiiviset puolet?
Mitkä ovat Virossa kirjeenvaihtajan roolin negatiiviset puolet?

Mikä on Sinun mielestä kirjeenvaihtajan ammatin tarkoitus? Miksi?

Mitä luulet omasta kirjeenvaihtajan ammatista?
Mitkä ovat tämän ammatin positiiviset puolet?

Mitkä ovat tämän ammatin negatiiviset puolet?
Miksi voi kirjeenvaihtajan ammatia pitää tärkeäksi?
Kenelle on kirjeenvaihtajan ammatti tärkeää? Miksi? Kasulik pigem riigile, kus korrespondent viibib või Soomele?

Mitä luulet, että miksi oli HS/ALillä Virossa kirjeenvaihtaja?
Miksi on Suomen lehdillä Virossa korrespondentit?
Mistä syystä tulisi Virosta kirjoittaa? Palun põhjenda.

4. Tieto Viroa kohtin

Millainen oli Sinun yhteys Viroon ennen kirjeenvaihtajan ammattia?
Kuinka usein kävit Virossa?
Mikä oli ollut Virossä käynnin pääsyyksi?

Millainen on Sinun yhteys Viroon nyt?

Mitä tiesit Virosta ennen kuin tulit tänne kirjeenvaihtajaksi?
Kuinka paljon tiesit Viron kulttuurista?
Kuinka paljon osasit viron kieltä?

Miten kuvaisit kirjeenvaihtajan ammatin aloittamista Virossa?
Mikä oli vaikein asia, olleesi kirjeenvaihtaja Virossa?
Mikä oli helpompi Viron kirjeenvaihtajana kuin luulit?

Missä olet vielä ollut kirjeenvaihtajaksi tai korrespondendiksi?
Mitä on erilaista Virossa muihin maihin verrattuna?
Mitä on samankaltaista Virossa muihin maihin verrattuna?

Mitä on Virossa erilaista kun Suomessa?
Suomi on osa Pohjoismaasta. Mihin alueeseen kuulu Sinun mielestä Viro?
Mis on kultuurilised erinevused?
Mis on poliitilised erinevused?
Mis on sotsiaalsed erinevused?

Mitä on Virossa samankaltaista kun Suomessa?

Mikä on Sinun mielestä suomalaisten mielipite Virosta?
Miten on suomalaisten mielipite Viroa kohtin muuttunut
1. verrattuna 1990 luvun alkuun,
2. Euroopan Unionin liittymiseen,
3. euroon siirtymisen jälkeen?

Mikä on jäänyt samaksi?

Miten on suhtauduminen Suomen mediassa Viroon?
Mikä on muuttunut suhtaudumisessa
1. verrattuna 1990 luvun alkuun,
2. Euroopan Unionin liittymiseen,
3. euroon siirtymisen jälkeen?

Mikä on jäänyt suhtautumisessa samaksi?

Lopetukseksi..

*Mis pakkus Sulle Eesti puhul tol ajal enim huvi? Palun tooge näiteid ja põhjendage.
Mida uut oled Eestis viibides selle riigi kohta teada saanud?*

Mis on Sinu töö puhul muutunud võrreldes korrespondeniks olemise algusaegadega?

Kun mietit ajalle, milloin aloitit kirjeenvaihtajana Virossa, niin mikä kiinnosti Sinua Virosta eniten? Palun too näiteid. Palun põhjenda.

Mis pakub hetkel Sulle Eesti puhul enim huvi? Palun tooge näiteid. Palun põhjendage.

Mitā uutta olet Virosta saanut täällä olлуuna tietää?

Jos saisit uudestaan mennā Viroon kirjeenvaihtajaksi, mitä tekisit toisittain?

Süvaintervjuu kava toimetajale (soome keeles)

Sissejuhatus

Nimi:

Journalistin rooli lehdessä:

Journalistina työskennellyt vuodet:

Miten on Sinun päivä tänään sujunut?

Onko tapahtunut jotain erityistä?

Ehditkö juoda kahvia?

1. Toimituksen yleinen työpäivä

Pyydän Sinua kuvaamaan tavallista työpäivää Aamulehden toimituksessa.

Miten alkaa työpäivä HS/AL toimituksessa? ulkomaan uutisointi

Miten on eri toimituksien päivän aikataulu suunniteltu / day plan? kõigil samamoodi

Millaiset ovat kokoukset HS/AL toimituksessa?

Miten on kokoukset jakaantuneet?

Mistä yleensä kokouksissa puhutaan?

Mitä kokouksissa päätetään?

Miten on jakaantunut työtehtävät HS/AL toimituksessa?

Mitkä ovat päätoimittajien työtehtävät? me päätetään

Mitkä ovat toimittajien työtehtävät? 12 kuidas jagunevad

Mitkä ovat korrespondentien työtehtävät? 8

Kuka on vastuussa HS/AL toimituksen työstä?

Mitkä ovat vastuussa olevan ihmisen työtehtävät?

Miten hän varmistaa, että toimituksessa kaikki sujuu niin kuin päivän alussa suunniteltu?

Kuka on vastuussa oman toimituksen työstä?

Kuka on vastuussa korrespondenttien työstä?

2. Yhteistyö korrespondenttien ja toimittajien kanssa

Pyydän Sinua kuvaamaan, millainen on yhteistyö HS/AL toimituksen ja kirjeenvaihtajien välillä?

Miten osallistuvat kirjeenvaihtajat toimituksen töihin?

Miten saavat kirjeenvaihtajat kokouksista ja toisista toimituksen päivän perustekemisistä osaa?

Miten oli yhteistyö Kaja Kunnase/Simopekka Virkkulan kanssa?

Miten käy suhtailu kirjeenvaihtajien kanssa?

Millaisten vehkeiden avulla käy suhtailu kirjeenvaihtajien kanssa?

Kuinka usein käy suhtailu kirjeenvaihtajien kanssa? Pyydän yhden esimerkin?

Millaisen kirjeenvaihtajien kanssa käy suhtailu eniten? Millaisen kanssa vähiten?

Miten jakautuvat jutut kirjeenvaihtajien ja paikallisten toimittajien välillä?

Minkä laatuja juttuja Te odotatte kirjeenvaihtajilta?

Minkä laatuja juttuja odotetaan pikemmin toimittajilta HS/AL ulkomaan toimituksessa?

Minkä laatuja juttuja odotetaan Virosta?

Kuka päättää korrespondenttien artikkeleiden aiheiden varalta?

Milloin päättää päätoimittaja, mistä tulisi korrespondentilla lehteen kirjoittaa?

Milloin päättää korrespondentti, mistä hän lehteen kirjoittaa?

Miten päätetään toimituksessa, että kirjeenvaihtajan tarjottu yhdestä tai toisesta ideasta saisi lehteen uutisen?

Mitkä ovat kriteeriumit kirjeenvaihtajille uutisten kirjoittamisella?

Millainen ulkomaan uutinen ylittää HS-issä/AL-issä uutiskynnyksen?

Millainen Viron uutien ylittää HS-issä/AL-issä uutiskynnyksen? Miksi?

Miten kävi päättäminen Virosta kirjoittaen?

Odottaako HS/AL kirjeenvaihtajalta enemmän "kovia" tai "pehmeitä" uutisia?

Odottaako HS/AL kirjeenvaihtajalta enemmän infotainmenttiä tai uutisia?

3. Ulkolähetykselle lähettämisen prosessi

Pyydän Sinua aluksi kuvaamaan, että mistä tulee idea lähettää joku toimittaja ulkomaille. Pyydän tuomaan yhden esimerkin.

Mitkä ovat ulkomaalla työskentelevän toimittajan positiiviset puolet HS/AL-ille? Miksi?

Mitkä ovat ulkomaalla työskentelevän toimittajan negatiiviset puolet HS/AL-ille? Miksi?

Onko ulkomaille lähettäminen toimittajalle praktisointi, preemia tai jotain muuta? Pyydän Sinua selittämään.

Miten päätetään toimituksessa, että kuka toimituksessa lähetetään ulkomaille korrespondentiksi?

Kuka päättää yleensä toimittajan lähettämisen ja lähetyksen pituuden?

Kuinka paljon riippuu korrespondentin valinta toimittajasta itsestä?

Mitkä ovat korrespondentiksi lähettämisen kriteerit?

Mitä pitäisi ulkomaalle lähetettävä toimittaja osata?

Kuinka paljon pitää toimittaja tietää maan kulttuurista?

Kuinka paljon pitää toimittaja osaa maan kieltä?

Mistä riippuu toimittajan lähetyksen pituus ulkomaalla?

Milloin lähetetään toimittaja lyhyeksi ajaksi, esimerkiksi konkreettista uutista huomiomaan?

Milloin lähetetään toimittaja ulkomaalle pidemmäksi ajaksi, esimerkiksi korrespondentiksi tai kirjeenvaihtaajaksi?

Millaseit ovat paikalliset resurssit, mistä korrespondentti saa apua uutisten tekemisessä?

Mitä varten saavat kirjeenvaihtajat finanssista apua toimitukselta?

4. Virosta kirjoittaminen

Kuinka paljon tilaa on HS yleensä ulkomaan uutisille?

Kuinka paljon on lehdessä yleensä tilaa Viron uutisille?

Kuinka paljon kirjoitetaan Virosta verrattuna toisiin maihin? Miksi?

Mitä vaatii, kriteerit toimitus kirjeenvaihtajalta/toimittajilta Viron artikkeleiden kirjoittamisella?

Ketä haluatte mielummin, että käytetään lähteinä?

Haluattekko mielummin, että lähteet olisivat prominenttisemmat henkilöt tai ihmiset kadulta?

Kuinka paljon voivat korrespondentit käyttää lähteinä paikallista mediaa? (Eli ei siis tietolähteinä, vaan lähteinä niin kuin tulkkiartikkeli).

Mitä vaatii toimitus Viron artikkeleiden kirjoittamisella? uudiskunnis - soomega seotud

Kuinka tärkeää on Sinun mielestä kirjoittaa suomalaisille Virosta?

Miksi on Sinun mielestä tärkeää kirjoittaa Virosta?

Mistä on tärkeämpää kirjoittaa? Miksi?

Mistä on vähentärkeämpää kirjoittaa? Miksi?

Mille keskeytetään Virosta kirjoittamalla?

Mitä huvittaa suomalaisia Sinun mielestä?

Mitä suomalaiset haluavat Sinun mielestä Virosta eniten tietää? Miksi?

Mikä huvittaa suomalaisia vähiten? Miksi?

Millaisia Viron uutisia HS korrespondenteilta odotatte? poliitikka

Minkäläistä palautetta olette saanut Viron artikkeleita kohtin? Pyydän yhden esimerkin.

5. Viro kuin ulkomaan uutisten subjekti

Millainen on Suomen suhtautuminen Viroon?

Miten on suhtautuminen muuttunut?

1. ennen 90-lukua ja 90 luvun alussa,
2. Euroopan Unionin liittymisen jälkeen,
3. euron käyttöönoton jälkeen?

Mikä on jäänyt suhtautumisessa samaksi?

Miten näkyy suomalaisten suhtautuminen mediassa?

Mikä on Viron erilaisuus verrattuna toisiin maihin?

Suomi on osa Pohjoismaasta. Mihin alueeseen kuuluu suomalaisten mielestä Viro?

Miten on Viron erinoma verrattuna toisiin Balttiamaihin?

Miten on Viron erinoma verrattuna toisiin Pohjoismaihin?

Mitkä ovat Viron ja Suomen erilaisuudet?

1. Kulttuurilliset,
2. poliittiset,
3. sosiaaliset?

Mitkä ovat samanlaisuudet?

Mitä tietävät Sinun mielestä suomalaiset Virosta?

Mitä tietävät suomalaiset eniten Virosta?

Mitä vähiten? Miksi?

Mitä tietävät toimittajat Virosta? Mitä tietävät tavaihmiset Virosta?

Miten saavat suomalaiset tietoa Viroa kohtin?

Mistä peräisin on suomalaisten yleinen tieto Viroa kohtin?

Saavatko suomalaiset eniten informaatiota mediasta tai omista kokemuksista?

Jos on jotakin, mitä en ole vielä kysynyt, mutta haluaisitte puhua, niin voitte sitä tehdä.

Kiitos Teille Teidän ajasta!

Lisa nr 4. Ajakirjanike, toimetajate ja toimetuste iseloomustus

Ajakirjanikud

1. Kaja Kunnas

Helsingin Sanomate *stringer* ehk teisisõnu sündmuskohal viibiv abistaja. Ajakirjanikuna töötanud 19 aastat. Enne Eestisse tulemist töötas Helsingin Sanomates välisuudistetoimetuses. Eestisse tuli Kunnas 2002. aastal. Varem Eestiga seotud isa kaudu, kes on eestlane ning nüüd pere kaudu. Kunnase näol on tegemist *stringer*'iga põhjusel, kuna tal on pere, kellega elab Eestis. Valdab ja mõistab eesti keelt suhtlustasandil hästi.

2. Simopekka Virkkula

Aamulehti kultuuriajakirjanik, kes on ajakirjanikuna töötanud ligi 30 aastat. Eestiga on ta olnud seotud alates 1984. aastast. Virkkula on iseseisvalt õppinud selgeks eesti keele Eesti lehti ja ajakirju lugedes. Keelt oskab rääkida algtasemel, kuid saab sellest suhtlustasandil aru. Eestis oli Virkkula kirjasaatjana. Tema töö Eestis kestis kokku kolm kuud. Aamulehti toimetuses kirjutab Eesti teemadel põhiliselt tema.

Toimetajad

1. Heikki Aittokoski

Välisuudiste toimetuse juht. Ajakirjanikuna töötanud 17 aastat. Aittokoski ülesandeks on Helsingin Sanomate kaheksa kirjasaatjatega ühenduses olemine ning välisuudiste toimetuse töö koordineerimine. Aittokoski otsustab ka selle üle, keda välislähetusele saata, eriti olukorras kui on tegemist kriisipiirkonda minekuga. Eesti keelt ei oska, kuid on Eestis käinud ka ise ajakirjanikuna lugusid tegemas.

2. Jorma Pokkinen

Aamulehti peatoimetaja, kelle vastutada on lehe finantsiline pool. Tema idee algatusel saadeti Virkkula Eestisse lugusid kirjutama.

3. Vesa Laitinen

Aamulehti välisuudiste toimetuse juht. Ajakirjanikuna töötanud 24 aastat. Tema ülesandeks on suhelda kirjasaatjatega ning koordineerida välisuudiste toimetuse tööd. Eestist oska eesti keelt oskus suhtlus- ja mõistmistasandil nõrgemapoolsem.

Aamulehti kirjeldus

(Põhineb Jorma Pokkineni ja Vesa Laitineni intervjuudel).

Väljaande peatoimetajate vastutusel on kogu toimetuse operatiivne töö. Toimetusi on Aamulehtis kolm: uudistetoimetus, artikli-arvamuse-vaatenurga toimetus (*artikkeli-näkökulma-mielipite toimitus*) ja kasulikku igapäevast teavet tootev toimetus (*hyötytietoo tuottava toimitus*). Uudistetoimetuse alla kuulub Aamulehtis ka välisuudiste osakond. Kõigi kolme toimetuse töö eest vastutavad uudistajuhtid. Uudistajuhtidel on hommikune ja õhtune vahetus. Välisuudiste korral otsustab päeva uudistajuht missugused ja kelle lood lähevad lehte.

Kirjasaatjaid on Aamulehtil hetkel kolm: Viiburis, Ameerikas ja Rootsis. Nendega on igapäevaselt ühenduses uudistetoimetuse juht Vesa Laitinen. Aamulehtiga teevad koostööd ka erinevates riikides viibivate *freelancerid* ehk vabakutselised. Vabakutseliste tööd suunab Aamulehti rohkem kui kirjasaatjate oma, kuna kirjasaatjate puhul on tegemist väljaande oma toimetajatega. Ainukeseks konkreetseks reeglits kirjasaatjatele on kirjutada vaheldumisi kolumnisse "Maailma tuuled".

Aamulehtis on kirjasaatja välislähetuse pikkuseks pool aastat kuni aasta. Välislähetusele saatmine sõltub suures osas finantsilisest poolest, mistõttu otsustab selle üle eelkõige peatoimetaja. Välislähetusele saadetakse vastavalt ajakirjaniku enda ideede teostamise võimalikkusele ning riigis toimuvate sündmuste aktuaalsusele.

7:30 algab Aamulehtis tööpäev. Hommikul on toimetuses kohal lehe peatoimetaja, hommikuse vahetuse uudistejuht ning veebilehe www.aamulehti.ee uudistejuht. Omavahel arutatakse läbi toimetuse päeva agenda.

8:30 algab Aamulehti juhatuse esimene koosolek, kus peatoimetajad ja uudistejuhid annavad hinnangu eelmise päeva tööle ja veebilehele. See kestab kuskil 15 minutit, pärast mida edastavad toimetuse uudistejuhid tehtud järeldused ka toimetustele. Uudistejuhte on toimetuses kokku üheksa.

9:00 algab toimetuste koosolek. Toimetused jagunevad Aamulehtis kolmeks: uudistetoimetus, artikkel-arvamus-vaatenurk toimetus ning hyötytietoo tuottava toimetus. Koosolekul pannakse paika toimetuse päeva agenda.

9:30 algab videokoosolek Helsingis asuva toimetusega.

15:00 algab koosolek, kus käsitletakse järgmise päeva teemasid. Tööle tuleb õhtuse vahetuse uudistejuht ning lõpeb hommikuse tööpäev.

15:30 algab plaanipõhine koosolek, kus vaadatakse perspektiiviga lugusid, mis võiksid minna lähimatel päevadel lehte.

23:00 lõpeb Aamulehtis tööpäev. Õhtuses vahetuses tööl olnud uudistejuht jääb öövalvesse ning tema telefonile suunatakse vajadusel kõik pakilisemad kõned.

Helsingin Sanomat kirjeldus

(Põhineb intervjuul Heikki Aittokoskiga).

Välisuudiste toimetuse struktuur

Välisuudistele on Helsingin Sanomates ruumi 2 - 3 lehekülge. Välisuudiste toimetuses on koha peal tööl 12 ajakirjanikku. Kõiki neid ajakirjanikke võib saata välismaale uudiseid kajastama, kuid vaid kaheksa tohivad minna kriitilistesse piirkondadesse, sest neil on selleks väljaõpe olemas. Lisaks kirjutavad välisuudiste toimetusele ka kaheksa sündmuskohal viibivat ajakirjanikku. Üheksas välismaal viibiv ajakirjanik on n-ö ringi rändav kirjasaatja (*kiertevä kirjeenvaihtaja*), kellele on määratud iga aasta uude asukohta liikumine.

Kirjasaatjad teevad lugusid tavaliselt välisuudiste lehekülgedele, kuid välistatud pole koostöö teiste toimetustega. Kaja Kunas, olles pigem *stringer*'i kui kirjasaatja rollis, kirjutab peale välisuudiste ka näiteks kultuuri-, poliitika- ja majanduskülgedele. Samas on see osaliselt seotud ka Eesti geograafilise lähedusega Soomele.

Välislähetusele saatmine sõltub eelkõige välisuudiste juhi otsusest, eriti kui on tegemist kriisipiirkonnaga. Välislähetusele saatmise pikkus sõltub väljaande finantsilisest poolest, mille üle otsustab väljaande peatoimetaja. HSi on tavaliselt kirjasaatja välismaal viibimise pikkuseks ühest aastast kuni nelja aastani. Lühemaks ajaks saadetakse sündmuskohale ajakirjanikud siis, kui loo saab tehtud päeva või nädala, paariga.

Välisuudiste toimetuse päevakava

8:30 algab tööpäev välisuudiste juhi tööpäev. Esimese asjana räägitakse kõigi sündmuskohal viibivate ajakirjanikega ehk kirjasaatjatega telefonis, et viia end kurssi sealsete uudiste olukorraga.

9:00 algab Helsingin Sanomate juhatuse esimeeste hommikune koosolek, kus arutatakse, mida mingis osakonnas tehakse. Samuti tuleb jutuks iga osakonna päevakava, mille esitab ette konkreetse toimetuse uudistejuht. Öeldakse, mis on olulisimad teemad ning mida kavatakse sel päeval teha.

10:15 algab välisuudiste toimetuse hommikune koosolek, kus on kohal reporterid, kes on koha peal tööl ning koos mõeldakse ja otsustatakse, et millest kirjutada ning pakutakse välja ideid.

Vahepeal hoiab uudistejuht infovool silma peal, hoiab end kursis kirjasaatjate ja toimetuses olevate ajakirjanike produtseeritavate uudiste edenemisega.

14:00 algab uus koosolek, kus toimetuste esimehed, uudistejuhid annavad ülevaate enda toimetuse tehtud töös ning missuguseks on kujunenud uudisolukord

14:00 - 22:00 algab töö põhitoimetajal, kelle ülesanne on tagada välisuudiste külje lehes võimalikult hea ja kvaliteetne

Lisa nr 5. Eri tüüpi ajakirjanike loo pikkus tähemärkides

Tabel nr 5. Eri tüüpi ajakirjanike loo pikkus tähemärkides.

	SKA		SVA		KOKKU	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Pikk lugu üle 2500 tm	20	40	31	62	51	51
Keskmine lugu kuni 2500	19	38	9	18	28	28
Lühiauudis kuni 1100	11	22	10	20	21	21
kokku	50	100	50	100	100	100

Lisa 6. Intervjuude transkriptsioonid.

Intervjuu transkriptsioonid jagunevad vastavalt ajakirjanike ja toimetajate vahel kahte ossa. Intervjueeritavate tutvustus asub eraldi lisa 4.

Intervjueeritavate vastustes esinevat pausi olen tähistanud koodiga "..." ning hüüumärk iseloomustab hüüatust. Seejuures on mõnes lauses sulgudes ka kommentaar mõne lühendi või termini kohta. Samuti on kasutusel lühendid HS (Helsingin Sanomat) ja AL (Aamulehti). Leian vajalikuks siinkohal ka rõhutada, et kuna intervjuus Aamulehti peatoimetaja Jorma Pokkineniga ilmses, et kirjasaatjatega seonduvatest teemadest on mõistlikum rääkida pigem Aamulehti välisuudiste juhi Vesa Laitineniga, on intervjuu lõpp Pokkineniga katkendlik. Veel, kuna AL-il on ametlikult ainult kolm kirjasaatjat, siis on küsimusi küsitud ka ALi abistajate ehk *freelancer*'ite kohta. Seda põhjusel, et pakkuda täpsemat tausta, kuidas käib ALil koostöö sündmuskohal viibivate ajakirjanikega.

Märkus: intervjuud paiknevad käsikirjalises bakalaureusetöös.